

HAFTALIK BİLGİLENDİRME

RAPORU

2022

04 - 10 Temmuz Günleri

İçindekiler sayfasındaki konu başlıklarına tıklayarak istediğiniz konu hakkında bilgi alabilirsiniz.

**Medya ve Kurumsal İletişimden Sorumlu
Genel Başkan Başkanlığı**

İçindekiler

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR	2
04-10 TEMMUZ 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	2
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
İKTİDAR, SERMAYE KONTROLLERİNİ SERTLEŞTİRİYOR	11
BDDK YABANCI YATIRIMCIYI İYİCE ÜRKÜTECEK, YERLİ ŞİRKETLERİN DÖVİZ VE SERMAYE KAÇIŞINI HIZLANDIRACAKTIR!	11
ALTI AYDA İFLAS EDEN 2022 BÜTÇESİ İKTİDARIN BASİRETSİZLİĞİNİ SERGİLİYOR	12
KAYNAK BULMAMAKTA TIKANAN İKTİDARIN YENİ İCADI GES, FİYASKOYLA SONUÇLANDI.	13
TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ HIZLA GERİLİYOR	13
TARIM VE HAYVANCILIK İÇİN TEHLİKELİ ADIMLAR...	14
ESNAFIN PAYINA İFLAS DÜŞTÜ	14
EK BÜTÇE'DEN ELEKTRİK DAĞITIM ŞİRKETLERİNE KAYNAK	15
ZAMLAR BAKANLIK BÜTÇELERİNİ DE İFLAS ETTİRDİ	16
ASGARİ ÜCRETİNİN KAYBI	17
İKTİDARIN DEVRİM DİYE NİTELENDİRDİĞİ DÜZENLEMEDE YENİ BİR YIKIM ÇIKTI	19
TAVAN FİYAT YÜKSELİNCE TARİFEDE ZAM BASKISI ARTTI	20
MOTOKURYELER TRAFİKTE ÖLMEZSE EKONOMİK KRİZDEN ÖLECEK	20
KONUT VE KİRA KRİZİNİN NEDENLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	22
HEDEFLERDE 'PATRON BATTI, DÜKKANI KAPATIYORUZ' İNDİRİMİ	26
TSK'NİN EMİR-KOMUTA-KIDEM-TERFİ-EMEKLİLİK SÜREÇLERİNDE BİAT VE KONTROL HAMLESİ	27
ADALET BAKANI YÜKSEK SEÇİM KURULU'NU VE ANAYASA HÜKMÜNÜ YOK SAYIYOR	28
ORMANLAR YOK EDİLİYOR	28
PANDEMİ EN ÇOK KÜLTÜR SANATI VURDU	30
PANDEMİNİN 30. AYINDA VİRÜS GERİ DÖNDÜ: "MÜSTERİH" OLMAK DEĞİL ÖNLEM ALMAK ZAMANI!	32
SALGIN GÜNLERİNDE ERGENLİK	34
LGS SONUÇLARI BİZLERE EĞİTİMDEKİ EŞİTSİZLİĞİ BİR KEZ DAHA GÖSTERMİŞTİR!	35
ÇOCUK EVLİLİKLERİ	36
ÇOCUK YOKSULLUĞU	36
YOKSULLUĞU GİZLEMENİN YENİ YOLU, "ÇOCUK İŞÇİLİĞİ"	37
DİJİTAL DÜNYADA YALNIZLAŞAN ÇOCUK	39
SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK	42
AÇ KAPIYI GARDİYAN BEN ÇOCUĞUM	46
DAĞ FARE DOĞURDU!	49
YALNIZLAŞMA VE DIŞLANMA	50
EKONOMİ KEYFİLİK KALDIRMAZ	50

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

*Kutlama mesajlarının dışında dini konulara girilmemeli. Röportaj ve Televizyon programlarında konu ile ilgili gelen ısrarlı sorulara, laiklik vurgusu ile dini konuların siyasilerin değil konu ile ilgili çalışan İlahiyat kökenli akademisyenler ile din alimlerinin vermesi gerektiğine vurgu yapılmalı. Siyasilerin din konuşmasının dini siyasete alet etmek olduğu vurgusu yapılabilir. Camiye, kışlaya ve okullara siyaset sokulmamalı.

*Ak Parti'nin kendi içerisinde yaşadığı tartışmalara girilmemeli, konu ile ilgili sorular cevaplanmamalıdır. Bu konudaki en önemli yaklaşım "Biz de izlemekteyiz, demokrasimiz açısından gözlemekteyiz." yanıtıdır.

*Türk Ordusu ve Genel Kurmay Başkanlığı ile ilgili eleştirel söylemlerde bulunulmamalı. AKP'nin millet(Milliyetçilik) ve ümmet(Din) siyaseti üzerinden rant elde etmeye çalıştığı, bu ideal doğrultusunda duyguları sömürerek oyunu arttırma çabasında olduğu unutulmamalıdır. Doğruda olsa söylenecek tek bir cümle dahi rakibin eline çok önemli bir fırsat verebilir.

*Türkiye'nin etnik ve mezhepsel, cinsiyet ve sınıfsal yapılanmalarına yönelik daima birleştirici bir söylemde bulunulmalı. Söylemlerimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı ortak paydasından hareket etmeli. Kurtuluş savaşındaki birliktelik ruhundan dem vurulmalı, hak arayışlarımızı ve adalet söylemlerimizi belirli zümreler ve olaylar için değil kavramlar ve olgular için kullanmaya dikkat edilmeli.

*Parti'nin iç organlarında konuşulması gereken hususlar medya önünde konuşulmamalı. Ülkenin menfaati için ilkemiz daima 'Kol kırılır yen içinde kalır' olmalıdır. Parti içi sorunların çözüm noktası medya ve kamuoyu değil parti içi organlardır. Parti sorunlarını kamuoyunda konuşmak 'Bunlar daha kendi sorunlarını çözemezken ülkeyi nasıl yönetecekler' algısı oluşturup, CHP'ye ve ülkenin geleceğine zarar vermektedir.

*Söylem oluştururken unutulmaması gereken yegane husus; doğru, güncel ve ilkeleri kapsar olmasıdır. Aynı zamanda unutulmaması gereken bir diğer önemli hususta; söylemlerinizi tamamen doğru olabilir fakat onun yeri, zamanı ve kime söylendiğidir. Püf noktası, kimin, ne zaman ve nerede söylediğidir. Zira; Doğru, doğru yerde ve doğru zamanda doğrudur.

*Sosyal medya hesaplarından yapılacak paylaşımlarda bireysel görüşler yerine parti politikasına uygun söylemler tercih edilmeli. Zamanlamanın önemi paylaşımın hedef kitlesi ve paylaşım yapılan mecraya göre belirlenmeli.

*Diğer önemli bir husus, bir şeyi sizin kaç kere söylediğiniz değil karşdakinin duyup duymadığıdır. Doğruları defalarca söylemekten çekinmeyin. Sizin tekrar dediğiniz karşındakinin ilk kez duyduğu olabilir. Tekrarın gücüne inanın.

*Eleştirel söylemlerimizi, projelerimizle desteklemeliyiz. Yanlışı gösterip, doğruyu anlatmalı, bunun adresinin de CHP iktidarı olduğu vurgusunu yapmalıyız.

*Her açıklamaya, herkese ve her soruya cevap verilmemeli. Düşük seviyeli söylemlerle ilgili sorulara muhatap almayarak cevap verilmeli. Muhatap almamak çoğu zaman en güzel cevaptır. Muhatap almadığımız ya da o seviyeye inmeyeceğimiz dile getirilmeli. Zira o tarz söylemlerde bulunan insanların amaçları bizleri o polemige sokmaktır, amaçlarına ulaştırmamak için verilecek tek cevap 'muhatap almıyoruz' olmalıdır.

04-10 TEMMUZ 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

*5 Temmuz 1993'de PKK Terör örgütü tarafından **Başbağlar Katliamı** yapıldı. PKK tarafından yapılan, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 33 kişi Erzincan'ın Kemaliye ilçesinin Başbağlar köyünde öldürüldü.

*06 Temmuz 1996'da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde gazeteci yazar **Kutlu Adalı öldürüldü**.

*06 Temmuz 1995'de yazar **Aziz Nesin hayatını kaybetti**.

*07 Temmuz 1993'de Yazar **Rıfat Ilgaz hayatını kaybetti**.

***08 Temmuz Kurban Bayramı Arefesi**

***9, 10, 11, 12 Temmuz Kurban Bayramı**

*08 Temmuz 2018'de büyük ihmaller sonucu **Çorlu tren kazası** gerçekleşti. Kapıkule'den İstanbul (Halkalı)'a doğru hareket eden yolcu treni, Çorlu yakınlarından geçerken yağış nedeniyle rayların altındaki menfezde

oluşan toprak kayması sonucu, 5 vagonun devrilmesiyle meydana gelen tren kazasında, 25 kişi öldü, 317 kişi de yaralandı.

*09 Temmuz 1993'de Şair ve ressam **Metin Altıok**, 2 Temmuz'daki Sivas Katliamı'ndan ağır yaralı olarak kurtuldu. Ancak komadan çıkamayarak Ankara'da tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi.

*10 Temmuz Dünya Hukuk Günü

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

Kapasite kullanımı İmalat sanayi sektörünün kapasite kullanım oranı hazırında bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak 77,6 düzeyine geriledi. Merkez Bankasının imalat sanayinin kapasite kullanımı oranının yanı sıra sektörün genel ekonomik gidişata ve üretim, stok ve istihdam gibi konulara yönelik beklenti ve eğilimlerini ölçmek için yaptığı eğilim anketinin sonuçları da önümüzdeki aylarda kapasite kullanım oranının azalmaya devam edebileceğini gösteriyor

- **Türkiye'nin uluslararası yatırım açığı** Nisanda 2,3 milyar dolar küçülerek 236,8 milyar dolara geriledi.
- **Merkez Bankasının, brüt rezervinde** (altın + döviz); 10 -17 Haziran günleri arasında, 1,5 milyar dolarlık azalış yaşandı. 17 Haziran itibariyle brüt rezerv 101 milyar dolara indi. Brüt rezerv geçen yılın sonuna göre ise 10 milyar dolar azaldı. Swap borcu dahil net rezervi ise (eksi) **-53,8 milyar dolar** oldu.
- **Yabancı yatırımcılar**, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak – 17 Haziran 2022 günleri arasında net olarak 5,2 milyar dolarlık hisse senedi ve iç borçlanma kağıdı satarak Türkiye'den çıktılar.
- Hazinesin iç ve dış borç stoku mayısta bir önceki aya göre 238,2 milyar lira daha artarak 3 trilyon 364 milyar liraya kadar yükseldi. Rekor düzeydeki bu borcun, vadesine kadar ödenmesi gereken faiz yükü de yine bir ayda 112,9 milyar liralık büyümeye 2 trilyon 828 milyar liraya ulaştı.
- **Ek bütçe**: Cumhurbaşkanlığının TBMM'ye sunduğu ek bütçe kanunu teklifiyle, bütçe ödenekleri 1 trilyon 80,5 milyar lira artırılarak 2 trilyon 831,5 milyar liraya çıkarılıyor. Bütçe gelirleri tahmini de yine 1 trilyon 80,5 milyar lira büyütülerek 2 trilyon 883,1 milyar liraya çıkarılıyor. Dolayısıyla başlangıçta 278,4 milyar lira olan bütçe açığı tahmini değişmiyor.
- **KKM'nin faizi**: Geçen yıl aralık ayında açılmaya başlanan kur korumalı mevduatlardan üç ay vadeli vadesi bu yıl mart ayından itibaren, altı aylıkların vadesi de geride kalan haftadan itibaren dolmaya başladı. 24 Aralık 2021'de 11,67 lira olan dolar kurundan altı ay vadeli kur korumalı mevduat hesabı açanlar altı aylık dönemde net olarak yüzde 48,9 oranında faiz elde ettiler. Örneğin 24 Aralık 2021'de 1 milyon lirasıyla kur korumalı mevduat hesabı açan bir vatandaş 24 Haziran 2022'de parasını 1 milyon 489 lira olarak geri aldı. Faiz olarak ödenen 489 bin liranın 70 bin lirasını banka, 419 bin lirasını ise Hazine veya Merkez Bankası yani Devlet ödedi.
- **Vatandaşın borçları**: Gelirleri ve tasarrufları enflasyon karşısında eriyen vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son altı haftada (6 Mayıs -17 Haziran arasında) vatandaşların borçlarında 91 milyar liralık artış yaşandı. Bu arada, kredi faizlerinin enflasyonun oldukça altında kalması da vatandaşların borçlanmalarını artırıyor.
- **Politika faizi**: Merkez Bankası Para Politikası Kurulu Haziran toplantısında politika faizini yüzde 14 seviyesinde sabit tuttu. Yıllık enflasyonun yüzde 19,58 olduğu Eylül 2021'de "enflasyonu düşürmek amacıyla" yüzde 19 olan politika faizini indiren Merkez Bankası, kontrolden çıkıp yüzde 73,5'e kadar yükselen enflasyonu düşürmek için herhangi bir adım atmadı.
- **İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı** son bir yılda 1 milyon 485 bin adet artarak 24 Haziran itibariyle 23 milyon 778 bine çıktı.
- **İktidar, manşet enflasyon olarak da isimlendirilen TÜFE'deki gerçek artışı ne kadar gizlemeye çalışırsa çalışsın, TÜFE dışındaki diğer fiyat endeksleri, gerçek enflasyonun yüzde 73,5 değil, çoktan üç haneli oranlara çıktığına işaret ediyor.**

KAPASİTE KULLANIMI AZALMAYA BAŞLADI

- İmalat sanayi sektörünün kapasite kullanım oranı hazırında bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak 77,6 düzeyine geriledi.

- Merkez Bankasının imalat sanayinin kapasite kullanımı oranının yanı sıra sektörün genel ekonomik gidişata ve üretim, stok ve istihdam gibi konulara yönelik beklenti ve eğilimlerini ölçmek için yaptığı eğilim anketinin sonuçları da önümüzdeki aylarda kapasite kullanım oranının azalmaya devam edebileceğini gösteriyor.
- İmalat sanayiinde genel gidişatla ilgili olumsuzluk artarken, siparişlerde, üretim hacminde azalma eğilimi gözleniyor.
- Geçen yılın aynı ayına göre 1 puan azalan imalat sanayi kapasite kullanımında haziranda mayıs ayına göre yaşanan 0,4 puanlık azalışta ise en fazla dayanıklı tüketim malları üretimindeki kapasite kullanımının 1,9 puan azalması etkili oldu. Dayanaksız tüketim mallarının üretiminde kapasite kullanımı değişmezken, yatırım mallarında 1,5 puanlık, ara mal üretiminde 0,4 puanlık, tüketim malı üretiminde ise 0,2 puanlık azalış oldu.
- Sadece gıda ve içecek üretiminde 0,2 puanlık bir kapasite kullanım artışı yaşandı.

ULUSLARARASI YATIRIM AÇIĞI

- Türkiye'nin uluslararası yatırım açığı nisanda 2,3 milyar dolar küçülerek 236,8 milyar dolara geriledi.
- Nisanda Türkiye'nin döviz ve altın rezervleri de dahil uluslararası varlıkları nisanda 1 milyar dolar, uluslararası yükümlülükleri ise yabancıların Türkiye'de sahip olduğu TL cinsinden varlıklarının, TL'nin değer kaybına bağlı olarak değer kaybetmesi yüzünden 3,3 milyar dolar azaldı.
- Nisan sonunda 287,6 milyar dolar olan Türkiye'nin rezervler de dahil uluslararası varlıkları 2021 yılı sonuna göre 2,8 milyar dolar azaldı. 524,4 milyar dolara gerileyen uluslararası yükümlülüklerde ise yine TL'nin değer kaybı yüzünden 17,1 milyar dolarlık azalma yaşandı.
- Dolayısıyla 2021 yılı sonunda 251 milyar dolar olan uluslararası yatırım açığı nisan sonunda 236,8 milyar dolara geriledi.

ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU (Milyon Dolar)			
	Aralık 2021	2022 Mart	2022 Nisan
ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU (Net)	-251.040	-239.053	-236.803
Varlıklar	290.387	288.604	287.560
Doğrudan Yatırımlar	55.191	54.178	54.426
Portföy yatırımları	2.313	1.960	1.960
Diğer yatırımlar	121.702	126.548	124.316
Rezerv varlıklar	111.181	105.918	106.858
Yükümlülükler	541.427	527.657	524.363
Doğrudan Yatırımlar	139.323	120.946	122.035
Portföy yatırımları	96.034	91.036	91.432
Diğer yatırımlar	306.070	315.675	310.896

MERKEZ BANKASININ REZERVİ AZALİYOR

- **Brüt Rezerv:** Merkez Bankasının, brüt rezervinde (altın + döviz); 10 -17 Haziran günleri arasında, 1,5 milyar dolarlık azalış yaşandı. **17 Haziran itibariyle brüt rezerv 101 milyar dolara indi. Brüt rezerv geçen yılın sonuna göre ise 10 milyar dolar azaldı.**
- **Brüt rezervin 59,4 milyar doları döviz, 41,6 milyar doları ise altın varlıklarından oluşuyor.**
- Merkez Bankasının **swap borçları dahil toplam döviz ve altın borçları** 17 Haziranda önceki haftaya göre 1,3 milyar dolar azalarak **167,1 milyar dolar oldu**. Bu kapsamdaki swap borçları 61,2 milyar dolar olan Merkez Bankasının, bu swap borcu dahil **net rezervi ise 237 milyon dolar artarak (eksi) -54 milyar dolardan (eksi) -53,8 milyar dolara yükseldi.**
- Swap borçlarının brüt rezerv içerisindeki payı ise 17 Haziran itibariyle yüzde 60,6 oldu.
- **Gelen Paraya Rağmen Rezerv Azaldı:** KKM nedeniyle satın alınan ve 30 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilen dövize, ihracatçıların son haftalarda yüzde 40'a çıkarılan ihracat gelirlerini Merkez Bankası'na satma zorunluluğuna, Hazine'nin (tahvil ihracıyla toplam 5,3 milyar dolar) ve Merkez Bankasının (BAE ile Ocak 2022'de yapılan 4,7 milyar dolarlık swap anlaşması) borçlanmalarına, reeskont kredilerinden gelen 10,4 milyar dolara (Aralık 2021-Mayıs 2022) rağmen, Merkez Bankasının hem brüt rezervi hem de her iki tanıma göre de net rezervi kur korumalı mevduat uygulamasından önceki seviyesinin altında.

Kur Korunmalı Mevduat Sonrası Döviz Rezervi, Döviz Mevduatları ve Kur Korunmalı Mevduatlar (Milyar Dolar)					
	17 Aralık 21	31 Aralık 22	6 May 22	17 Haz. 22	Fark (17 Aralık-17 Haziran)
Brüt Rezerv	116,9	111,2	107,7	101,0	-15,9
Swap Dahil Net Rez.	12,2	8,3	15,0	7,4	-4,8
Swap Borcu	58,9	64,7	63,3	61,2	2,3
Swap Hariç Net Rez.	-46,7	-56,4	-48,3	-53,8	-7,1

- Kur korunmalı mevduat uygulaması başlamadan önceki son cuma günü (17 Aralık 2021) Merkez Bankasının brüt rezervi 116,5 milyar dolardı. Brüt rezerv 17 Aralık – 17 Haziran arasında 15,9 milyar dolar azalarak 102,5 milyar dolara geriledi.
- Bankanın swap borçları dahil net rezervi (Kamu mevduatı yükümlülük sayılmadığında) 17 Aralık 2021 – 17 Haziran 2022 arasında 4,8 milyar dolar azaldı ve 12,2 milyar dolardan 7,4 milyar dolara düştü.
- Hem brüt hem de swap borçları dahil net rezervdeki azalma swap borçlarındaki (2,3 milyar dolar) artışa rağmen yaşandı. Swap borçları 58,9 milyar dolardan 61,2 milyar dolara çıktı.
- Swap borçları da hariç tutulduğunda bankanın net rezervi ise 17 Aralıkta -46,7 milyar dolar düzeyindeydi. 17 Haziran itibarıyla ise -53,8 milyar dolara indi. Eksi durumdaki swap borçları dahil net rezerv iki tarih arasında (17 Aralık 2021 – 17 Haziran 2022) 7,1 milyar dola daha azaldı.

YABANCILARIN TÜRKİYE'DEN ÇIKIŞI SÜRÜYOR

- Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye'den çıkan yabancı portföy yatırımcıları geçen hafta da hisse senedi ve tahvil piyasalarından net 726 milyon dolarlık satış yaptılar. Son iki haftadaki net satış 1,2 milyar doları buldu.
- Yabancılar, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak – 17 Haziran 2022 günleri arasında net olarak 5,2 milyar dolarlık hisse senedi ve iç borçlanma kağıdı satarak Türkiye'den çıktılar.
- Türk bankalarına swap yoluyla borç vermeyip aksine borç alan yabancı bankaların Türkiye'deki bankalara olan swap borçları ise 3,7 milyar dolara indi. Yabancı bankaların **yıl başından bu yana swap borçlanmaları/borç vermeleri nedeniyle Türkiye'den net çıkış 7,1 milyar dolar oldu.**
- Yabancıların 1 Ocak- 17 Haziran döneminde hisse senedi, iç borçlanma kâğıdı, banka mevduatı ve swaplardan oluşan **sıcak para stoku**, kur ve fiyat hareketlerinden **arındırılmamış** olarak 11,6 milyar dolar azalarak **43,2 milyar dolara** geriledi.
- Yabancı yatırımcıların 17 Haziran itibarıyla portföyleri, 15,2 milyar dolarlık hisse senedi, 2,3 milyar dolarlık kamu ve özel sektör iç borçlanma kağıdı ve repo, 29,4 milyar dolarlık döviz ve TL mevduatlarından oluşuyor.

HAZİNENİN BORÇ STOKU 3,4 TRİLYONA ULAŞTI, BORÇ STOKUNUN FAİZ YÜKÜ 2,8 TRİLYONA ÇIKTI

- Hazinesin iç ve dış borç stoku mayısta bir önceki aya göre 238,2 milyar lira daha artarak 3 trilyon 364 milyar liraya kadar yükseldi. Rekor düzeydeki bu borcun, vadesine kadar ödenmesi gereken faiz yükü de yine bir ayda 112,9 milyar liralık büyümeyle 2 trilyon 828 milyar liraya ulaştı.
- Borcun mayıs ayı sonundaki düzeyine bağlı olarak vadesine kadar ödenmesi gereken faiz yüküyle birlikte toplam borç 6 trilyon 191 milyar lira oldu.
- Merkezi Yönetim bütçesininin 124 milyar lira fazla verdiği ocak-mayıs döneminde borç stokundaki artış ise 615,8 milyar lira olarak gerçekleşti.
- Bütçe fazla verdiği için net borçlanma ihtiyacı olmamasına rağmen borç stokunun hem aylık hem de yılın ilk beş aylık döneminde bu kadar yüksek oranda artmasının altında, yüksek orandaki döviz cinsi ve değişken faizli borçlanmalardan, diğer bir ifadeyle “kötü borç yönetiminden” kaynaklanıyor.
- İç borç stokunda mayısta yaşanan artışın 218 milyar liralık, ocak-mayıs dönemindeki artışın ise 470 milyar liralık kısmı döviz kurunda yaşanan artıştan kaynaklandı.

- Mayısta iç borç stoku 61 milyar lira artarak 1 trilyon 564 milyar lirayı bulurken, bu borcun bir süre önce anapara tutarını aşan vadesine kadar ödenecek faiz yükü ise 45,6 milyar lira daha artarak 2 trilyon 98 milyar liraya ulaştı. İç borç stokunun faiz yükü iç borç anapara tutarının yüzde 134'ü kadar bir büyüklük oluşturdu.
- Dış borç stoku ise mayısta tümüyle kur artışından kaynaklanmaz üzere mayısta 177,2 milyar lira artarak 1 trilyon 799 milyar liraya, bu borcun vadesine kadar ödenecek faiz yükü de 67 milyar lira artarak 730 milyar liraya kadar yükseldi.
- Döviz cinsinden iç ve dış borçların borç stoku içerisindeki payı mayısta yüzde 67,7'ye kadar yükseldi. Sadece iç borç stokunun içerisindeki döviz cinsinden borçlar ise yüzde 30,5 oranında bir büyüklük oluşturdu.
- Faiz oranlarının ve kurların yükseldiği bir dönemde Hazine yüzde 78'i değişken ve döviz cinsinden bir borç stoku ile karşı karşıya bulunuyor.
- AKP'liler sık sık AB ülkelerinde borç stokunun milli gelirin yüzde 88'ine ulaştığını, Türkiye'de ise bu oranın 2021 yılı sonunda yüzde 42 civarında olduğunu vurgulayarak, Türkiye'nin en az borçlu ülke olmasıyla övünüyorlar.
- Oysa borcun miktarı kadar onun maliyeti de önemli. Türkiye başka ülkelerin parasıyla ve enflasyon ya da diğer değişkenlere endeksli olarak borçlandığı için yukarıda da ifade edilen faiz yükü nedeniyle borçlanma için oldukça yüksek bir maliyete katlanıyor.

YÜKSEK ENFLASYON VE TL'NİN DEĞER KAYBI EK BÜTÇE GETİRDİ

- Türkiye 2022 yılına tarihinde ilk defa hazırlanmaya başladığı ilk günden Mecliste kabul edildiği son güne kadar neredeyse yarısını kaybeden bir bütçeyle girmişti. TBMM'ye sunulduğu andan itibaren bir ek bütçe gereksinimi ortaya çıkmıştı. Bu gereksinime rağmen, AKP'liler bütçeyi TBMM'deki görüşmeler sırasında düzeltip, daha gerçekçi bir hale getirmeyi reddettiler.
- 2022 yılı bütçe büyüklüğü 5 Eylül 2021 tarihinde Orta Vadeli Programla 1 trilyon 751 milyar lira olarak açıklanmıştı. Bütçe 5 Eylül döviz kuruyla 211 milyar dolar ediyordu. TBMM'ye sunulduğu 17 Ekim gününün kuruyla 190 milyar dolara, TBMM'nin kabul ettiği 17 Aralık günü ise 108 milyar dolara düşmüştü. Bu günkü kurlarla (24 Haziran 2021) ise 101 milyar dolara inmiş durumda.
- Cumhurbaşkanlığının TBMM'ye sunduğu ek bütçe kanunu teklifiyle, bütçe ödenekleri 1 trilyon 80,5 milyar lira artırılarak 2 trilyon 831,5 milyar liraya çıkarılıyor. Bütçe gelirleri tahmini de yine 1 trilyon 80,5 milyar lira büyütülerek 2 trilyon 883,1 milyar liraya çıkarılıyor. Dolayısıyla başlangıçta 278,4 milyar lira olan bütçe açığı tahmini değişmiyor.
- Ek bütçeyle 2022 yılı bütçesinin başlangıçtaki harcama tahmini yüzde 61,7, gelir tahmini ise yüzde 73,4 oranında artırılıyor.
- 24 Haziran 2022 tarihli döviz kuruyla baktığımızda (1 dolar = 17,33 TL) ek bütçeyle 2 trilyon 831 milyar liraya yükselen 2022 yılı bütçesi 163,4 milyar dolar ediyor.
- Yüzde 61 oranında artırılmış olmasına rağmen, hala hem ilk açıklandığı günkü (5 Eylül 2021) 211 milyar doların, hem de TBMM'ye sunulduğu (17 Ekim 2021) 190 milyar doların altında kalıyor.

EK ÖDENEKLER HANGİ KALEMLERE EKLENİYOR

Ek bütçeyle istenen 1 trilyon 80,5 milyar liranın;

- 188,9 milyar lirası personel giderlerine (Bunun 16,8 milyarını sağlık personeline verilecek ek ödeme için)
- 28 milyar lirası SGK'ya Devlet primi ödemeleri için
- 86,7 milyar lirası mal ve hizmet alımları için
- 421 milyar lirası cari transferler (SGK'ya yapılan transferler, Kur Korumalı mevduata 40 milyar vb.)
- 74,1 milyar lirası sermaye giderleri (yatırım) için
- 13,6 milyar lirası sermaye transferleri için
- 140 milyar borç verme giderleri için
- 89 milyar lirası da faiz giderleri için ayrıldı

YÜKSEK ENFLASYONUN ESERİ

- Hem harcamada hem de gelirden artan kalemlere bakıldığında, ek bütçe ihtiyacının “faiz sebep enflasyon sonuç” hezeyanına dayanan “ekonomik görüşün” tam olarak uygulamaya konulduğu Eylül 2021’den bu yana yaşanan yüksek enflasyon ve Türk lirasının yüksek değer kaybından kaynaklandığı gözleniyor.
- Çünkü 2022 yılı bütçesi hazırlanırken; 2022 yılında enflasyonun (TÜFE) yüzde 9,8, ortalama dolar kurunun 9,27 TL olacağı varsayılmıştı. Harcamalar bu enflasyon ve kur tahminleri dikkate alınarak hesaplanmış, gelirler de bu rakamlara göre tahmin edilmişti.
- Şu anda yıllık enflasyon TÜİK’e göre yüzde 73,5, ortalama dolar kuru ise 14,78 TL düzeyinde bulunuyor.
- Bütçe gelirlerinde öngörülen 1 trilyon 80 milyar liralık artışın 928 milyar liralık kısmı vergi gelirlerinden kaynaklanıyor. Başlangıç tahminlerine göre doğrudan vergilerde yüzde 80,2, dolaylı vergilerde de yüzde 70 oranında bir artışa gidiliyor.
- Vergi gelirlerinde öngörülen bu artışın enflasyonun nasıl bir haksız vergi olduğu ve devletin geliri zaten yüksek fiyat artışları karşısında reel olarak eriyen halkın cebinden nasıl daha fazla vergi almasına yol açtığını ortaya koyuyor. Geliri yetmediği için yeterince gıda maddesi bile alamayan halkın, devlete ödediği hem dolaylı hem de dolaysız vergiler katlanarak artıyor.
- Vergi gelirlerinde yaşanması beklenen artışın en önemli kalemlerinden birini kurumlar vergisi, ikincisini de dış ticaretten alınan vergiler oluşturuyor. Hem döviz kurunda yüzde 100’ü, hem de ithalatta yüzde 40’ı aşan artışlar yaşanması ithalattan alınan vergileri (KDV ve gümrük vergisi) önemli ölçüde artırdı.
- Son yıllarda zaten emekten sermaye sınıfına doğru bir gelir transferi yaşanıyordu. Emeğin gelirden aldığı pay azalırken sermayenin payı artıyordu. Bu transfer süreci yüksek enflasyonla çok daha hızlandığı için kurumlar vergisi de tahsilatında da beklenen artış yaşanıyor.

KREDİ VE MEVDUAT GELİŞMELERİ**Mevduat**

- Bankalardaki toplam mevduat, 10 -17 Haziran haftasında, döviz kurunun döviz mevduatlarının TL karşılığını artırmasının da büyük etkisiyle 164 milyar lira artarak 6,98 trilyon liraya yükseldi.
- BDDK’nın istatistiklerine göre yıl başından bu yana Türk lirası mevduatlar yüzde 55,7 oranında genişledi. Ancak bu artışın neredeyse tamamı kur korumalı diğer bir ifadeyle de dövize endekslenen mevduatlardan kaynaklandı. KKM hariç tutulduğunda TL mevduatlarda yıl başından bu yana sadece yüzde 12 oranında artış oldu. Bu oranlar KKM’nin Türkiye’deki dolarizasyonu nasıl hızlandırıp, Türk lirası mevduatları da dolarize ederek tehlikeli bir noktaya çıkardığını açıkça gösteriyor.
- Döviz mevduatlarının 670 milyar dolar azalarak 235,5 milyar dolara gerilediği 17 Haziran itibarıyla, kur korumalı mevduatlar 992 milyar lira, KKM hariç TL mevduatlar ise 1,93 trilyon lira oldu.
- **Dolarizasyon:** Döviz mevduatlarının toplam mevduattaki payını gösteren dolarizasyon oranı **tüm mevduatlar** için 58,1’ olarak hesaplandı.
- **Dolarizasyon oranı gerçek kişilere** ait (vatandaşın tasarruf mevduatı) mevduatlarda ise yüzde 62,2 oldu.
- *Kur korumalı Türk lirası mevduat uygulaması kapsamında açılan mevduatların döviz kuruna endekli olması nedeniyle gerçek dolarizasyon oranı ise yüzde 72,3’e ulaştı.*
- **KKM’nin Maliyeti 40 Milyarı Geçti:** 17 Haziran 2022 tarihli verilere göre bankalardaki mevduatın yüzde 14,2’si kur korumalı mevduat olarak Merkez Bankası ve Hazine’nin garantisine sığınmış bulunuyor. Bu mevduatlara verilen garanti nedeniyle Devletin üstlendiği risk mart ayında gerçekleşmeye başladı. 23 Mart – 31 Mayıs günleri arasında vadesi dolanlar için Hazine bütçeden 21,1 milyar lira ödendi. Merkez Bankasının da dövizden dönenler için 23 Mart- 8 Nisan arasında 1,6 milyar lira kur garantisi ödediği açıklandı. Açıklanamamakla birlikte Merkez Bankasının da mayıs sonuna kadar 10 milyar lira KKM için ödeme yaptığı tahmin ediliyor.
- Şubat ayında döviz mevduatından kur korumalı mevduata geçen şirketlere sağlanan kurumlar vergisi avantajı nedeniyle vazgeçilen kurumlar vergisi tutarının ise 10,1 milyar lira olduğu açıklandı. Buna göre sistemin ilk üç ayda kamuya toplam maliyeti 41 milyar lirayı geçtiği tahmin ediliyor.

• **KKM'nin Faizi:** Geçen yıl aralık ayında açılmaya başlanan kur korumalı mevduatlardan üç ay vadeli vadesi bu yıl mart ayından itibaren, altı aylıkların vadesi de geride kalan haftadan itibaren dolmaya başladı.

• **24 Aralık 2021'de 11,67 lira olan dolar kurundan altı ay vadeli kur korumalı mevduat hesabı açanlar altı aylık dönemde net olarak yüzde 48,9 oranında faiz elde ettiler. Örneğin 24 Aralık 2021'de 1 milyon lirasıyla kur korumalı mevduat hesabı açan bir vatandaş 24 Haziran 2022'de parasını 1 milyon 489 lira olarak geri aldı. Faiz olarak ödenen 489 bin liranın 70 bin lirasını bank, 419 bin lirasını ise Hazine veya Merkez Bankası yani Devlet ödedi.**

• **Mart ayında (24 Mart) açılan ve geçen hafta (24 Haziran) vadesi dolan kur korumalı mevduatların üç aylık net getirisi yüzde 17,2 oldu. Merkez Bankasının her gün bu amaçla saat 11.00'de açıkladığı dolar kuru üzerinden yapılan hesaplama göre 24 Martta 14,83 TL olan kur üzerinden 1 milyon lira yatıran bir tasarruf sahibi kurun 17,38 liraya kadar yükselmesi nedeniyle parasını vadesinde 1 milyon 172 bin lira olarak geri aldı. Faiz olarak aldığı 172 bin liranın sadece 35 bin lirasını banka öderken, geri kalan 137 bin lirayı ise Devlet (Hazine ya da Merkez Bankası) ödedi.**

Krediler

• **Kredi stoku** 10-17 Haziran günleri arasında, kur artışının da etkisiyle 52,6 milyar lira artarak 6,3 trilyon liraya çıktı. TL krediler 42,9 milyar lira artarken, döviz kredilerinin TL karşılığında kur yüzünden 10 milyar liralık artış oldu. Döviz kredileri dolar cinsinden ise 1,4 milyar dolara azalarak 147,2 milyar dolara geriledi.

• **Kredi stokunda geçen yılın sonuna göre yüzde 28,7 oranında artış yaşandı. Türk lirası krediler yüzde 33 oranında artarken, döviz kredilerinde ise dolar cinsinden yüzde 6 oranında azalma oldu.**

• Aynı dönemde enflasyonun yüzde 35,64 (ocak-mayıs) olduğu dikkate alındığında TL kredilerde reel olarak derin bir azalma olduğu gözleniyor. Döviz kredilerinde ise 10 milyar dolara yakın bir daralma yaşanıyor.

• **Batık Krediler:** Bankaların zamanında tahsil edemediği için takibe aldıkları krediler ise son hafta 696 milyon lira azalarak 162,8 milyar lira oldu.

VATANDAŞ HIZLA BORÇLANIYOR

• Gelirleri ve tasarrufları enflasyon karşısında eriyen vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son altı haftada (6 Mayıs -17 Haziran arasında) vatandaşların borçlarında 91 milyar liralık artış yaşandı. **Bu arada, kredi faizlerinin enflasyonun oldukça altında kalması da vatandaşların borçlanmalarını artırıyor.**

• Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 17 Haziran itibarıyla 1 trilyon 206 milyar liraya yükseldi.

• Vatandaşların bu borcunun 930 milyar lirası bireysel (konut, otomobil, ihtiyaç) kredilerinden, 275 milyar lirası da kredi kartlarından kaynaklanıyor. Son hafta tüketici kredilerinde 5,9 milyar liralık artış, kredi kartı borçlarında ise 696 milyon liralık bir azalış yaşandı.

• **Takipteki Borç:** Vatandaşların vadesinde ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verilen takipteki borçları ise 28,2 milyar lira düzeyine çıktı. Bankaların takipteki bu borçlarını düşük bir bedel karşılığında varlık yönetim şirketlerine devrediyor olmaları bu rakamı olduğundan daha düşük gösteriyor.

• **Toplam Borç:** Vatandaşların varlık yönetim şirketlerine 32,9 milyar, TOKİ'ye ise 27 milyar lira borcu bulunuyor. Vatandaşların, bankalara, finansman şirketlerine, varlık yönetim şirketlerine ve TOKİ'ye olan (tahsili gecikmiş borçlar da dahil) toplam borcu 1 trilyon 266 milyar lira düzeyinde seyrediyor.

• Vatandaşların bankalara olan borcunda yıl başından bu yana 180 milyar liralık, toplam borçlarında ise 182 milyar liralık artış yaşandı.

FAİZ ORANLARI: TÜRKİYE'NİN RİSK PRİMİ 800'ÜN ÜZERİNDE

• **Hem döviz hem de Türk lirası cinsinden kredi notu yatırım yapılamaz seviyede bulunan Türkiye'nin risk primi (CDS) önceki hafta çıktığı 800 puanın üzerinde kalmaya devam ediyor. Bu gelişme hem Hazine'nin hem de diğer kamu-özel kuruluşların dış borçlanma maliyetlerini yıllık yüzde 10'a yaklaştırdı.**

Kredi ve Mevduat Faiz Oranları

- 17 Haziran itibariyle bankaların **vadeli TL cinsinden mevduata** uyguladığı ortalama faiz oranı yüzde 16,34 oldu. *(Ancak kur korumalı mevduat nedeniyle bu oran gerçek durumu yansıtmıyor. Geçen hafta vadesi dolan üç ay vadeli kur korumalı mevduatın üç aylık dönem faizi, Devletin ödediği kur farkıyla birlikte yüzde 17 oldu. Bu düzeydeki üç aylık bir faizin yıllık bileşiği ise yüzde 80 aşıyor)*
- Merkez Bankasına göre, tüketici kredilerinin ortalama (ihtiyaç + taşıt + konut) faizi 0,62 puan artarak yüzde 27,98'e çıktı. 17 Haziran'da ticari kredi faizleri ise 2,38 puan daha artarak yüzde 27,09 oldu.
- Bankalar tüketicilere ihtiyaç kredisini yüzde 31,82, taşıt kredisini yüzde 25,69, konut kredisini ise yüzde 18,30 yıllık faiz oranıyla kullandı.
- Dolar cinsinden ticari kredi faizi 7,54'e çıktı. Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 5,21 oldu.

MERKEZ BANKASI FAİZİ SABİT TUTTU: FİYAT İSTİKRARI HAYAL

- Merkez Bankası Para Politikası Kurulu Haziran toplantısında politika faizini yüzde 14 seviyesinde sabit tuttu. Yıllık enflasyonun yüzde 19,58 olduğu Eylül 2021'de "enflasyonu düşürmek amacıyla" yüzde 19 olan politika faizini indiren Merkez Bankası, kontrolden çıkıp yüzde 73,5'e kadar yükselen enflasyonu düşürmek için herhangi bir adım atmadı.
- Toplantı sonrası yapılan açıklama **Merkez Bankası'nın kontrolden çıkan enflasyonu aşağı çekmek için yakın zamanda herhangi bir adım atmayacağı bir kez daha** görüldü.
- Türkiye'deki enflasyonu kendi kontrolünde olmayan arz şokları ve "ekonomik temellerden uzak fiyatlamalar oluşumlarının geçici etkileri" ile açıklamaya devam eden Merkez Bankası, küresel barışın tesis edilmesi (kaç yıl sürecekse) ve baz etkilerinin ortadan kalkması ile enflasyonun kendiliğinden düşeceğini savunuyor. Bankanın, enflasyonun kendiliğinden düşeceği sürecin başlamasını beklediği her ay enflasyon yükselmeye devam ediyor.
- Baz etkisi beklentisi ise aylık enflasyonun çift haneli oranlarda arttığı geçen yılın *aralık (yüzde 13,58) ve bu yıl Ocak (yüzde 11,1) ile şubat (yüzde 4,81), martta (yüzde 5,46) ve nisan (yüzde 7,25) aylarının yıllık enflasyonun toplamından çıktığı aylarda daha düşük enflasyon olacağı varsayımına dayanıyor.*
- *Aralık 2022'den başlayarak Nisan 2023'e kadar bu oranlarda enflasyon olmayabilir, ancak yıllık enflasyonun baz etkisiyle ne kadar gerileyeceği de düşüşün hangi yıllık enflasyon oranından başlayacağı ve bu aylarda ne kadar enflasyon yaşanacağına bağlı bulunuyor. Kaldı ki (eğer TÜİK gizlemez ise) bu yaklaşımla daha yüksek aylık enflasyon oranlarının yaşanma olasılığı da göz ardı edilmemeli.*
- *Cari işlemler açığının büyümeyi sürdürdüğü, portföy yatırımı (sıcak para) çıkışının devam ettiği, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının oldukça azaldığı, diğer merkez bankalarının sıkışmaya gittiği bir konjonktürde, Türkiye'de genişleyici para, maliye ve gelirler politikaları uygulanırken, "liralaşmayı teşvik eden politikalarla" kurdaki yükselişin kontrol altına alınacağı ve enflasyonun düşürüleceği varsayımı boş bir hayalden öteye geçmeyecektir. Bu politikalar sorunları daha da çözümsüz hale getirmekten başka bir işe yaramayacaktır.*

İÇ BORÇLANMA FAİZİ

- Hazinenin enflasyona endeksli olarak borçlanmaya ağırlık verdiği bu dönemde iki yıl vadeli devlet tahvilinin (**gösterge faiz**), 17 Haziranda yüzde 24,27 olan faizi 24 Haziranda yüzde 23,52'ye indi.
- Beş yıl vadelinde 0,51 puan artarak yüzde 23,73'e yükselen faiz oranı 10 yıl vadeli tahvilde de 0,19 puan artarak yüzde 18,90 oldu. **Merkez Bankasının, bankalara yabancı para mevduat karşılığında tutmak zorunda oldukları Devlet tahvillerinin için en az 5 yıl vadeli sabit faizli olma koşulu getirmesi uzun vadeli tahvillere talebi artırdığı için faiz oranlarını düşürmüştü.**

RİSK PRİMİ (CDS) 800'ÜN ÜZERİNE YAPIŞTI

- Dolar cinsinden 5 yıl vadeli Eurobondlarının yıllık faizi geçen hafta yüzde 9,92'ye geriledi.
- Türkiye'nin dış borçlarını geri ödeme (temerrüt) riskini gösteren CDS (*Kredi temerrüt sigortası- 5 yıl vadeli*) ise 23 Haziran itibariyle **bir önceki haftaya göre** yüzde 1,58 oranında azalarak **805.69** oldu. Risk primi 800 puanın üzerinde kaymaya devam ediyor.

İHRAC ÜRÜNLERİN FİYATI YÜZDE 100 ARTTI

- İmalat sanayi ve madencilik sektörünün ürettiği ve ihracata konu olan malların üretici fiyatları (malın navlun, sigorta ve yurtdışında yapılan diğer masraflar hariç Türk lirası cinsinden satış fiyatı) mayısta bir önceki aya göre yüzde 6,51 oranında arttı.
- Yurt dışı üretici fiyatlarında son bir yıllık dönemdeki artış da yüzde 100,54 olarak gerçekleşti.

DÖVİZ KURU-ALTIN-BORSA

- Merkez Bankasının açıkladığı döviz kurlarına göre geçen hafta dolar kuru yüzde 0,3 oranında artarak 17,35 TL'ye, Euro kuru yüzde 0,4 artarak 18,28 TL'ye yükselirken, dolar kurunda yıl başından bu yana yüzde 33,7, Euro kurunda yüzde 24,5 oranında artış oldu.
- 24 Haziran itibarıyla ortalama dolar kuru (1 Ocak- 24 Haziran 2022 ortalaması) 2021 yılının ortalamasına göre yüzde 66,4 oranında artarak 14,78 TL'ye çıktı. Buna göre Türk lirası bugünden başlayarak yıl sonuna kadar hiç değer kaybetmese bile 2021 yılı ortalamasına göre yüzde 40 oranında değer kaybetmiş olacak.
- Gecen hafta gram altın fiyatı bir önceki haftaya göre yüzde 3,8 oranında azalırken, geçen yılın sonuna göre ise yüzde 26,5 oranında artarak 984,9 lira oldu.
- Borsa endeksi ise (BİST100) geçen hafta yüzde 0,8 oranında arttı. Endekste yıl başına göre artış ise yüzde 37,9 oldu.

İCRADAKİ DERDEST DOSYA SAYISI 23,8 MİLYON

- Ulusal Yargı Ağı (UYAP) üzerinden alınan verilere göre bu yıl 1 Ocak – 24 Haziran günleri arasında icra ve iflas dairelerine UYAP üzerinden toplam 4 milyon 562 bin yeni dosya geldi. 3 milyon 352 bin dosya ise sonuçlandırıldı.
- Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 28,8 oranında arttı.
- İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı son bir yılda 1 milyon 485 bin adet artarak 24 Haziran itibarıyla 23 milyon 778 bine çıktı.

AÇLIK VE YOKSULLUK SINIRI

- Birleşik Kamu-İş Konfederasyonunun açlık ve yoksulluk sınırı araştırmasına göre Haziranda açlık sınırı önceki aya göre 314 lira artarak 6 bin 779 liraya, yoksulluk sınırı da 736 lira artarak 20 bin 140 liraya yükseldi.

TARIMSAL GİRDİ FİYATLARI YÜZDE 117,3 ARTTI

- İktidar, manşet enflasyon olarak da isimlendirilen TÜFE'deki gerçek artışı ne kadar gizlemeye çalışırsa çalışsın, TÜFE dışındaki diğer fiyat endeksleri, gerçek enflasyonun yüzde 73,5 değil, çoktan üç haneli oranlara çıktığına işaret ediyor.
- Bu endekslerden biri olan ve hem tarımda üretici fiyatlarını hem de gıda fiyatlarını doğrudan ilgilendiren tarımsal girdi fiyatlarında nisanda bir önceki aya göre yüzde 7,45, bir önceki yılın aynı ayına göre de yüzde 117,31 oranında artış kaydetti.
- Son bir yıllık fiyat artışı, tarımda kullanılan mal ve hizmetlerde yüzde 126,2'yi buldu.
- Son bir yılda tarımda kullanılan enerji ve yağ fiyatlarında yüzde 189,3, gübre ve toprak geliştirici fiyatlarında yüzde 241,57, tarımsal ilaç fiyatlarında yüzde 93,69, hayvan yemi fiyatları yüzde 121,74 oranında artış kaydetti.
- Dünya bir gıda krizine doğru sürüklenirken, Türkiye yüksek girdi maliyetleri yüzünden tarımsal üretim yapamayacak bir noktaya doğru hızla ilerliyor.

BEYAZ EŞYADA ÜRETİM DE SATIŞLAR DA AZALDI

- Beyaz eşya üretimi bu yıl ocak-mayıs döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,1 oranında azalarak 13 milyon 669 bine kadar geriledi.
- Yurt içi beyaz eşya satışları ise yüzde 9,5 oranında azalarak 3milyon 496 bire kadar geriledi. İhracat ise yüzde 2,2 oranında artarak 10 milyon 785 olarak gerçekleşti.

İKTİDAR, SERMAYE KONTROLLERİNİ SERTLEŞTİRİYOR

İktidar, döviz dizginleyebilmek için sermaye kontrollerini sertleştirerek, şirketleri ve ihracatçıları döviz satmaya zorlayacak yeni bir kararı devreye soktu. 15 milyon TL üzerinde döviz varlığı bulunan şirketlerin TL ticari kredi kullanmasına yasak getiren BDDK, içeride döviz varlıklarını bozdurma baskısını artırdı!

BDDK tarafından alınan yeni bir kararla, sermaye kontrolü yönünde bir adım daha atılarak, şirketlere sahip oldukları döviz varlıkları üzerinden getirilen limitlerle, TL ticari kredi kullanma yasağı devreye sokuldu. Ekonomide ani duruş ve çarkların durması riskini artıran bu yeni adım, şirketleri tümüyle önlerini göremez konuma getirirken, ihracatta sert düşüslere zemin hazırlayacak. Şirketler TL kredi ticari kullanmak istiyorlarsa BDDK'nın getirdiği sınır kadar döviz varlığı olmak zorunda. Sınır ise şirketlerin döviz varlıklarının 15 milyon TL'yi aşmaması. Eğer 15 milyon TL'yi aşıyor veya şirketin cirosu ile aktif büyüklüğünün yüzde 10'undan fazla döviz varsa bu şirketler TL kredi kullanamayacak. Nakit döviz varlığının TL karşılığının tutarı 15 milyon TL'yi aşmayan şirketler ise 'sınırı aşmama taahhüdü' vererek TL kredi kullanabilecek.

BDDK aldığı bu son kararla işletme ihtiyaçları ve işlerini yürütebilmek için TL kredi kullanmak isteyen, ihracata veya iç pazara dönük üretim yapmakla birlikte bu üretim için ithal girdi kullanmak zorunda olan şirketleri döviz varlıklarını satmaya veya bozdurmaya zorluyor. Bu koşul sanayiye, ihracatçıya, imalatçıya dayatılırken, 15 milyon TL kriterinin hangi ölçüye dayandığı belirsiz. Şirketlerin krediye erişimini zorlaştıran bu adımlar, ekonomik aktiviteyi, üretimi, iç talep ve istihdamı olumsuz yönde etkileyerek her alanda zincirleme olarak negatif süreçleri tetikleyecektir.

Geçtiğimiz yıl 21 Aralık'ta 18,50 TL'ye yükselen dolar kuru ardından alınan KKM hesabı kararına benzer bir operasyon yeniden devreye sokulurken, karar sonrası gelen satışlarla dolar/TL kuru 17,55'ten 16,50'ye geriledi. Yeni bir 'içeriden bilgi ticareti-insider trading' sürecinin yaşanmış olması kuvvetle muhtemel. BDDK kararını önceden öğrenen bazı kesimlerin 17,55'ten döviz bozdurup, birkaç saat içinde daha düşük kurdan daha yüklü miktarlarda dolar alımına gittikleri dile getiriliyor.

✓ Hatırlanacağı gibi 21 Aralık KKM operasyonu öncesinde kamu bankalarının arka kapı yöntemiyle saatler içinde 6,5-7 milyar dolar satmaları sonrası dolar/TL 18,50'den 11,50'ye düşmüştü. KKM planını önceden bilenler açısından 18,50'den doları bozdurup, 11,50'den geri alma olanağıyla saatler içinde milyarlarca dolar haksız kazanç elde etme yolu açılmıştı.

Kur Korunmalı Mevduatın (KKM) kur üzerindeki etkisinin giderek azaldığı, kurları düşürmek için iktidarın umut bağladığı GES'te (Gelire Endeksli Senet) ise talebin 89 bin kişide ve 6,6 milyar TL'de (350 milyon dolar) kalması, **döviz arzı sıkıntısını had safhaya çıkartarak kur artışlarının hızlanması ihtimalini güçlendirdi!**

BDDK YABANCI YATIRIMCIYI İYİCE ÜRKÜTECEK, YERLİ ŞİRKETLERİN DÖVİZ VE SERMAYE KAÇIŞINI HIZLANDIRACAKTIR!

BDDK'nın döviz varlığını bozdurmayan şirketlere TL ticari kredi yasağı getirmesi yabancı yatırımcıyı iyice ürkütecek, Türkiye'den döviz ve sermaye kaçışını hızlandıracaktır. BDDK'nın aldığı bu karar; iktidarın iyice tıkanıldığını, para-döviz-faiz politikalarında yolun sonuna yaklaştığını ve çaresizlik içinde olduğunu gösteriyor!

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) aldığı yeni kararlarla dövizin sistem dışına çıkmaya yönelmesi, bankalardaki döviz hesaplarından çekişlerin hızlanmaya başlaması, kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir süreç **bankacılık sektörü** üzerindeki sarsıntıları da şiddetlendirecektir.

İktidar, ekonomide bozulan dengeleri düzeltmekten kaçınarak zorlayıcı kararlarla ömrünü uzatmaya çalışıyor. Hesapsız, öngörüsüz alelacele çıkartılan bu düzenlemelerin reel sektöre, sanayiye, ihracata dönük üretim yapan şirketlere ağır hasar vermesini ve mali tablolarına darbe indirmesi ihtimalini göz ardı ediyor!

✓ BDDK'nın bu son kararıyla kurların düşürülmesi, TL'ye değer kazandırılması yönündeki hesaplar yine kısa süreli olacaktır.

Kurlardaki gerilemenin kalıcı olması veya daha aşağı inmesi oldukça güç görünürken, Merkez Bankası rezervlerinin swap hariç eksi 62 milyar dolara düşmüş olması da bu güçlüğü artıran etkenlerin başında geliyor.

Kurları kontrol etmek için satılan milyarlarca dolarlık rezerv yerine konulamadığı için iktidar, şirketlerin banka hesaplarında tutulan döviz varlıklarına göz dikerek, ciddi tehlikelere neden olacak bir yola girdi.

✓ En az 6 ay vadeli KKM hesabında dövizini bozdurarak tutan şirketlere sağlanan Kurumlar Vergisi muafiyetinde KKM'lerin vadesi ay sonunda doluyor.

BDDK'nın şirketlerin KKM'den çıkararak dövizde yönelmelerini engellemeyi de amaçlayan bu adımı, TL ticari kredi yasağını devreye sokması, içeride can havliyle girişilen döviz yaratma çabası giderek panik ve endişeyi artırarak gerek bireylerin gerekse şirketlerin döviz hesaplarını boşaltarak sistem dışına, kayıt dışına çıkmalarını hızlandıracaktır.

Tıpkı ihracatçılara TL reeskont kredisi için yüzde 30 döviz bozdurma ve bir ay döviz satın almama koşulunun getirilmesi gibi, 15 milyon TL karşılığı üzerinde döviz varlığı bulunan şirketlere TL Ticari Kredi kullanma yasağı getirilmesi de yanlış, çok riskli ve hızla geri dönülmesi gereken bir adımdır. İktidarın daha büyük döviz ve kur krizine sürükleyecek bu yanlıştan süratle dönmesi ülke çıkarlarına uygun olmalıdır.

Yurtiçi yerleşiklere ait bireysel ve kurumsal döviz varlıklarına göz diken iktidarın bu adımı döviz varlıklarının sistem dışına çıkmasına, sermayenin yurt dışına kaçmasına zemin hazırlayarak bankacılık sektörünün risklerini artıracaktır!

ALTI AYDA İFLAS EDEN 2022 BÜTÇESİ İKTİDARIN BASİRETSİZLİĞİNİ SERGİLİYOR

Hazine ve Maliye Bakanının mayıs ayında bütçe fazlası verildiğini ve performansın çok iyi olduğunu söylemesinden beş gün sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan TBMM'ye EK BÜTÇE tasarısı gönderdi. Gelinek noktada iktidarın bir bütçe yapma becerisinden bile yoksun olduğu, 6 ay sonrasını öngöremediği tescillendi!

İktidarın tüm uyarılarımıza rağmen TBMM'den geçirdiği 2022 bütçesi 6 ayda iflas etti! Geçen yıl meclise sunulan 1 trilyon 751 liralık 2022 bütçesi daha genel kurulda görüşülürken, Cumhurbaşkanı Erdoğan talimatıyla yapılan faiz indirimleri sonrası dolar kuru 8,50'den 18,50 TL'ye enflasyon yüzde 19'dan yüzde 34'e yükselmişti. Oysa iktidarın 2022 bütçesinde öngördüğü enflasyon Orta Vadeli Program çerçevesinde yüzde 9,8, ortalama dolar kuru öngörüsü 9,20 TL idi. Tüm bütçe hesapları buna göre yapılmış, ödenekler buna göre belirlenmişti. Dolayısıyla daha bütçe yürürlüğe girmeden tüm hedefleri, hesapları sapmış, geçersiz ve boş bir belgeye dönüşmüştü.

✓ TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda geçen hafta iktidar ittifakının kabul ettiği ek bütçeyle eklenen toplam ödenek 1 trilyon 80 milyar 515 milyon lira. Diğer deyişle bir yıl için 1 trilyon 751 milyar TL'lik 2022 bütçesinin yüzde 73'ü tutarında. Böylesine büyük bir hesap hatası, bu kadar yüksek bir sapma, dünyanın en geri kalmış ekonomilerinde bile makul görülemez. **Sonbaharda yeni bir ek bütçe ya da ek borçlanma talebiyle TBMM önüne gelmeleri hiç de şartıcı olmaz!**

Ek bütçede mal ve hizmet alımı giderlerine 86,7 milyar, 240 milyarlık faiz giderleri ödeneğine 89 milyar ilave yapılıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın faiz indirimi ısrarı ve 'faizleri daha da düşüreceğiz' iddiasına karşılık, ek bütçeyle birlikte faize ayrılan para 329 milyara yükseltiliyor.

Gerçekte Kur Korumalı Mevduat (KKM) hesap sahiplerine 'kur farkı' adı altında yapılan faiz ödemeleri için ek bütçeye 40 milyar TL ödenek konulduğu dikkate alındığında, faize ayrılan tutar 369 milyar TL'ye ulaşıyor. Üç aylık ilk vadelerin mart ayında dolmasından bu yana mart, nisan, mayıs aylarında KKM hesaplarına bütçede karşılığı olmaksızın yapılan ödeme tutarı 21,1 milyara ulaştı.

İktidar ek bütçeye KKM kur farkı ödemeleri için 40 milyar TL ödenek koyarak, bugüne kadar yapılan kur farkı ödemelerinin hukuksuz, bütçe yasasına aykırı ANAYASA SUÇU olduğunu kabul ve itiraf etti. Halkın vergileriyle oluşan bütçeden yasa dışı harcama ve ödeme yapmanın paniğiyle ek bütçeye kur farkı ödeneği koyarak kendini kurtarma, kılıf uydurma derdine düştü.

İktidarın **ek bütçe ve maaş zamlarıyla bir seçim tahkimatı yapmaya yöneldiğini** öngörmekteyim. İktidar, ek bütçe ve maaş zamlarının yanı sıra bedelli askerlik affı, üniversite affı vb. düzenlemelerle de seçim hazırlıklarında gençlerin gözünü boyayıp yanına çekmeyi planlıyor.

KAYNAK BULMAKTA TIKANAN İKTİDARIN YENİ İCADI GES, FİYASKOYLA SONUÇLANDI.

Kaynak bulmakta tıkanan iktidar ve ekonomi yönetimi, Gelire Endeksli Senet icadıyla parası-dövizli olanlara yüzde 23 faiz vaat ederek, kamu kurumlarının hazine ve bütçeye aktarmaları gereken kazançlarını satarak para toplamaya çalıştı. Başlatılan talep toplama süresi 22 Haziran'da doldu.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın taze kaynak tıkanıklığını aşmak ve döviz kurlarının yükselişini frenlemek için faiz + kur farkı ödeme garantili **Kur Korumalı Mevduat (KKM)** hesabından sonra piyasaya sürdüğü yeni icadı **Gelire Endeksli Senet (GES)** satışı da fiyaskoyla sonuçlandı.

Gerçek kişilere satılacağı açıklanan GES'le döviz mevduatı, altını olanların bunları bozdurması, TL mevduatı olanların GES'i tercih etmesi umuluyordu.

Üç aylık dönem kazancının yüzde 5,32, yıllık bileşik faiz kazancının yüzde 23,04 oranında garanti edildiği GES için 15-22 Haziran arasında yürütülen talep toplama süreci geçen hafta sona erdi.

✓ Hazine ve Maliye Bakanlığında yapılan açıklamada 24 Haziran 2022 valörlü, 23 Aralık 2022 itfa tarihli, 6 ay vadeli GES ihracında 83 bin 816 bireysel yatırımcının talep toplamının **6 milyar 556 milyon TL** olduğu belirtildi.

Aralık ayından bu yana 1 trilyon TL'ye yaklaşan KKM hesaplarına karşılık GES ihracının 6,6 milyar TL'de kalması iktidar ve ekonomi yönetimi adına gerçek anlamda bir ekonomik-mali bozgun. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a GES satışları sonrasında döviz kurlarının en az 5-6 TL düşeceğini belirttiği şeklindeki haberler iktidar medyasında yer almasına karşılık fiyaskoyla sonuçlanan GES ihracı sürecinde aksine kurlar yükselişine devam etti. Kaldı ki, kur farkı ve faiz garantisiz uygulamaya konulan KKM hesaplarında bile hesap açtıranların sayısının 1 milyona, hesaplardaki tutarın 1 trilyon TL'ye ulaşmasına karşılık döviz kurları ancak üç ay tutulabildi. Üç ay boyunca Merkez Bankası ve kamu bankalarının milyarlarca dolarlık döviz satışlarıyla 14,50 TL'de tutulmaya çalışılan dolar/TL yeniden tırmanışa geçerek Mayıs ortasından bu yana 17,50 TL'ye yükseldi. Resmi enflasyonun TÜİK'in verileriyle yüzde 73,3 olduğu bir ekonomik ortamda yıllık yüzde 23 faizle parası-dövizli olanların GES almaya koşacağı, döviz kurlarının 5-6 lira düşeceği hayalini öne süren iktidar ve ekonomi yönetimi, bir kez daha ne kadar çaresiz olduğunu gösterdi. KKM'nin hazine üzerindeki yükü giderek artarken, ek bütçeye konulan 40 milyar liralık ödeneğin de aşılacağı açık.

Hazinenin bir haftada 10-16 milyar TL borçlandığı dikkate alındığında, KKM'den sonra GES de fiyaskoyla sonuçlandı. **Resmi enflasyonun yüzde 73 olduğu bir ortamda 'getiri' adı altında Merkez Bankası faizinin yaklaşık iki katı faiz vaadini parası-dövizli olanlar ciddiye almadı!**

TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ HIZLA GERİLİYOR

Tüketici Güven Endeksi (TÜGE) verileri, hesaplanmaya başlandığından bu yana tarihsel olarak da en dip seviyeye indi. Haziran ayı endeksi mayısa göre yüzde 6,2 oranında azalarak 63,4'e inerken, gelecek 12 aya ilişkin maddi durum beklentisi yüzde 10'un üzerinde düşüşle 59,9 puana geriledi!

TÜGE verilerinin en çarpıcı sonuçları, alt endekslerde özellikle gelecek 12 aya ilişkin beklentilerde gözlenen bozulma ve kötüleşmenin boyutlarında kendisini gösteriyor. Alt endekslere bakıldığında Mayıs ayına kıyasla;

- ✓ Mevcut dönemde hanenin maddi durumu endeksi yüzde 8,1 gerileyerek 48,5 puandan 44,5 puana,
- ✓ Gelecek 12 ayda hanenin maddi durum beklentisi yüzde 10,1 düşüşle 66,5 puandan, 59,9 puana,
- ✓ Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi yüzde 7,1 azalarak 66,3 puandan 61,6 puana,
- ✓ Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına yatırım yapma beklentisi yüzde 1,8 düşüşle 89 puandan 87,5 puana gerilemiş.

Gerek TÜGE'de gerekse alt endekslerdeki bu yaygın karamsarlık tablosu, iktidarın geçen yıl Eylül ayında ilan ettiği Yeni Ekonomi Modeli (YEM) ile 6 ay içinde ekonomideki düzelmeye belirgin şekilde görülmeye başlanacağı söyleminin asılsız çıktığını ve bunun beklentilerde moral olarak büyük endişeye yol açtığını ortaya koyuyor.

✓ Özellikle gelecek 12 aya dönük beklentilerdeki kötüleşmenin çok sert biçimde kendisini göstermesi, iktidarın ekonominin yanı sıra diğer alanlardaki beyanlarının da inandırıcılıktan uzak ve güvenilmez görüldüğünü gösteriyor.

Gelecek 12 aya yönelik genel ekonomik durum beklentisindeki yüzde 7'yi aşan azalma iktidarı '6 ay içinde ekonomide düzelmeye görülmeye başlanacak' söyleminin de toplumda bir karşılığının ve inandırıcılığının kalmadığını gösterdi. YEM'in üzerinden yaklaşık 9 ay geçmesine karşılık başta enflasyon olmak üzere her alanda kötüye gidiş hızlanırken, gelecek yıl için de umutsuzluğun yükseldiği hem hanelerin-ailelerin durumunda hem de ülkenin genel ekonomik tablosunda düzelmeye beklentisinin en olumsuz noktaya geldiğini işaret ediyor.

TÜGE'de hızlanan iktidara güvensizlik, doğrudan iktidar kontrolündeki TÜİK ve Merkez Bankası tarafından yapılan anketlere de yansdı. Kamuoyu araştırma şirketlerinin yaptığı anketlerde en yakıcı güncel sorunun ekonomi olması ve iktidarın sorunları çözeceğine inancın yok olmasını gösteren sonuçları 'manipülasyon' diye nitelendiren iktidar ittifakını bizzat kendi kontrollerindeki iki kurumun resmi anket sonuçları da yalanlıyor!

TARIM VE HAYVANCILIK İÇİN TEHLİKELİ ADIMLAR...

Tarım ve Orman Bakanının tarım ve hayvancılık için açıkladığı yeni düzen, çiftçinin toprağına el konulmasına, yandaşlara teslim edilmesine, mülkiyet değişimine kadar uzanacak planların işaretini veriyor!

Uygulanan hesapsız, temelsiz politikalarla tarımsal maliyet endeksi artışının yüzde 155'e ulaşmasında iktidarın basiretsizliğini ve sorumluluğunu gizlemeye çalışan Bakan Kirişçi, ekilemeyen yaklaşık 4 milyon hektar arazinin sorumluluğunu da takati kalmayan çiftçiye yıkarak '1 yıl ekilmeyen tarım arazisinin sahibinden devralınıp, ekecek olanlara kiralanacağını' ilan ediyor. Bu plan, tarım ve hayvancılıkta tarlalara, besi tesislerine el koymaların başlayacağını gösteriyor. Gübrenin bir yılda yüzde 300, mazotun yüzde 200'ün üzerinde artmasının üreticiyi perişan ettiğini, faiz düşürme görüntüsü altında katlanan faizlerle kredi borcunu ödeyemez duruma gelen çiftçinin arazisine, traktörüne, bahçesine Ziraat Bankası'nın haciz koyduğunu, icradan satışa çıkarttığını görmezlikten geliyor. Dünyada kıtlık kaygısı giderek artarken, tüm ülkeler çiftçiye desteklerini artırırken, iktidarın tarım bakanı tarlasını ekemeyen çiftçiye nakdi destek değil, aynı destek verileceğini, mazot, gübre, tohum temin edilerek bir maliyet çıkartılacağını, hasat sonunda da bu aynı desteğin parasal karşılığı ve ürün fiyatı üzerinden mahsuplaşacağını ifade ediyor.

Üreticiye verilen aynı desteğin tutarı sezon sonunda mahsuplaşma aşamasına gelindiğinde yapılan zamlarla başlangıçtaki tutarın iki-üç katına çıkmış olacak.

✓ Üretici bırakın ürünün karşılığını alıp kazanç elde etmeyi, mahsuplaşmada borçlu çıkarılacak. Mazotun, gübrenin, tohumun, ilacın bedeli katlanmış şekilde üreticiden geri alınacak. Bunun da adı 'aynı destek' olacak!

Şayet bu plan yürürlükte olsaydı; geçen yıl litresi 7,5 liradan verilen 2 bin litre mazot için bugün üreticiden hasat ettiği ürün için litresi 30 TL'yi aşan mazot üzerinden mahsuplaşacaktı. Gübre için yüzde 300 zamlı fiyat talep edecekti. Üretici bunu veremeyince de arazisine, ürününe el konulacaktı. Şimdi bu plan hayata geçirilmek ve üretici ekemediği arazisi için aynı destek adı altında devlete borçlandırılarak elinde kalan son varlığına da el konulmak isteniyor.

Kur Korumalı Mevduat (KKM) sahiplerine üç ayda 21,1 milyar ödeyen, Gelire Endeksli Senet (GES) alan para-döviz sahiplerine taş atıp elleri yorulmadan yüzde 23 faiz vaat edip KKM ve GES kazançlarından vergi ve stopaj almayan iktidar üreticiye, besiciye gelince vereceği aynı desteğin bedelini mahsuplaşarak kat kat fazlasıyla talep edeceğini söylüyor.

Bunun da adı Tarım ve Hayvancılıkta Yeni Model, Aynı Destek-Mahsuplaşma oluyor. **Tarım arazilerinin, besi tesislerinin, el değiştirmesine hukuki kılıf ve zemin hazırlanıyor.**

ESNAFIN PAYINA İFLAS DÜŞTÜ

Esnaf iflasları geçtiğimiz yıl mayıs ayına göre yüzde 113 arttı

Bakan Nebati her seferinde göstergeler iyi, piyasalar canlı diyor ama yaşanan toplu iflasları da görmemezlikten geliyor. Sadece bu yılın ilk 5 ayındaki esnaf iflası 47 bini aşmış durumda. Geçtiğimiz yıl mayıs ayına göre esnaf iflaslarındaki artış **yüzde 113**. Nebatinin enflasyona dayalı sözde büyüme modelinde esnafın payına toplu iflas düşüyor.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

AY	SİCİL TERKİN	MESLEK TERKİN	TOPLAM İFLAS
OCAK	8.262	1.885	10.147
ŞUBAT	7.155	1.832	8.987
MART	8.153	2.073	10.226
NİSAN	7.604	1.842	9.446
MAYIS	6.572	1.750	8.322
TOPLAM	37.746	9.382	47.128

Kaynak; Esnaf Sicil Gazetesi.

İflaslarda bir yıllık yaşanan artış yüzde 113.

Yılın ilk 5 ayında, meslekten ve sicilden terkinini yaparak iflas eden esnaf sayısı 47 bin 128'eyükseldi. Böylece bu yılın henüz ilk 5 ayında iflas eden esnaf sayısı 50 bine yaklaştı.

Mayıs ayında iflas eden esnaf sayısı ise 8322 olarak kayıtlara geçti. 2021 yılının mayıs ayında iflas eden esnaf sayısı 3893 olarak açıklanmıştı. Geçtiğimiz yıl mayıs ayından bu yılın mayıs ayına iflas eden esnaf sayısında yaşanan artış yüzde 113 oldu.

Kur artışı ve dolaylı olarak artan maliyetler esnafın artık dükkanına yeni ürün alamamasına neden oluyor. Ardi ardına gelen zamlar ve yüksek faturalara ek olarak esnafın bankalara olan borçları da düşünüldüğünde, esnafın bu yılın sonunu görmesi neredeyse imkânsız hale gelmektedir.

Bir avuç yandaşı değil 2 milyon esnafı destekleyeceğiz.

Şu ana kadar kur korumalı mevduata hazineден ödenen toplam para 21,1 milyar TL. Buna ek olarak kur korumalı mevduata geçen şirketlere sağlanan kurumlar vergisi avantajı ile nedeniyle vazgeçilen kurumlar vergisi tutarı ise 10 milyar TL olarak açıklandı. Yani şu ana kadar resmi verilere göre Kur Korumalı Mevduatın hazineye maliyeti 30 milyar TL. Hatırlanacağı tam kapanma döneminde 1,3 milyon esnafa verilen toplam hibe ise 4,6 milyar TL ile sınırlı kalmıştı. Bugüne kadar KKM'den zenginlere verilen destek esnafa verilen destekten tam 7 kat daha fazla.

İktidara geldiğimizde yapacağımız ilk iş esnafımızın banka kredilerinin faizlerini sileceğiz, zengini daha fazla zengin yapan Kur Korumalı Mevduat uygulamasına son verip, küçük esnafımızı destekleyeceğiz.

EK BÜTÇE'DEN ELEKTRİK DAĞITIM ŞİRKETLERİNE KAYNAK

AK Parti iktidarının TBMM'ye sunduğu ek bütçede Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 yılı bütçesinden daha yüksek tutarda cadde ve sokak aydınlatma ödeneği ayrıldı. 2022 yılı bütçesi 5 milyar 325 milyon lira olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na ek bütçeyle 5 milyar 400 milyon lira tutarında cadde ve sokak aydınlatma ödeneği getiriliyor. Böylece toplam aydınlatma ödeneği yüzde 242 oranında artarak 9 milyar 191 milyon liraya çıkıyor. Bu para vatandaşın cebinden alınıp şirketlere verilecek.

2022 YILI BÜTÇESİ

ÖDENEK CETVELİ (EKONOMİK SINIFLANDIRMA II. DÜZEY)

BÜTÇE YILI: 2022

İDARE: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Açıklama	TL
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	5.325.227.000

20 HAZİRAN'DA SUNULAN EK BÜTÇE

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	18-17.38-01-06.07	27.200.000	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri (Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatlarının Güvenliği (Faz 1) Projesine İlişkin Ödemeler)
	22-17.31-01-03.02	5.400.000.000	Elektrik Piyasası Kanunu Kapsamında Ödenen Cadde ve Sokakların Aydınlatma Giderleri

Ek Bütçede Şirketlere Büyük Kaynak

AK Parti iktidarının 20 Haziran 2022 tarihinde TBMM'ye sunduğu ek bütçe ekonomi politikalarının iflasının bir belgesi olmasının yanı sıra şirketlere kaynak aktarmaya devam ettiğinin de bir göstergesi olmuştur. 2022 yılında art arda gelen zamlarla enerji faturalarını ödeyemeyen vatandaşları umursamayan iktidar, ek bütçe aracılığıyla milyarlarca lira tutarında kaynağı dağıtım şirketlerine aktarmayı amaçlamaktadır.

Aydınlatma Ek Ödeneği Bakanlık Bütçesini Geçiyor

AK Parti iktidarının TBMM'ye sunduğu ek bütçede Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 yılı bütçesinden daha fazla tutarda "ek genel aydınlatma ödeneği" ayrılması düzenleniyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 yılı bütçesi 5 milyar 325 milyon 227 bin TL tutarındayken; ek bütçede tahsis edilecek aydınlatma için ayrılan ek ödenek tutarı ise bakanlık bütçesini bile geride bırakarak 5 milyar 400 milyon TL oldu.

Aydınlatma Ödeneği 9,19 Milyar Liraya Çıktı

AK Parti'nin TBMM'ye sunduğu ek bütçedeki aydınlatma ödeneğindeki artış aydınlatma bedeline yapılan artışı katlamış durumda. 1 Nisan 2022 tarihinde 135 kuruş olan aydınlatma bedeli yüzde 48 oranındaki artışla 200 kuruşa çıkmıştı. Ancak aydınlatma ödeneğindeki artış bunun kat be kat üzerinde gerçekleşti. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 yılında toplam 3 milyar 791 milyon 428 bin TL olan aydınlatma ödeneği ek ödenekle 9 milyar 191 milyon 428 bin TL'ye çıktı. Buna göre özel dağıtım şirketlerinin kasasına gidecek tutar ek bütçeyle yüzde 242,4 oranında arttı!

Aydınlatma Bedeline Zammın Sinyali Verildi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın yaklaşık 3,5 kat artırdığı aydınlatma ödeneği doğrudan şirketlerin kasasına gidecek. Bu kadar yüksek orandaki artış şu an 200 kuruş olan aydınlatma bedeline büyük bir zam yapılacağına da sinyalini vermektedir. İktidar bu artışla dağıtım şirketlerini kolladığını gösterirken; hazineden karşılanacak 9,2 milyar lira vatandaşın cebinden çıkacak.

ZAMLAR BAKANLIK BÜTÇELERİNİ DE İFLAS ETTİRDİ

2022 yılında içinde elektrik, doğalgaz ve akaryakıtta gelen fahiş zamlar nedeniyle ek bütçede bakanlıklara toplam 6,3 milyar lira tutarında ek ödenek verildi...

2022 yılının ilk altı ayında elektrik, doğalgaz ve akaryakıtta art arda gelen zamlar nedeniyle bakanlıklar ve bakanlıklara bağlı kamu kurum ve kuruluşlarının enerji giderleri de rekor oranda arttı. Ek bütçede 9 bakanlığın akaryakıt, elektrik ve yakacak alımları için verilen ek ödeneklerin toplam tutarı 6 milyar 303 milyon 836 bin lirayı buluyor. Zamlar bakanlık bütçelerini de iflas ettirdi.

AK Parti iktidarının TBMM'ye sunduğu ek bütçede, 2022 yılının henüz ilk altı ayında elektrik, doğalgaz ve akaryakıt art arda gelen fahiş zamların bakanlıklar ve bakanlıklara bağlı kamu kurum ve kuruluşlarına çıkardığı ek maliyet milyarlarca lira oldu. Ek bütçede bakanlıklar için "tüetime yönelik mal ve malzeme alım giderleri" tanımıyla akaryakıt, elektrik ve yakacak alımları için ek ödenek tahsis edildi.

Adalet Bakanlığı'na Zammın Faturası 1,7 Milyar TL

Adalet Bakanlığı'na üç farklı ek ödenekle toplam 1 milyar 754 milyon lira tutarında akaryakıt, elektrik ve yakacak için ek ödenek verildi. Enerji faturalarına gelen fahiş zamlar nedeniyle Dışişleri Bakanlığı'na ise yalnızca 10 milyon lira tutarında ek bütçe ayrıldı.

Zammın Maliyeti Milli Eğitim Bakanlığı'na 2,4 Milyar TL

Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilen ek bütçede 16 farklı kalemden akaryakıt, elektrik ve yakacak için ek ödenek verildi. Enerji faturalarının Milli Eğitim Bakanlığı'na ek bütçede tahsis edilen ek ödenekle göre yarattığı toplam maliyet tutarı 2 milyar 437 milyon 223 bin lira olarak gerçekleşti.

Sağlık Bakanlığı'na 667 Milyon Liralık Zam Faturası

Sağlık Bakanlığı'nın elektrik, akaryakıt ve yakacak tüketimiyle ilgili yer alan iki ayrı ödeneğin ek bütçedeki toplam tutarı 667 milyon 491 bin lira oldu. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın da ek bütçede enerji zamlarıyla ilgili iki farklı ödeneğinin toplam tutarı 337 milyon 390 bin lira olarak gerçekleşti. Ek bütçede Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın akaryakıt, elektrik ve yakıtla ilgili 5 farklı ödeneğin toplamı ise 513 milyon 416 bin lira olarak hesaplandı.

Tarım Ve Orman Bakanlığı'na 364 Milyon Lira Enerji Ödeneği

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na akaryakıt, elektrik ve yakacak ödeneğiyle ilgili 10 farklı kalemden toplamda 190 milyon 708 lira tutarında ek ödenek ayrıldı. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na enerji zamları nedeniyle tahsis edilen 3 farklı ödeneğin toplam tutarı da 29 milyon lira olarak gerçekleşti. Tarım ve Orman Bakanlığı'na enerji zamlarının ardından akaryakıt, yakacak ve elektrik nedeniyle verilen 6 farklı ek ödeneğin toplamı da ek bütçede 364 milyon 608 bin lira oldu.

Yılbaşından bu yana elektrik, doğalgaz ve akaryakıtta gelen zamlar nedeniyle vatandaşlar faturalarını ödeyemez duruma geldi. 1 Ocak 2022 tarihinden bugüne kadar elektrik faturaları 2 kez, doğalgaz faturaları 3 kez zlandı. Akaryakıtta ise neredeyse gün aşırı zam geldi. Elektrikte konut tarifesine düşük kademede yüzde 65, yüksek kademede yüzde 151 zam yapılırken; doğalgaz konut tarifesine yüzde 120 oranında zam geldi. Akaryakıt ürünleri ise yılbaşından bu yana benzinde yüzde 210, motorinde yüzde 234 oranında zam yapıldı. Bu fahiş zamlar nedeniyle AK Parti kendi bakanlıklarının bütçelerini de iflas ettirdi. Ek bütçede; bakanlıklara milyarlarca lira tutarında akaryakıt, elektrik ve yakacak bütçesi aktarıldı.

ASGARI ÜCRETİNİN KAYBI

Resmi TÜİK verilerinde dahi 4253 TL asgari ücret, alım gücü olarak geçtiğimiz yıla kıyasla 2750 TL'ye gerileyerek, geçtiğimiz yılki asgari ücretinde gerisine düştü. **Haziran ayında ortalama açlık sınırı 6500 TL'yi geçti. Son bir yılda temel besin fiyatlarındaki artış yüzde 200'leri, yüzde 300'leri aştı.** Asgari ücretliye göstermelik değil ailesi ile birlikte insanca geçinebileceği bir ek zam yapılmalıdır.

ÜRÜN	2022 FİYATI	MAYIS 2022 HAZİRAN AYI FİYATI	AYLIK ARTIŞ	2021 HAZİRAN (YILLIK ARTIŞ)
PİRİNÇ	22,87	28,25	%23,52	%117,97
UN	14,90	17,80	%19,46	%235,81
EKMEK VE ÇEŞİTLERİ	14,69	15,40	%4,83	%101,78
MAKARNA	12,40	15,60	%25,80	%163,32
ET	145,49	152,30	%4,68	%136,62
TAVUK	45,80	48,20	%5,24	%152,95

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

SÜT	16,95	19,45	%14,74	%210,52
YOĞURT	22,50	25,00	%11,11	%230,33
BEYAZ PEYNİR	68,00	85,40	%25,58	%188,32
YUMURTA	1,68	1,72	%2,38	%125,18
MARGARİN	44,33	46,20	%4,21	%148,71
TEREYAĞI	123,00	138,90	%12,92	%91,32
SIVI YAĞ(1 Lt)	47,20	48,45	%2,64	%151,36
ÇAY	59,95	64,30	%7,25	%74,40
ŞEKER(TOZ)	21,25	27,45	%29,17	%368,87
ZEYTİN	48,30	52,50	%8,69	%72,44
KURU FASULYE	29,90	32,45	%11,89	%101,92
MERCİMEK	25,90	29,90	%15,44	%143,61
NOHUT	28,70	32,90	%14,63	%213,43
DOMATES	19,40	14,90	-%23	%236,49
BİBER	12,70	13,50	%6,29	%153,93
SALATALIK	6,85	8,00	%16,78	%122,67
PATATES	12,30	13,50	%9,75	%384,14
KURU SOĞAN	8,59	6,75	-%21,42	%224,48
LİMON	12,25	15,90	%29,79	%114,61
PATLICAN	12,00	14,00	%16,6	%222,31
MAYDANOZ	3,20	4,25	%32,8	%194,99
TUZ	5,50	7,25	%31,81	%119,45
SALÇA	23,00	30,50	%32,60	%188,55

TÜİK'İN karartması bir aylık fiyat artışlarını gölgeleyemedi.

TÜİK, madde sepetini Mayıs ayı itibariyle açıklamayı bırakmasına rağmen geçtiğimiz ay dâhil olmak üzere her ay "madde sepetini" açıklayacağımızı söylemiştik. Araştırmalarımıza göre son bir ayda beyaz peynir ve makarnanın fiyatları yüzde 25 civarında artarken, şeker fiyatlarında yaşanan bir aylık artış oranı yüzde 29'u buldu. Et ve tavuk ürünlerinde bir aylık artış oranları yüzde 4 ile 5 arasında gerçekleşirken, kuru bakliyat ürünlerindeki aylık artış yüzde 15 oranında arttı.

Asgari ücretlinin sofrasındaki bir yıllık kayıp; 93 ekmek, 206 paket makarna, 704 kg patates ve 1345 adet yumurta.

4253 TL asgari ücret geçtiğimiz yılki 2825 TL asgari ücretin karşısında hemen hemen bütün temel besin maddeleri karşısında alım gücü olarak kayba uğradı.

Asgari ücret geçtiğimiz yıl yüzde 50 oranında artarak 4253 TL olmasına rağmen ekmekte ki bir yıllık kaybı 93 adet olurken, en temel besin maddelerinden olan makarnada 206 paket kayba uğradı. Asgari ücretlinin en çok kayıp yaşadığı ürünlerin başında ise yumurta geldi. Günlük besin öğünü olan yumurtada asgari ücretli 1345 adet kayba uğradı.

Asgari ücretin kaybı ette 17 kg olurken, tavukta ise 60 kg oldu. Bu kayıp domatesten 354 kg olurken patatesten ise 704 kg oldu.

Tartışılan tüm rakamlar asgari ücretlinin derdine derman olmaz.

Asgari ücrete yüzde 20 ile yüzde 40 arasında bir zam yapılacağı öne sürülmektedir. Sendikaların açıkladığı Haziran ayı ortalama aylık sınırı 6500 TL'ye yükselmişken verilecek zam yine aylık sınırı altında kalacaktır.

Asgari ücretlinin sofrasındaki son bir yıllık kayıplar yerine gelmeyecektir. Asgari ücretin açlık sınırının üzerinde belirlenmesi ve bundan sonraki aylarda da asgari ücretin açlık sınırı altında kalmaması için aylık enflasyon farkı kadar zam verilmelidir.

Sebze de ki yıllık artış oranları yüzde 384'ü bulmuşken, süt ve süt ürünlerinde ki artış yüzde 280'lere dayanmışken, Türkiye'de resmi enflasyonda dahi üç hanelere gitmişken; asgari ücretliye göstermelik değil ailesi ile birlikte insanca geçinebileceği bir ücret verilmelidir.

İKTİDARIN DEVRİM DİYE NİTELENDİRDİĞİ DÜZENLEMEDE YENİ BİR YIKIM ÇIKTI

İktidarın devrim niteliğinde dediği 3600 Ek gösterge düzenlemesine baktığımızda devrim değil birçok memur için bir yıkım olduğunu görüyoruz. 3600 Ek gösterge düzenlemesi bu haliyle kamu emekçileri arasında ayrıma ve eşitsizliğe yol açacaktır. İktidar yine kaş yapayım derken göz çıkarmıştır.

3600 ek gösterge düzenlemesi memurlar arasında eşitsizliğe yol açıyor.

Mevcut durumda memurlar eğitim durumlarına göre belirli derece ve kademedeki başlıyorlar. Bu duruma göre üniversite mezunu olmayan memurlar daha düşük derecelerden göreve başladıkları için 1. dereceye kadar çıkamamaktadır. Bu bakımdan üniversite mezunu olmayan memurlar 3600 ek gösterge kapsamının dışında kalmış oluyor.

Örnek vermek gerekirse; yıllardır 3600 Ek gösterge bekleyen polis memurlarından üniversite mezunu olmayanlar 3600 Ek gösterge hakkının dışında tutuluyor. Bu durum, mesleklerin kendi içinde ayrı bir eşitsizliğe yol açıyor.

1,5 milyon memur bu düzenleme ile ek gösterge kapsamına alınmıyor.

2008 yılında çıkarılan 5510 Sayılı Kanun kapsamında çalışan 1,5 milyon kamu emekçisi ek göstergeden yararlanamıyor. Çünkü 2008 yılı ve sonrasında göreve başlayan memurların maaşları, tıpkı işçilerde olduğu gibi prime esas kazanç üzerinden yapılıyor. Bu durumda 2008 yılı ve sonrasında göreve başlayan memurlarda ek gösterge hesabına dâhil edilmiyor. Ayrıca düzenleme sözleşmeli memurları da ek gösterge hakkından mahrum kalıyor.

3600 ek gösterge altına kalan memurlara düzenlemenin hiçbir artışı yok.

Getirilen düzenleme de memurların özel hizmet aylık oranlarında herhangi bir değişiklik yapılmadığı görülmektedir. Bu durumda 3600 ek göstergenin altında kalan memurlara bu düzenlemenin herhangi bir getirisi bulunmuyor. 2800 ek gösterge ile 3600 ek gösterge arasında yer alan memurların(3600 ek gösterge hariç) özel hizmet aylıklarının değerlendirme oranı yüzde 85. Bu durumda ek göstergesinin 3000'e çıkartılmasının bir anlamı olmuyor. Ayrıca ek göstergesi 2800 altında kalan memurların ise tazminata yansıtma oranları %55'te kalıyor. Tazminat yansıtma oranlarındaki bu uçurumun mutlaka düzenlenmesi gerekmektedir.

Bölge ve il müdür yardımcıları, ilçe müdürleri ve şube müdürleri 3600 ek gösterge hakkından yararlanamıyor.

Yapılan düzenlemede en büyük eşitsizlik ise il ve bölge müdür yardımcılarında, ilçe müdürlerine ve şube müdürlerine uygulanmış oluyor. Meclise sunulan ek gösterge düzenlemesinde; bölge müdür yardımcıları, il müdür yardımcıları, ilçe müdürleri, şube müdürleri gibi mevkide bulunan kamu görevlilerini ek göstergeleri 2200'den 3000'e yükseltmiş oluyor. Bu durumda bu konumda olan kamu görevlilerine verilen 800 puanlık ek gösterge sembolik bir anlam ifade ediyor. Ne emekli aylıklarında ne de normal aylıklarında kayda değer bir artış sağlamamaktadır.

Ayrıca mali hiyerarşiye de uymamaktadır. Örneğin herhangi bir kamu kurumunda çalışan meslek uzmanının ek göstergesi 3600'e çıkarılmakta, ancak amiri pozisyonundaki şube müdürü ya da ilçe müdürünün ek göstergesi 3000'de kalmaktadır.

3600 Ek gösterge tüm memurlara verilmelidir.

Düzenlemenin bu hali ile genel kurulda onaylanması halinde milyonlarca kamu emekçisi arasında yeni bir eşitsizlik ortaya çıkacağı kesindir. İktidarın devrim diye bahsettiği düzenleme de ne yazık ki milyonlarca memur kapsam dışı kalmıştır. Önerimiz tüm memurların ek göstergelerinin 3600'e yükseltilmesidir. Ayrıca 2008 yılı ve sonrasında göreve başlayan tüm memurlarımız için bir düzenleme yapılmalı ve yine Ek göstergeleri 3600'ün altında kalan kamu görevlilerinin tazminat yansıtma oranlarında artış yapılması gerekmektedir.

TAVAN FİYAT YÜKSELİNCE TARİFEDE ZAM BASKISI ARTTI

Elektrikte tavan fiyat üç ayda yüzde 50 oranında arttı, tavan fiyat yükseldikçe tarifede zam baskısı artıyor

Elektrikte üretim maliyetlerindeki artışı sınırlandırmak amacıyla piyasa takas fiyatına (PTF) getirilen tavan fiyat uygulamasının üç ay içerisinde yüzde 50 oranında artarak megavatsaat başına 2 bin 500 liradan 3 bin 750 liraya çıkarılması ulusal tarifede zam baskısını artırıyor. Elektrik fiyatlarını frenlemek için 1 Nisan'da hayata geçirilen tavan fiyatın 19 Mayıs ve 1 Haziran'da artırılmasının ardından ulusal tarifede zam yapıldı. Üç ayda üçüncü kez artırılan tavan fiyatın 1 Temmuz'da megavatsaat başına 3 bin 750 liraya çıkarılması ulusal tarifede zam baskısı yaratıyor.

Altı Ayda Yüzde 151'e Varan Oranda Zam Yapıldı

AK Parti iktidarı ulusal tarifede 1 Ocak'ta yüzde 127'ye varan fahiş zammın ardından KDV indirimi gibi göstermelik adımlar atmıştı. 1 Haziran'da yüzde 15 oranında zam yapılan konut tarifesi böylece 6 ay içinde toplamda yüzde 151 oranında zamlandı. Temel bir hak olan elektrik kullanımı Türkiye'de fahiş fiyatı nedeniyle ulaşılabilir olmaktan çıkarken; iktidar gizlemeye çalışsa da Türkiye'de çok derin bir enerji yoksulluğu yaşanmaktadır.

Üretimde İthal Girdili Santrallerin Payı Artıyor

İktidarın yanlış politikaları nedeniyle milli paramız Türk Lirası'ndaki değer kaybı elektrik üretim maliyetlerini yükseltmektedir. Özellikle ithal kömür ve doğalgaz gibi dışa bağımlı girdilerle üretim yapan elektrik santrallerinin maliyetleri bu kapsamda sürekli artmaktadır. Haziran ayı sonu itibarıyla ithal kömür ve doğalgazla üretim yapan santrallerin payı yüzde 40'a dayanırken; bu durum yaz döneminde üretim maliyetlerin daha da artacağını göstermektedir.

Tavan Fiyat Üç Ayda Yüzde 50 Oranında Arttı

İktidar elektrik üretimindeki maliyet artışını frenleyebilmek amacıyla gün öncesi piyasasına sunulan tekliflerin arz ve talebe göre eşleşmesiyle belirlenen piyasa takas fiyatına (PTF) müdahale ederek 1 Nisan 2022 itibarıyla tavan fiyat uygulaması başlatmıştı. Fiyat artışını sınırlamak amacıyla getirilen tavan fiyat uygulaması üç ay gibi kısa bir süre içerisinde 2 bin 500 liradan 3 bin 750 liraya çıkarılarak yüzde 50 oranında arttı. İktidar; sınırlandırılmak istenilmesine karşın elektrikte üretim maliyetleri kontrol edemiyor. Üretim maliyetlerindeki artışın nedeni ise Türk Lirası'ndaki değer kaybıdır. Dolayısıyla iktidar kendi yanlış politikasının faturasını vatandaşa elektrik tarifesinde zam olarak yansıtmamalıdır.

Tavan Fiyat Artınca Tarifede Zam Yapıldı

PTF tavan fiyatı 1 Nisan 2022'de bir megavat saat başına ithal girdili santrallerde 2 bin 500 lira, yenilenebilir ve yerli santrallerde ise bin 200 lira olarak belirlenmişti. Tavan fiyat; 19 Mayıs 2022 tarihinde 2 bin 750 liraya çıkarılırken; 1 Haziran 2022 itibarıyla de 3 bin 200 liraya yükseldi. 1 Haziran'da PFT fiyatının yüzde 16,6 oranında artırılmasının ardından ulusal tarifede de aynı tarihte yüzde 15 oranında zam yapılmıştı. 1 Temmuz itibarıyla tavan fiyatının yüzde 17,2 oranında artması ulusal tarifede zam baskısını daha da artıracaktır.

MOTOKURYELER TRAFİKTE ÖLMEZSE EKONOMİK KRİZDEN ÖLECEK

Motokuryeler yollarda, sokaklarda, her yerdeler. Her gün, 7/24 paket taşıyıp ekmeklerini iki teker üzerinde kazanıyorlar. 10. yıl marşımızda "On yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan" deniyor ya... Bizde özellikle salgınla birlikte ülkedeki gençlerin yarısını motokurye yaptık. Her meslekten motokuryemiz var: Arkeologdan sosyoloğa, öğretmenden iktisatçıya kadar üniversiteli işsizlerin çoğu iş imkânı yok diye motokuryeliğe yöneliyor. İş bulamayan motokurye oluyor. Yüzde 90'ı kayıt dışı ve güvencesiz çalışıyor. Günlük iş yüküne bağlı olarak 100-150 km yol yapıyorlar. Çoğu sendikasız, iş kolları belirsiz, sigorta girişleri yok. İş yeri baskısı, iş yetiştirme kaygısıyla günde 14 saate kadar çalıştırılıyorlar.

Motokuryelerin Aylık En Az 12 Bin Lira Gideri Var

Motokuryelerin derdi çok! Ekonomik buhran, her gün zamlar, hayat pahalılığı motokuryelerin de işini, aşını, ekmeğini azalttı. Akaryakıt zamları yüzünden kuryeler işini yapamayacak hale geldiler. Türkiye de son 4 ayda akaryakıtta yüzde 96 zam geldi. Bir motokurye günlük 100-150 km yol yapıyor. Aylık yakıt gideri son zamlarla minimum 4.000 ile 5.000 TL seviyesine çıkmış durumda. Bu zamlar sadece akaryakıt giderini değil; taşınan ürünün fiyatını da artırıyor, tüketim de aynı ölçüde azalıyor. Bu zamların ne kadar süreceği belli değil; görünen o

ki maliyetler her gün artmaya devam edecek. Motokuryelerin tek gideri akaryakıt değil. BAĞKUR'dan araç bakımına, telefon giderinden, stopaja motorlu taşıt vergisinden lastiğine onlarca kalem gideri var. Tüm bunlar, büyükşehirlerde, aylık en az 12 bin TL'yi buluyor. Kuryelere üç farklı biçimde ödeme yapılıyor: Firmaya bağlı sabit ücretli kuryeler, yevmiyeli çalışan kuryeler ve teslim edilen ürün üzerinden belli bir yüzde veya prim alan kuryeler var.

Her 100 Motokuryenin 75'i Borçlu! Kazandığını Borca Veriyor

İstanbul Planlama Ajansı'nın araştırmasına göre evli ve çocuklu olan motokuryelerin borçluluk oranı yüzde 88. Sadece eşile birlikte yaşayanlarda bu oran yüzde 83. Ailesi yani anne, baba, kardeş ile yaşayanların borçluluk oranı da yüzde 71. Her yüz motokuryeden 75'inin borcu var. Çoğu kredisini ödemek için bu işi yapıyor. İş yerinde doğru dürüst mola yok. Bahşişlerinde kesintiler oluyor. Masrafların her gün arttığı yetmiyormuş gibi motokuryelere mobbinge 5 paketi bazen 30, bazen 40 dakikada dağıtmaları isteniyor. İşten atılmamak için trafiğin çok tehlikeli olduğu bölgelerde, hem kendi hayatlarını hem başkalarının hayatlarını tehlikeye atmak zorunda kalıyorlar. Motokuryeler trafikte ölmezse ekonomik krizden ölecek. Motokuryeler haftada en az 30 kaza yaşıyor. **Her yıl en az 200, her ay onlarca motokurye iş kazasında can veriyor.** Motokuryelerin aralarında çocuk işçiler var, ehliyetsiz çalıştırılanlar var. Kazalarda hayatlarını kaybediyorlar. Bu insanlar kaza geçirdiğinde veya öldüğünde, ailelerinin neler yaşadığını bilen yok. İş yerlerine, firmalara herhangi bir yaptırım var mı, bilen yok.

Motokuryeler Trafik Kazalarına Rağmen, Parasızlıktan Çaresizlikten Motokuryeliğe Devam Ediyor

Motokuryeler motosikletlerine kasko yaptırmak istediklerinde de çok büyük sıkıntılarla karşılaşılıyorlar. Sigorta şirketleri motosikletleri 'riski yüksek' diye sigorta yapmıyorlar. Rica minnet yaptıranlar da yüksek rakamlar istiyor. Şu an dışarıda dolaşan binlerce motokurye kaskosuz veya ucuz kalitesiz kaskolarla yollarda dolaşıyor. Trafik kazaları, ölümlere rağmen; iş yeri baskısı ve mobbinge rağmen, kimi parasızlıktan, kimi çaresizlikten motokuryeliğe devam ediyor. Yine birçoğu ekstra part-time işlere gidiyor. Bir yandan işveren, diğer yandan müşterilerden azar işitiyorlar. Motosikletli kuryelerin çalışma standardı hala yok! "Kuryelik mesleğinin çok tehlikeli işler meslek grubuna alınsın" dedik, ne yazık ki dinlemediler. En kötüsü de, salgın sonrası ekonomik buhranla her gün hayat pahalılığının arttığı ülkemizde, motokurye ücretleri yaşanabilir seviyeden hala çok uzakta. İstanbul Planlama Ajansı'nın araştırmasına göre motokuryeler kazançları borçlarına dahi yetmiyor.

Kuryelere Mobbing Yapan Firmalara Yaptırım Uygulanmalı

Motokuryelerin sorunları, dertleri büyük ama hiçbiri çözümsüz değil. Motokuryeler insanca muamele görmek istiyor. Tek hayalleri sağ salim eve dönebilmek, insan onuruna yakışır bir parayla geçimini sağlayabilmek... Biz, CHP olarak, salgın dönemi kahraman emekçilerinin, motokuryelerin insanca bir yaşama, güvenceli bir iş hayatına kavuşmalarını istiyoruz. Gece gündüz demeden çalışan motokuryeler baskı altında paketleri zamanında teslim edebilmek için canlarını hiçe sayıyorlar. Zaten buzlu yollarda iki teker üzerinde teslimata çıkarak kendini riske atan motokuryelerimize bir de süre kısıtlaması getirerek canlarını yok saymak vicdanen kabul edilemez. Ayrıca kayıt dışı, ehliyetsiz, güvencesiz kurye çalıştıran veya bu konuda deneyimsiz aşçı, garsonu kurye olarak çalıştıran iş yerlerinin denetlenmesi gerekmektedir. Kuryeyi 5 dakika bile dinlendirmeden trafiğin en yoğun olduğu saatlerde kuryeye zaman baskısı yapan, trafik kurallarını çiğnemesini teşvik eden firmalara yaptırım uygulanmalıdır.

Motokuryelerin Kaskından, Montundan Vergi Alınmasın!

CHP olarak, bunların yanında motokuryelerin sorunlarına ilişkin çözümleri sıralıyoruz:

1. Devlet, kayıt dışı motokuryeler için bir çalışma başlatmalı ve bu insanlar güvence altına alınmalıdır.
2. Trafikte motokuryeleri yok sayan, sıkıştıran, kazaya sebebiyet veren sürücülere ilişkin cezai yaptırımlar artmalıdır.
3. Kuryeleri hayati ekipmanlarından iş güvenliği malzemeleri kapsamında gümrük vergilerinin kaldırılması ve ÖTV gibi vergilerinden de minimize edilmesi gerekmektedir.
4. Aynı şekilde motosiklet sınavları gözden geçirilmeli; A2 ehliyetler sıkı denetim sonucu verilmelidir.
5. Mesleki yeterlilik sistemi zorunlu hale gelmelidir.
6. Motosikletli kuryelerin çalışma standartlarının belirlenmesi gerekmektedir.

7. Motokurye ücretleri belli bir standarda kavuşturulmalı ve giderler göz önüne alınarak insanca yaşanabilir bir seviyeye çekilmelidir.
8. Motokuryeler “30 dakikada canını mı siparişini mi teslim edeceksin?” diye soruyor. Firmalar, paketler için süre kısıtlamasını esnetmelidir.
9. Motosikletli Kurye Ulusal Meslek Standardına uygun şekilde ticari kaygılarla kanuna aykırı hareket eden iş yerlerine yaptırım uygulanmalıdır.
10. Devlet, kayıt dışı, ehliyetsiz, eğitimsiz motokurye çalıştıran ve motokuryeye ağır baskı ve mobbing yapan firmalara yönelik yaptırım uygulamalıdır.
11. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın motokurye mesleğini *iş sağlığı ve güvenliğine* ilişkin iş tanımlarından “çok tehlikeli” olarak sınıflandırılması gerekiyor.
12. Kuryelerin getiri başına ücretlerinin dışında düzenli ve sabit bir gelir hakkına sahip olması gerekmektedir.
13. Kuryeler belirsiz süreli iş sözleşmesi karşılığında istihdam edildiklerinde, geçmişe dönük primleri işverenler tarafından karşılanmalı, kuryelerin sosyal güvenlik hakkı garanti altına alınmalıdır.
14. Esnaf kuryeler iş sağlığı ve güvenliği kapsamına dahil edilmelidir ve yükümlülük işverende olmalıdır.
15. Toplum olarak da bizlere de bazı görevler düşüyor. Siparişi yüzünden kuryeleri ‘işyle tehdit eden’, trafikte, sokakta kuryeleri yok sayan, aşağılayanların kendilerini sorgulamaları gerekiyor.

KONUT VE KİRA KRİZİNİN NEDENLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Konut fiyatlarının ve kiralara aşırı yükselmesinin nedenleri nelerdir?

• Sınırlı arzın talebi karşılayamaması:

Pandemi sürecinde durmak noktasına gelen konut sektörü, enflasyon ve dolar kurundaki hareketlilik nedeniyle toparlanma sürecine giremedi. Maliyetlerdeki artış nedeni ile yeni bina inşaatları durdu. İnşaat maliyetlerinin artmasıyla konut arzı yavaşladı, mevcut evlerin fiyatı çok yükseldi. Vatandaş, çözüm olarak kiralık evlere yöneldi. TÜİK verilerine göre 2017 yılında İstanbul'da 270 bin bina için yapı ruhsatı başvurusu yapıldı. 2021 yılında ise bu rakam 65 binlere kadar geriledi. Alınan yapı ruhsatının konuta dönüşebilmesi ise ortalama 2 yılı buluyor. Bu nedenle büyük şehirlerde göçün de etkisiyle kiralık ev bulmak imkansız hale geliyor.

• Enflasyon ve artan maliyetler:

Uluslararası indekslere bakıldığında, OECD ülkelerinde ortalama enflasyonun %8,7 olduğu görülmekte. TÜİK verilerine göre ise Türkiye’de Nisan 2022 de yıllık enflasyon %69,97 olarak açıklandı. Enflasyonun yüksek olması, tüm yaşamı olduğu gibi, inşaat maliyetlerini ve alım gücünü, dolayısıyla da konut piyasasını derinden etkilemekte. TÜİK Mayıs ayı verilerine göre, inşaat maliyet endeksi, 2022 yılı Mart ayında bir önceki aya göre %9,58, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %101,57 artış gösterdi.

• Yanlış inşaat ve konut politikası:

Yaşamaya elverişli konuta erişim amacıyla alt ve orta gelir gruplarına destekleyici politikalar üretilmemesi de önemli bir etken. Uzun süre üst gelir guruplarına rezidans tipi konut sunmaya ağırlık verdi, lüks konutlar üretildi. Sosyal konut üretimine, farklı demografik kesitlerin ihtiyaçlarına yönelik konut üretilmedi. Son yirmi yılda kullanılan kaynakla sağlıklı, ucuz, nitelikli konut sunmak mümkündü.”

• Fırsatçılık:

Ancak kira fiyatlarındaki fahiş artışın tek nedeni arz yetersizliği değil, bu durumu fırsata çevirmek isteyen mülk sahipleri de kira bedeli için astronomik rakamlar istiyor. Örneğin İstanbul'da en düşük kira fiyatları dahi asgari ücretin üzerine çıkmış durumda.

• Yabancılara konut satışı ve kiralama:

Yabancılara verilen kiralama ve satışların da etkisi var. Yabancılara kiralamalarda aynı sitede aynı özellikteki daireler Türklerden daha yüksek fiyata veriliyor. TÜİK verilerine göre 2021 yılında Türkiye’de yabancıya yapılan konut satışının tüm konut satışına oranı %3,93 olarak görülüyor. Ancak İstanbul'da bu oranın daha yüksek

olduğu, 2021 yılında yabancıya yapılan 26.469 adet konut satışının toplam konut satışının %9,58'ini oluşturduğu biliniyor.

• **Negatif reel faiz politikası konutları sermaye saklama enstrümanı haline getirdi:**

Konut fiyatlarındaki artışın sebeplerinden birisi de iktidarın negatif reel faiz politikası sonucunda konutların bir sermaye saklama enstrümanı haline dönüşmesi. Bugün sermaye sahipleri konut toplayarak paralarını enflasyona karşı güvence altına almaya çalışıyor.

İktidarın “çözüm” paketi umut vaat etmiyor:

Raporun buradan sonraki bölümünde büyük ölçüde İBB'ye bağlı İPA'nın “İstanbul'da Konut Krizi İle Mücadele: Konut Finansmanı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme” raporundan yararlanılmıştır.

İktidarın kısa süre açıkladığı pakete yakından bakıldığında sorunun kalıcı olarak çözümü açısından ciddi bir önerinin olmadığı anlaşılacaktır:

“İlk Evim Konut Finansman Paketi”

Bu paket, ilk kez konut sahibi olacak vatandaşlar için uygun maliyetli kredi imkânı aracılığıyla konut erişiminin artırılmasını amaçlıyor. Kamu bankalarıncı, 2.000.000 TL değerine kadar, birinci el konutlarda kullanılmak üzere, aylık %0,99 faizli konut kredisi sunulması planlanıyor. Nisan ayları ortalama konut fiyatları dikkate alınarak, İstanbul'da ortalama bir konut için 1.500.000TL değerinde, 0,99 faiz oranı ve 10 yıllık bir kredi kullanılması durumunda ödenen aylık taksitin 21.416,00 TL olması gerekiyor. Yaşamaya elverişli konutun en önemli kriterlerinden biri “ödenebilirlik” olarak ifade edilmekte ve ödenebilirliğin sağlanması için konut giderlerinin hane halkı bütçesinin **%30'undan düşük olması gerekiyor**. 2022 yılı itibarıyla Türkiye'de asgari ücretin 4.253,40 TL olduğu dikkate alındığında, konut kredisi aylık ödemesinin asgari ücretin yaklaşık 5 katına denk geldiği görülüyor. Ayrıca bu öneri tüketim tarafına yapılan bir müdahale. Asıl sorun üretim ve doğru planlanmayan, ihtiyaca yanıt olamayan üretim. Zaten paket açıklanınca konut fiyatları daha da arttı çünkü sınırlı arza hücum daha da artmış oldu.

“Genişletilmiş Konut Finansman Paketi”

Bu paket, vatandaşlara uygun maliyetli krediler sunulmasıyla “liralaşma stratejisini” desteklemeyi amaçlıyor. Konut değerinin en az yarısının 1 Nisan 2022 tarihinden önce açılmış döviz tevdiat hesaplarının bozdurulması veya fiziki altınların Merkez Bankası'na satılarak karşılanması şartıyla birinci veya ikinci el, 2.000.000TL değerine kadar konutlar için, 10 yıla kadar vadeli ve aylık yüzde %0,89 faizli konut kredisi kullanılması opsiyonu sunuluyor. Zaten dövizde ve altında sermayesi bulunanların, **yani yatırım yapabilecek onların** dövizden bozdurmasına yönelik bir opsiyon olarak ortaya çıkıyor. Bu paket de tüketim odaklı. Alt ve orta gelir grubunun konut sorununa çözüm üretme konusunda bir önerisi yok.

“İnşaat Sektörüne Özel Kredi Garanti Paketi”

Bu paket, inşaat halindeki projelerin hızla tamamlanmasını sağlayarak konut arzının artırılmasını amaçlıyor. Mayıs ayı başı itibarıyla %40'ı tamamlanmış ve asgari %50'si satılmamış inşaat projelerinde, firmaların bir yıl boyunca konut fiyatlarını internet sitelerinde duyurdukları fiyatta sabit tutma taahhüdü vermesi durumunda, belli rakamlara kadar ve 36 ay vadeyle toplamda 20.000.000.000 TL'lik finansmandan yararlandırılması planlanıyor. Arzın artırılmasına yönelik bu seçenek, küçük müteahhitlere ve kentsel dönüşüme destek vermeyi de içermekte. Elbette bu şekilde belirli sayıda konutun tamamlanabilmesi arz açısından bir rahatlama sağlayacaktır. Bu finansman desteği ile 50.000-60.000 kadar konutun hızla tamamlanabileceğini vurgulayan uzmanlar var. Bazı önceliklerin belirlenmesi de yararlı olabilir: 100 m² olan konutlar yerine 60-70m² konutlara finansman desteği sağlanması durumunda aynı finansmanla daha çok sayıda birimi finanse etmek mümkün olabilir.

Bu pakete ek olarak, düşük gelir grubundaki vatandaşları ev sahibi yapmaya yönelik **sosyal konut projeleri için TOKİ'ye 30 milyar TL'lik finans sağlanacağı** da paylaşılan bilgiler arasında yer alıyor. Uzmanlar, TOKİ yoluyla dar gelirli için üretilmesi niyet edilen bu projelerin nerelerde planlandığı, kaç konut ünitesini içerdiği, dar gelirli olarak tanımlanan hedef kitlenin açık ve net tanımı, işe başlama tarihi ve bitirilmesi hedeflenen yıl açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade ediyor. Pakette bunlara ilişkin bir bilgi bulunuyor. Ayrıca, dar gelirli vatandaşlara yönelik üretilecek konutların yapımına bugün başlansa dahi arzın kullanıma sunulması için 1,5-2 yıl gibi bir süreye ihtiyaç olacak.

Paketin bir başka eksikliği de büyükşehir belediyelerinin verebileceği katkıların yok sayılması. Oysa merkezi hükümet, büyükşehirlerin önünü açsa veya sürece katsa sorunun çok daha hızlı çözülebilmesi mümkün olabilirdi.

“Hazine arazilerinin vatandaşa konut yapımı için uygun fiyata satılması”

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, kendi evini yapmak isteyen vatandaş için, şehrin gelişim çeperlerindeki Hazine arazilerinin uygun ödeme koşullarında satışa çıkacağını ifade etti: “Vatandaş tek parselde kendi evini yapacak ya da talep örgütlenmesi ile daha büyük parseller alabilecek. İsteyen müteahhitlerle anlaşacak. Mesela bir arazide 500-1000 metrekaarelik alanlar olacak ve tek katlı evler yapılacak. Bazı yerlerde 8-10 bin metrekaarelik arsada, emsal 0.50 olacak ve 3-4 katlı binalar yapılacak. Konut tipleri için biz projeler çalışacağız. Ancak vatandaş da imar planına uygun projesini hazırlayıp, ruhsatını alarak evini yapabilecek. Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Konya, Adana gibi bilhassa konut fiyatlarının çok arttığı şehirlerde çalışıyoruz. İhtiyaca ve talebe göre sayılar belirlenecek” Bakan Kurum arsa satışına ağustos ayında başlamayı ve yıl sonuna kadar düzenli satış yapmayı planladıklarını kaydetti.

Çözüm önerileri**Sadece finansman odaklı bakışla sorunlar çözülemez**

Konut Finansmanı Projesi'nin, öncelikle, yaşamaya elverişli konutun ancak finansman kısmına ilişkin düzenleme getirdiğinden yetersiz kaldığını söylemek mümkün. Prof. Dr. Elif Alkay'ın da ifade ettiği gibi: “Konut krizi bir süredir dar gelirli aşıyan ve orta gelir grubunu da içeren bir yere ulaşmıştır. Sürecin bu şekilde devamı hâlinde çok ciddi toplumsal bir krizle karşılaşmak olası olduğundan tüm boyutlarıyla ve **sosyal politika bağlamında** ele alınarak çözüm önerilerin geliştirilmesi gerekir. Konut sadece bir ekonomik mal olmadığından, konut sorunun çözümü de sadece finansal politikalara bırakılamaz. Bu nedenle, faiz indirimi paketinin, mevcut ekonomik koşullar altında, etkili ve yeterli bir çözüm olduğu söylenemez.

Aksine, konut almak üzere yeterli sermaye birikimi olan orta-üst ve üst gelir grupları için negatif reel faizle sermaye aktarımı yapılmış, talep artırılmış ve konut arzının geçmiş yıllara oranla düşük olduğu bu dönemde, dolaylı olarak konut fiyatlarının daha da artmasına sebep olunmuştur. Dolayısıyla, açıklanan pakett ancak dar bir toplumsal grubun faydasıdır. Konut krizinin aşılması bu politika ile mümkün olamaz.

Kısa vadede temel hedefler: Enflasyonu kontrol altına almak, fiyat istikrarını sağlamak ve arz eksikliğini giderecek üretime odaklanmak

Ancak, kısa vadede en temel hedef enflasyonun kontrol altına alınması olmalı. Hem üretici hem de tüketici üzerinde baskı kuran enflasyonu dengeleyecek politikaların üretilmediği durumlarda krizlere kalıcı çözümler üretmek mümkün olmuyor. Mustafa Sönmez'in de belirttiği gibi, konuta ilişkin politika üretkenlerin bu politikalarının enflasyona ve konut fiyatlarına potansiyel etkileri üzerine düşünmeleri gerekmektedir. Günümüz şartlarında böyle bir cevap arayışı söz konusu olmadığından çözüm olarak sunulan bu tür finansman paketlerinin barınma krizine fayda getirmesinin mümkün gözükmediğini belirten Sönmez bu ortamda yapılması gerekenleri; enflasyonu kontrol altına almak, fiyat istikrarını sağlamak ve arz eksikliğine ilişkin üretimi desteklemek olarak sıralamaktadır.

Barınma amaçlı konut edinenler ve yatırım amaçlı konut edinenler arasında vergilendirme v.b. mekanizmalarla fark gözetilmeli

Uzmanlar, barınma amacıyla konut sahibi olanlar ile yatırım amacıyla konut sahibi olanlar arasında vergilendirme açısından fark gözetilmesi gerektiğini vurgulayarak, ilk konuta teşviklerin artırılmasının ve uzun vadeli kredilendirme opsiyonları geliştirilirken iki ve daha fazla konutu olanların artan oranda vergilendirmeye tabii tutulmasının konuta erişimde sosyal adalete yönelik bir sistemin kurulmasına hizmet edeceği görüşünü dile getiriyorlar.

Sosyal konut üretme odaklı modeller tartışılmalı

Prof. Dr. Ali Hepsen, Birleşik Krallık'ta belli bir oranı belediyenin belirlediği değer üzerinden satılacak sosyal konut olarak, belli bir oranın bölge rayiç ortalamasının %20 altında erişilebilir konut olarak, kalan kısmın ise piyasa koşullarında satışa sunulduğu bir uygulama mevcudiyetine dikkat çekiyor. Bu uygulamada, satışa sunulan konutlar bakımından da **ilk konuta ve sonraki konutlara farklı vergilendirme oranları** uygulandığını belirten Hepsen, uygulamayı aynı yapı içinde farklı gelir gruplarından kişilerin yaşamasını sağlayarak toplumsal etkileşimi ve birlikte yaşama kültürünü destekleyici bir örnek olarak değerlendiyor.

Kamu kiralık konut arzına girişmeli

Dr. İlhami Akkum ve Doç. Dr. Kerem Yavuz Arslanlı yapılması gereken en temel adımı **kamunun kiralık sosyal konut üretiminin** sağlanması olarak açıklıyor. Arslanlı, TOKİ'nin piyasaya entegre, hasılat paylaşımli modeli benzeri modellerden bahsetmediğini özellikle vurgulayarak, sistemin daha çok yerel veya merkezi yönetimlerin konut üretmesi ve satılmaksızın, kiralanarak kullanıma özgülenmesinin sağlandığı bir şekilde oluşturulmasını bir çözüm önerisi olarak sunuyor.

Kamu arazileri yapı kooperatiflerine tahsis edebilir

Dr. Ahmet Büyükduman konut krizinin çözümüne kamunun elindeki arazileri yapı kooperatiflerine tahsis ettiği bir sistemin kurulmasını bir öneri olarak sunuyor. Arazi tahsis edilen yapı kooperatifi üyelerinin, **bankalardan uzun vadeli kredi kullandıkları**, inşaatların da kamu iştirakleri yahut kamu tarafından **akredite olan müteahhitler tarafından hak ediş usulü** ile yürütüldüğü bir sistemin dar gelirli vatandaşları kapsayabileceğini ifade eden Büyükduman, bitmiş konutu finanse etmek yerine yapılacak ve yapılmakta olan konutları finanse etmek gerektiğine dikkat çekiyor.

"Hollanda modeli" uygulanabilir mi?

Hollanda hükümetinin, hızla artan kiralara karşı uygulanmakta olan kira puanlama sisteminin kapsamını genişletmesi ve ev sahiplerinin kiralalarını sınırlandırma planı dikkati çekiyor. Hollanda modeline ilişkin detaylar şöyle: Hollanda'da kiralık konutlar "özel" ve "sosyal konutlar" olarak iki ana gruba ayrılıyor. Ülke genelindeki kiralık konutların yüzde 75'lik kısmı sosyal konut kapsamına giriyor.

Sosyal konutların kira bedelleri bir değerlendirme ile tespit ediliyor. Konuta uygulanabilecek fiyat "puanlama sistemi" aracılığıyla belirleniyor. Konutlar; boyutu, yaşı, oda sayısı, mutfağı, banyosu, bahçesi, enerji verimliliği gibi çok sayıda farklı kriterle bir puan alıyor. Bu unsurlar sonucu ortaya çıkan puanın toplamı belirli sınırın altında kalıyorsa ev "sosyal konut" kapsamına giriyor.

Söz konusu puan sisteminde fiyatı 763 avronun altında çıkan konutlar "sosyal" kabul ediliyor. Bu puan, sosyal konuta uygulanabilecek maksimum kirayı da belirliyor. Bu konutların kiralardaki artışı da hükümet tespit ediyor.

Sosyal konut başvurusu için ev derneklerine kayıt yaptırmak gerekiyor. Ülkenin farklı bölgelerinde çeşitli dernekler faaliyet gösteriyor. Düşük gelirli veya gerekli koşulları karşılayanlara ilave olarak kira desteği de veriliyor.

Sistemde yüksek puan alan evler özel sektörün sayılıyor. Ev değerlendirme sisteminde 737 avrodan yüksek bedele ulaşan konutlar bu kapsama giriyor. Bu evlerin kiralalarını ev sahipleri serbest piyasa koşullarında belirliyor. Bu evlere tavan fiyat uygulanmıyor.

Öte yandan Hollanda, yüksek kiralarla ev sahiplerine kira sınırlaması getiren puanlama sisteminin kapsamını genişletmek istiyor. Ülkede konutlara uygulanan puanlama sisteminin kapsamı genişletilecek.

Daha önce 763 avroya kadar olan konutlara uygulanan sistemin sınırı 1.250 avroya kadar yükseltilecek. Böylece daha fazla sayıda konutun kirası sistem tarafından tespit edilecek. Bu konutların kiralalarını ev sahipleri belirleyemeyecek. Orta ve düşük gelirliye yönelik yeni konut inşasına da hız verilecek. 2030 yılına kadar inşa edilecek konutların yüzde 40'ının düşük ve orta gelire yönelik olması sağlanacak.

Söz konusu dönemde 350 bin konutun uygun fiyatlı olması veya bunlarda sahibinin yaşaması amaçlanacak. İlk defa ev sahibi olacakların konumu da güçlendirilecek. Yeni satış sistemleri ile ilk ev sahipliği daha cazip hale getirilecek. Gelirlerinin büyük kısmını kiraya harcayan düşük gelirlilerin mağdur olmaması sağlanacak. Düşük gelirli olanların kira artışları da sınırlandırılacak ve gelirlerine uygun ev tahsis edilecek. Kira desteği almak için gerekli yaş sınırı da 23'ten 21'e indirilecek.

Hollanda modelinin uygulanabilmesi iki önemli unsura bağlı: Göreli fiyat istikrarı olmayan bir ülkede tavan fiyat belirlenmesi son derece zor görünüyor. İkinci sorun da konut arzının çok dar olması nedeniyle resmi tavanlara uyulmayacak gizli anlaşmaların ortaya çıkma riskinin artması.

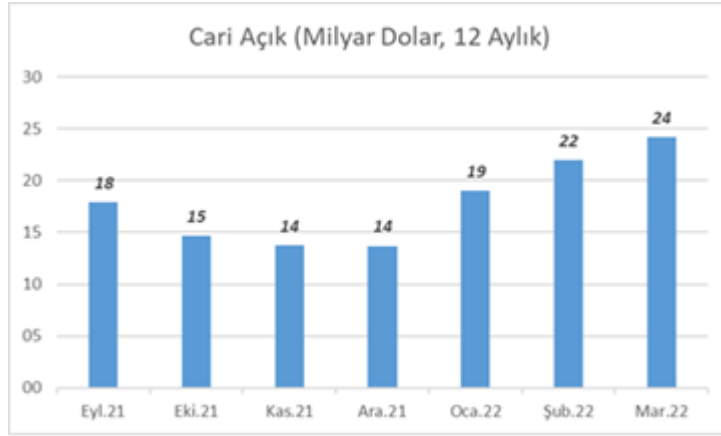
Türkiye için asıl mesele farklı kümelere, alt ve orta gelir sahiplerine uygun sosyal konut üretiminin arttırılması gibi görünüyor...

HEDEFLERDE 'PATRON BATTI, DÜKKANI KAPATIYORUZ' İNDİRİMİ

Türkiye'yi ilk 20 ekonomi liginden düşüren Hükümet, şimdi 2023 için söz verdiği hedeflerde indirim yaparak beceriksizliğini gizlemeye çalışıyor. 2023'te 2 trilyon dolar milli gelir hedefini veren bizzat Erdoğan'dı. Şimdi, 'Şu olmasaydı, bu olmasaydı milli gelirimiz 1,2 trilyon seviyesine ulaşacaktı' diyor. Milli gelir hedefinde yaptığı bu indirim olsa olsa 'Patron battı, dükkânı kapatıyoruz' indirimidir.

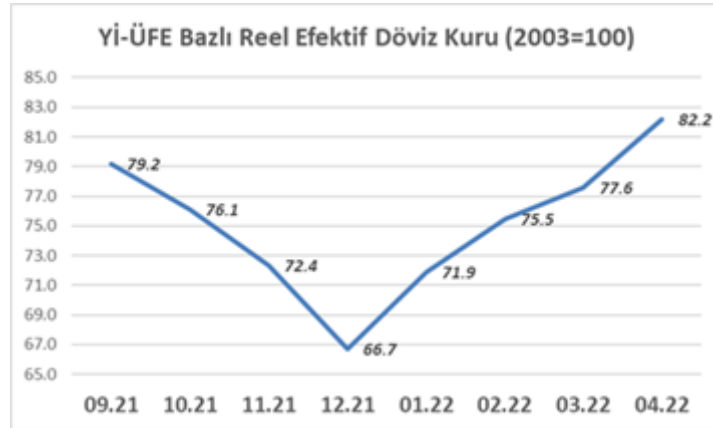
İlk 4 Ayda 8 Milyar Dolar Rezerv Yakıldı

Yarı cahil, kör cahilden beterdir. Nasreddin Hocanın borç ödeme fıkrası gibi, "model" uydurdular. Faiz inecek, döviz kuru çıkacak, cari açık kapanacak, kur düşecek, enflasyon gerileyecekti. Geçtiğimiz Eylül'den itibaren faizi indirdiler. Ama dediklerinin hiç birisi olmadı. Cari açık düşmek bir yana, yeniden şahlanmaya başladı. Finansmanı zorlaştı. Açığın finansmanı için bu yılın ilk dört ayında 8 milyar dolara yakın rezerv yakıldı.

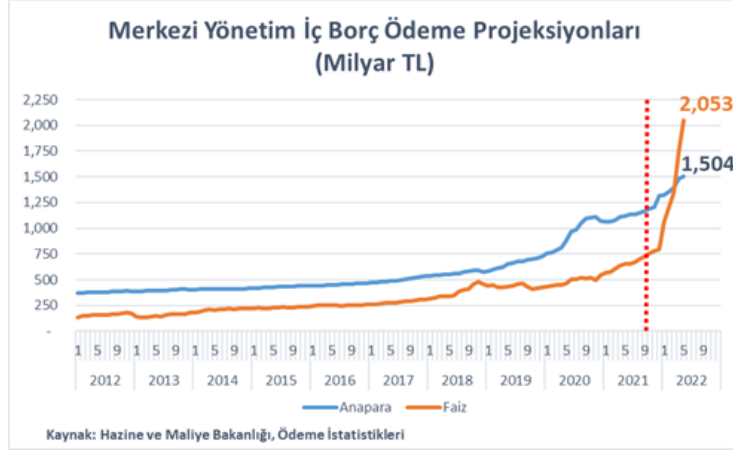
Kurdan Gelen Rekabet Gücü Eridi

Sadece cari açık değil, enflasyon da roket hızıyla uçuşa geçti. Türkiye; yüzde 70 tüketici enflasyonu ile dünya üzerinde ilk beşe, yüzde 122 üretici enflasyonu ile dünya şampiyonluğuna yükseldi. Enflasyondaki bu hızlı artış, kurdan gelen rekabet gücümüzü de alıp götürdü.

Sırada Süper Faizli Bonolar Var

Faizleri düşürerek, faiz yükünü düşüreceğiz diye yola çıkanlar faiz harcamalarını patlattı. Tarihimizde ilk kez iç borca ödenecek faiz, anaparayı aştı. KKM ile milletin sırtına olağanüstü yük yüklendi. Sırada süper faizli bonolar var. Bir de bununla milleti ezecekler.

Milleti Dilimle Karpuz Alacak Hale Düşürdüler

Milletimizi dilimle karpuz alacak hale düşürenler, kendilerini uyarıcıları “zır cahil” olmakla hatta daha da ileri giderek “hain olmakla” suçluyor. Kişi kendinden bilir işi. Bu ülkeye bu kadar kısa zamanda, bu kadar büyük kötülüğü düşmanı yapmazdı. Ama bunlar yaptı.

Hedeflerde “Patron Battı, Dükkanı Kapatıyoruz” İndirimi

Ve büyük bir yüzsüzlükle hiç sıkılmadan “ilk 10’a girme” türküleri söylüyor. 1990’dan bu yana ilk 20’de olan ekonomimizi 23. Sıraya düşürenler, 2023 için söz verdiği hedeflerde de indirim yaparak, beceriksizliğini gizlemeye çalışıyor. 2023’te 2 trilyon dolar milli gelir hedefini veren kimdi? Bizzat Erdoğan’dı. Şimdi, “Şu olmasaydı, bu olmasaydı milli gelirimiz 1,2 trilyon seviyesine ulaşacaktı” diyor. Milli gelir hedefinde yaptığı bu indirim olsa olsa “patron battı, dükkânı kapatıyoruz” indirimidir.

Bu Yıkımı Biz Temizleyeceğiz

Ekonomiyi cahil kibriyle çökertenler, ekonominin dertlerine çare olamaz. CHP; Yeni Kadrolar, Yeni Kurumlar ve Yeni Kurallar ile tüm bu yıkımı temizleyecek. Ülkemizin yarınlarını yeniden umutla inşa edecek. Az kaldı. Geliyor gelmekte olan...

TSK’NIN EMİR-KOMUTA-KIDEM-TERFİ-EMEKLİLİK SÜREÇLERİNDE BİAT VE KONTROL HAMLESİ

Kamuoyuna ‘Bedelli Askerlik Affı’ olarak sunulan yasa teklifinde TSK açısından çok kritik bir düzenlemeye yer veriliyor. Yapılmak istenen değişiklikle; Genelkurmay Başkanının yaş haddinin 5 yıl uzatılarak 72’ye yükseltilmesi, TSK’nın emir-komuta-kıdem-terfi-emeklilik süreçlerini topyekûn etkileyecektir!

İktidar, yaklaşan seçim öncesi farklı düzenlemelerle seçmene mavi boncuk dağıtmaya girişirken bir yandan da bu tür düzenlemelerin içine çok kritik değişiklikleri yerleştirerek, bir takım siyasi stratejilere yöneliyor. Bunlardan sonuncusu bakaya ya da yoklama kaçağı konumundaki 550 bin genci ilgilendirdiği öne sürülen ve iktidarın 30 milyar TL gelir elde etmeyi umduğu bedelli askerlik affı. Buna göre **Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Personel Kanunu’nda yapılacak değişiklikle Genelkurmay Başkanının 67 olan yaş haddinden emeklilik süresi 5 yıl uzatılarak 72 yaşına yükseltiliyor.** Ağustostaki **Yüksek Askeri Şura (YAŞ)** toplantısında beş yıllık görev süresi ve 67 yaş haddini dolduracak olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Güler ‘kişiye özel’ bu yasa değişikliğiyle beş yıl daha Genelkurmay Başkanlığında kalabilecek. İktidarın TBMM’ye getirdiği değişiklik teklifindeki bu düzenleme; “Devam eden terörle mücadele faaliyetlerinin etkin şekilde sürdürülmesi ve harekâtlardan elde edilen tecrübenin aktarılabilmesi” gerekçesine dayandırılıyor. Ancak TSK’nın 1984’teki Eruh baskını ile başlayan terörle mücadele süreci, 38 yıldır kesintisiz şekilde devam ediyor. Bu süreçte 1993’te dönemin Başbakanı Tansu Çiller tarafından özel olarak görev süresi bir yıl uzatılan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş dışında tüm genelkurmay başkanları, görev süreleri ve yaş hadleri dolduğunda emekliye ayrıldılar. Terörle mücadelenin etkin şekilde sürdürülmesi, elde edilen tecrübelerin aktarılması gerekçesi inandırıcılıktan olduğu gibi beş yıllık uzatmayı da izah etmiyor. Bugüne kadar genelkurmay başkanlarının tamamı terörle mücadeleye, sınır ötesi harekâtlara komuta etti, sorumluluk üstlendi. TSK’da süreklilik, kurumsal hafıza ve tecrübelerin paylaşımı esas olduğu için, emekli olurken de hiçbirisi ‘harekâtlardan elde edilen tecrübeleri’ kendisine saklayıp beraberinde götürmedi! İktidarın Genelkurmay Başkanının yaş haddini beş yıl uzatması, kuvvet komutanlıklarından başlamak

üzere geriye doğru yüzlerce, belki binlerce subay, albay, kurmay albay, tüm-tuğ-kor-orgeneralin geleceklerini kıdem ve terfilerini zincirleme şekilde etkileyecektir. Üstelik yaş haddinin beş yıl artırılmasına karşılık, görev süresi uzatımının 'birer yıllık dönemler' şeklinde yapılacak olması, TSK kurmay komuta kademelerinde siyaset gölgesini beraberinde getirecektir.

Geçmişte TSK içinde ve YAŞ toplantılarında sergilenen terfi-tasfiye uygulamalarına 'paralelliği' andıran bu değişikliğin, bedelli askerlik affı içine yerleştirilerek gözden kaçırılmak istenmesi de amacın farklı olduğunu, komuta kademesinin siyasallaştırılması, **siyasi biat ve kontrol niyetinin ön plana çıkacağını düşündürmektedir!**

ADALET BAKANI YÜKSEK SEÇİM KURULU'NU VE ANAYASA HÜKMÜNÜ YOK SAYIYOR

Adalet Bakanının Yüksek Seçim Kurulu'nu ve anayasa hükmünü yok sayarak gündeme getirdiği Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın üçüncü kez aday olabileceği iddiası, yapay bir tartışmadır. Biz buna girmeyiz. Hiç kimseye siyasi yasak peşinde değiliz. İktidar, yüksek yargıyı baskı ve kontrol altına alma senaryosunu uygulamaya hazırlanıyor!

Bugüne kadar Almanya, Fransa, ABD, İsrail ve son olarak Suudi Arabistan ile ilişkilerde yargıyı 'pazarlık aracına' dönüştürerek Türkiye'nin ve Türk yargısının itibarını yok eden iktidar, her gelen telefonla ya da siyasi pazarlıklar ve tavizlerle mahkemeler adına söz vererek, yabancı ülkelerin talep ettiği yargı kararlarını mahkemelerden süratle çıkarttı. İçeride ise polis ve emniyeti, yargıyı kendi emelleri doğrultusunda parti organı gibi siyasi amaçla kullanıyor. Bugüne kadar vesayeti ortadan kaldırma iddiasındaki Cumhurbaşkanı (CB) Erdoğan ve AK Parti hükümetleri aksine yeni vesayet odakları oluşturarak toplumu ve muhalefeti baskılamaya yöneliyor. Tüm ülkenin emniyet ve güvenliğini, hukukunu sağlamakla yükümlü emniyet teşkilatı içinde, yargı ve adliyede hukuk ve yasalar içinde kalarak görevini yapanlar iktidar tarafından itibar görmediği gibi, siyasi talimat doğrultusunda karar vermeyen, şerh koyan mahkeme üyeleri de derhal görev yerleri değiştirilip, ücra illere tayin edilerek istifaya zorlanıyor. Hakimler-Savcılar Kurulu'nun (HSK) son hakim-savcı atama kararnamesinde bunun örnekleri çok daha somut görüldü. Adalet Bakanı'nın kendisini YSK yerine koyarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın üçüncü kez adaylığının önünde bir engel olmadığını, 2023'te aday olacağını ifade etmesi bugünden seçim sürecinde yargının baskılanacağını işaretidir.

Hukukçular Cumhurbaşkanı Erdoğan veya bir başka adayın aday olup olamayacağını tartışabilir, hukuki gerekçeler ortaya koyabilir. Ancak iktidarın Adalet Bakanı konumundaki bir siyasetçinin bu konuda görüş beyan etmesi yargının baskı altına alınmasıyla eş değerdir. Biz iktidara yürüyoruz. Onlar bizi yapay tartışmaların içine çekerek mağduriyet sağlamaya çalışıyorlar. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın siyasi yasağını bile biz kaldırdık, kimseye siyasi yasak peşinde değiliz. Cumhurbaşkanının kendi yaptıkları anayasa değişikliğiyle üçüncü kez aday olamayacağı apaçık olsa bile bu konuda nihai kararı YSK verecektir. Adalet Bakanının kendisini YSK yerine koyup Erdoğan'ın adaylığı konusunda ahkâm kesmesi, yüksek yargıyı baskı altına almaktan öte bir şey değildir. İktidar erken seçim kararı alır, teklifini meclise getirir ve kabul edilirse TBMM kararıyla gidilen seçimde CB Erdoğan aday olabilir.

Seçimin normal takvimine 15-20 gün kala iktidar ittifakınca alınacak bir erken seçim kararıyla Erdoğan'a üçüncü kez adaylık yolunun açılmasının muhalefet tarafından desteklenip desteklenmemesi, ya da öyle bir durumda seçimin normal zamanında yapılması tercih edilip edilmeyeceği, tabiidir ki altılı masada liderler tarafından değerlendirilecektir. **YSK'yi şimdiden baskı altına alma gayretleri sonuçsuz kalmaya mahkûmdur!**

ORMANLAR YOK EDİLİYOR

2021'de, Orman Genel Müdürlüğü'ne göre 130 bin hektar, Avrupa Yangın bilgi servisi EFFIS ise 170 bin hektarlık alan yanmıştır.

Odun Üretimi

Ormanlar sadece yangınlar nedeniyle değil, endüstriyel üretimin tehdidi de altındadır. Orman Genel Müdürlüğü (OGM) rakamlarına göre ormanlardaki endüstriyel odun üretimi, 2000 yılında 7,3 milyon metreküp iken, 2005 yılında 13,9 Metreküpe, 2015 yılında 15 milyon metreküpe, 2018 yılında 18,8 milyon metreküpe, 2021 yılında ise 27,7 milyon metreküpe çıkmıştır. Son beş yılda endüstriyel odun üretimi yüzde 78 artmış durumdadır. 2005 ile 2017 yılları arasında yüzde 35 artırılan üretim miktarının, sadece 2017 ile 2021 yılları arasında toplamda yüzde 69,5 artırdığı görülüyor.

Enerji ve Maden İzinleri

2020 yılında, 67 Bin 972 Hektarlık orman alanının yangın ve maden-enerji tesisleri için verilen orman izinleriyle nedeniyle yok edilmiştir. 2019 yılında 16.413 hektar; 2020 yılında 47001 hektarlık orman alanını maden ve enerji tesislerine verilmiştir.

Orman İşgalleri

Cumhurbaşkanlığı döneminde, orman alanlarının işgali de artmıştır. 2018’de 11683, 2019’da 12864, 2020’de 17369 dekarlık orman alanı işgal altına alınmıştır.

Ormanda İşgalleri

Ormanda açılan usulsüz alanların boyutlarına baktığımızda, benzer bir artış ile karşılaşıyoruz. Cumhurbaşkanlığı döneminde orman suçları da artmıştır 2018’de 14363, 2019’da 13494, 2020’de 22706 dekarlık orman alanı usulsüzce açılmıştır.

Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alanlar

5 Ocak ve 7 Ocak tarihlerinde resmi gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararı ile Ankara, Mersin, Kastamonu, Manisa sınırlarındaki ormanlık alanlarının “orman vasfı” kaldırılmıştır. Kastamonu ve Manisa’da 611.842 m2, Ankara ve Mersin’de 376.494 m2 olmak üzere 2 günlük süre içerisinde toplam 988.336 m2’lik ormanlık alanın orman vasfından çıkarılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı’nın 3413 sayılı kararı ile 7 Ocak tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelik¹ ile Cumhurbaşkanlığı’nın sınırlarını belirleyeceği alanların orman sınırları dışına çıkarılmasına dair usuller düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanı’na söz konusu yetkiyi veren Orman Kanunu Ek Madde 16

19/4/2018 tarih ve 7139 sayılı Kanun’un 17. maddesi ile getirilen değişiklik Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesi’ne taşınmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi açıkça Anayasa md 169’a aykırı olan bu maddeyle ilgili başvuruyu oybirliği ile reddetmiştir.²

Söz konusu düzenlemeye göre, sınırları Cumhurbaşkanınca belirlenecek

a) Tarım ve Orman Bakanlığınca, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler.

b) 7139 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 28/4/2018 tarihi itibarı ile üzerinde yerleşim yeri bulunan yerler.

c) Yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan yerler orman sınırları dışına çıkarılabilecektir. Anayasa’nın 169. Maddesi Devlete ormanları koruma ve orman sahaları genişletme görevi yüklemiştir. Yani devletin görevi, orman sayılan sahaları korumak ve genişletmekle ilgili kanunlar düzenlemekle, tedbirler almakla yükümlüdür. Ancak, Ek Madde 16 ile Anayasa madde 169’da sayılan halleri aşan durumlarda da orman sahaları, orman sınırları dışına çıkarılabilecek. Şöyle ki, Ek Madde 16 ile açıkça ormanlık sahalar imara açılabilir. 169. Maddeye göre, bir sahanın tarım dışında farklı alan olarak kullanılabilmesi için, o sahanın 31.12.1981 tarihinden önce orman niteliğini kaybetmesi gerekmektedir. 31.12.1981 tarihinden sonra bir ormanlık bir alanı, tarım dışında başka bir amaç için bir alanın orman statüsü değiştirilemez. Bu nedenle, Ek madde 16 ile bu maddenin uygulanmasına dair 7 Ocak 2021’de yayımlanan yönetmelik açıkça 169’a aykırıdır.

Nitekim, Ek Madde 16’nın uygulanması neticesinde; 25 Kasım 2020’de yayımlanan iki ayrı Cumhurbaşkanlığı kararı ile İzmir’de 3.753.603,97 m2 ve Bursa’da 485.542,30 m2 alan orman dışına çıkarılmıştır⁴

Temmuz 2018 yılında bir Bakanlar Kurulu Kararı⁵ ve ardından da Kasım 2020’de iki ayrı Cumhurbaşkanlığı Kararı⁶ ile 6 milyon metrekareye yakın orman alanı orman sınırları dışına çıkarılmıştır.⁷

Millet Ormanları Projesi

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “millet bahçeleri” projesi halen tartışılırken, 21 Kasım 2021’de “millet ormanları” kurulması yetkisinin Orman Genel Müdürlüğü’ne (OGM) verildiği duyurmuştur. 28 Mayıs’ta da “orman parkları” için yönetmelik yayımlanmıştır.

28 Mayıs tarihli yönetmelikte yayımlanan yönetmelik ile orman alanları içerisinde turizm adı altında yapılaşmaya gidilecektir. Yönetmelik ile ormanda konaklama amaçlı bodrum da dahil 3,5 katlık tesisler, yapılar

yapılabilecek. Çadır ve karavanların yanı sıra lüks çadır, bungalov inşa edilebilecek. Yurttaşlar söz konusu orman parklarından ücret karşılığında faydalanacaktır. Yönetmelikte “ve benzeri” gibi ifadeler kullanılmak suretiyle faaliyet türleri sınırlandırılmamıştır.

PANDEMİ EN ÇOK KÜLTÜR SANATI VURDU

15 Temmuz dönemi dahi kültür-sanat sektörünü bu kadar vurmadı. Sinema ve gösteri sanatları, asıl darbeyi son 3 yılda aldı

Seyirci Pandemi Tedirginliğini Üzerinden Atamadı

Koronavirüs salgınının beraberinde gelen kısmi ve tam kapanmalardan en çok hasar gören sektörlerden biri kültür-sanat sektörü olmuştur. Bu süreçte sektörün ne kadar kırılğan bir yapıda olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Türkiye’de kapanma süreci farklı aşamalarla yaklaşık 18 ay sürmüştür. Pandemi nedeniyle kapalı olan sinema ve tiyatro salonlarının açılmasına rağmen; seyirci salonlara dönmek konusundaki tedirginliğini henüz üzerinden atamamıştır. Yükselen sinema ve tiyatro bilet fiyatlarının yanı sıra Netflix, BluTV, Amazon, Disney Plus gibi dijital platformların artışı da sinema ve tiyatro salonlarını seyircisiz kalmasındaki bir başka nedendir.

Tiyatro İle Seyircinin Arası Açıldı

Covid-19 sırasında bazı özel tiyatrolara devlet ve belediyelerden maddi destekler sağlanmış ancak bu destekler günü kurtarmak adına acil ve geçici çözümler olmaktan öteye geçememiştir. Açıklanan desteklerin yetersizliği bir yana, camiada bilinmeyen ilk defa ortaya çıkan, boya, inşaat firmaları ve kuyumculuk faaliyeti gösteren başvuru sahiplerine destek verilmiştir. Covid süresince, özellikle özel tiyatroların, Covid sonrası yaşanacak zorlukları hesap edip, buna göre idari ve mali tedbirler önerecek bir çalışma grubu kurulmamıştır. Sinema ve tiyatrodaki kira, elektrik gibi sabit giderler inanılmaz ölçüde artmıştır. Bu da bilet fiyatlarına yansımış, böylelikle 20-40 yaş arası orta gelirli tiyatro seyircisinin, tiyatroyla arasını açmıştır. Küçük sahneler ve gruplar iş yapamaz hale gelmiştir. Bu nedenle de önemli sayıda alternatif tiyatro kapanmış, seyirci sayısı düşmüştür.

Sinema Sektörü Gözden Çıkarıldı

Pandemi öncesinde düşüşe geçen ve yabancı büyük stüdyoların gözden çıkarttığı bir pazarda Türkiye sinema pazarı olmuştur. Her yıl sinemaya en az bir kez bilet alan, izleyici sayısı 7-8 milyon arasındadır. Altı kentte faaliyet gösteren opera ve bale kurumları da tüm maddi kaynaklarını yitirmiş durumdadırlar. Ayrılan bütçelerle neredeyse yalnızca çalışanların maaşı ödenmekte, kalan kısıtlı rakamlarla kurumların varlığı korunmaya çalışılmaktadır.

Opera Ve Bale Kurumları Dönüştürülmeye Çalışıldı

Pandemi ve ekonomik krizin kültür sanat sektöründe bıraktığı izleri azaltmaya yönelik veya seyircinin azalmasını engellemek amacıyla Kültür Bakanlığı ve sosyal devlet nezdinde kalıcı bir çözüm bulunamamıştır. Siyasi konjonktüre göre belirlenen stratejiler; kurumları, sanatçıları, kültür sanat sektörünün mutfağındaki emekçileri ve izleyicinin beğeni düzeyini olumsuz etkilemektedir. Cumhuriyet kurumlarından olan ödenekli opera, bale, tiyatroların mevcut siyasal eğilimlere göre şekillendirilmek istendiği aşıkardır. Nihayetinde izleyici sayılarının düşmesi, yetkili çevrelerin kurumları küçültme ve giderek dönüştürme amaçlarına da hizmet etmektedir.

Kültür Sanat Sektörü Adeta Kurban Edilmiştir

Hal böyleyken, TÜİK’in 2021, 2020, 2019 pandemi dönemi yıllarının verileri ve özellikle ülkemizde darbe girişiminin olduğu yıl olan 2016 yılı Sinema ve Gösteri Sanatları İstatistikleri kullanılarak yapılan analize göre; kültür sanat sektörü, darbe girişiminin yaşandığı yıldan çok daha vahim bir tablo ile karşı karşıyadır. Kültür - sanat sektörü pandemi bahaneleriyle adeta kurban edilmiştir.

Sinema Salonu Sayısı, 2020 Yılına Göre %11,1 Azaldı

2021 verilerine bakıldığında, Türkiye genelinde sinema salonu sayısının, 2020 yılına göre %11,1 azalarak 2.398 olduğu ortaya çıktı. 2020’nin Türkiye geneli sinema salonu sayısı 2.698 olurken bu sayı 2019’da ise 2.826’ydı. Yine 2021 yılında Türkiye genelinde sinema salonlarındaki koltuk sayısı %10,3 azalarak 285.130, 2020 yılında 317.763, 2019 yılında ise 337.914’tür. 2019’dan 2021 yılında doğru seyreden bir düşüş yaşanması dikkat çeken bir durum olmakla birlikte tablonun vahameti, sinema seyirci sayısında çok daha görünür haldedir.

Pandemi Döneminin Sinema Seyircisi, Darbe Girişiminin Gerçekleştiği 2016 Yılından 4 Kat Daha Az

Sinema seyirci sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %27,9 azalarak 12.418.777 kişi oldu. 2021 Yerli film seyirci sayısı %75,4 azalarak 3 milyon 264 bin 580 kişi olurken, yabancı film seyirci sayısı %130,5 artarak 9 milyon 154 bin 197 kişiye çıktı. Diğer yıllarla karşılaştığımızda, 2020 yılında sinema seyirci sayısı 17.226.952, yerli seyirci sayısı 13.255.849, yabancı seyirci sayısı 3 971 103'tür. 2019 yılında sinema seyirci sayısı 56.479.209, yerli seyirci sayısı 32.331.764, yabancı seyirci sayısı 24.147.445'tir. Darbe girişiminin olduğu 2016 yılında ise sinema seyirci sayısı 55.260.600'dür. Rakamlar öyle gösteriyor ki; pandemi döneminin sinema seyircisi, darbe girişiminin gerçekleştiği 2016 yılından 4 kat daha azdır.

Sinema Sektörü Son 3 Yılda Çok Daha Büyük Bir Darbe Aldı

Gösterilen film sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %2,0 artarak 26.483 oldu. Aynı dönemde gösterilen yerli film sayısı %9,1 azalarak 9 bin 981 olurken, gösterilen yabancı film sayısı %10,1 artarak 16 bin 502 oldu. 2020 yılında gösterilen film sayısı 25.960, yerli film sayısı 10.978, yabancı film ise 14.982'dir. 2019 yılında ise gösterilen film sayısı 68 386, yerli film sayısı 29.64, yabancı film sayısı 39.322'dir. Darbe girişiminin olduğu 2016 yılında ise gösterilen film sayısı 53.443'tür. 2021 yılı ile 2016 yılının gösterilen film sayısı verileri karşılaştırıldığında neredeyse yarı yarıya bir fark olduğu görülmektedir. Verilerden anlaşılacağı üzere sinema sektörü son 3 yılda çok daha büyük bir darbe almıştır.

Darbe Girişimi Sezonu, Pandeminin Devam Ettiği 2020-21 Sezonundan Yaklaşık 10 Kat Daha Fazla Tiyatro Seyircisine Sahipti

Tiyatro salonu sayısı 2020/21 sezonunda, 2019/20 sezonuna göre %44,4 azalırken, tiyatro salonu koltuk sayısı %41,8 azaldı. Buna göre aynı sezonda tiyatro salon sayısı 400 olurken, tiyatro salonu koltuk sayısı 156.009 oldu. 2019/20 sezonu tiyatro salonu sayısı 720, tiyatro salonu koltuk sayısı 267.857'dir. 2018/19 sezonu tiyatro salonu sayısı 901, tiyatro salonu koltuk sayısı 354.688'dir. Tiyatro seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %84,1 azalarak 714.864 oldu. Tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı geçen sezona göre %73,3 azalarak 1.665 oldu. 2019/20 sezonu için tiyatro seyirci sayısı 4.492.293, Tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı 6.236'dır. 2018/19 sezonu için tiyatro seyirci sayısı 7.899.547, tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı 9.796'dır. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda ise tiyatro seyirci sayısı 7.006.410'dur. Darbe girişiminin yaşandığı sezon, pandeminin devam ettiği 2020/21 sezonundan yaklaşık 10 kat daha fazla tiyatro seyircisi, tiyatro ile buluşturulmuştur.

Tiyatro Salonlarında Oynanan Gösteri Sayısı Geçen Yıla Göre %78,8 Azaldı

2020/2021 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı %78,8 azalarak 4.284 oldu. 2019/20 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 20.175 olurken 2018/19 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 33.835'tir. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 31.690'dır.

Darbe girişimi sezonu opera ve bale seyirci sayısı, Pandemi sezonunun 20 katı

Opera ve bale seyirci sayısı 2020/21 sezonunda, bir önceki sezona göre %94,5 azalarak 14.032 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 256.063 iken 2018/19 sezonunda 322.189'dur. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda opera ve bale seyirci sayısı 281.069'dur. Pandemi sezonu ile darbe girişimi sezonu karşılaştırıldığında arada adeta uçurum barındıran 20 katı bir fark olduğu rakamlarla sabittir.

Orkestra, Koro Ve Topluluklarda Seyirci Sayısı Geçen Yıla Göre %54,8 Azaldı

Orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %54,8 azalarak 72.277 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 159.969 olurken, orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 2018/19 sezonunda 275.343 oldu. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda Orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 411.160 olup, pandeminin devam ettiği 2020-21 sezonundan 5 kat daha fazladır. Orkestra seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %86,1 azalarak 13.907 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 100.260 olurken, 2018/19 sezonunda ise 142 153 oldu.

Orkestra, Koro Ve Topluluk Gösteri, Geçen Sezona Göre %26,5 Azaldı

Koro seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %12,7 azalarak 22.792 oldu. 2019/20 sezonunda 26.096 olan koro seyirci sayısı 2018/19 sezonunda 50.671 olmuştu. Topluluk seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %5,8 artarak 35.578 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 33.613 olurken, 2018/19 sezonunda ise 82 519 oldu. Orkestra, koro ve topluluk gösteri sayısı 2020/21 sezonunda %26,5 azalarak 314 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 427'yi bulurken 2018/19 sezonunda 590 oldu. 2020/21 sezonunda orkestralar 48, korolar 158 ve topluluklar 108 gösteri gerçekleştirdi. 2019/20 sezonunda orkestralar 141, korolar 150 ve topluluklar 136 gösteri gerçekleştirirken, 2018/19

sezonunda ise yine aynı sıralamayla orkestralar 215, korolar 205 ve topluluklar 170 gösteri gerçekleştirdi. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda orkestralar 195, korolar 179, topluluklar 192 gösteri gerçekleştirmişti.

Sonuç; Sektöre Büyük Darbe!

Darbe girişiminin gerçekleştiği 2016 yılında; sinema, televizyon, tiyatro, müzik ve edebiyat dünyası da yaşanan olaylardan payını almıştır. Darbe girişimi sonrası OHAL kararlarıyla birçok sanatçı açığa alınıp soruşturmalara uğramış, süreç adeta cadı avına evrilmişti. Kültür-Sanat Sektörü, böylesine talihsiz bir yılda dahi hem istatistiksel anlamda hem de hissedilen şiddetiyle, yaşadığımız son 3 yıldan çok daha iyi durumda olduğu anlaşılmaktadır. Nihayetinde; TÜİK verilerinden edinilen istatistiklere bakıldığında, kültür sanat sektörünün, sinema ve gösteri sanatlarının adeta pandemiye kurban edildiği, pandemi bahane edilerek sektöre büyük bir darbe vurulduğu bu raporla ortaya çıkmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının sanatı ve sanatçıyı yok sayan tutumunun bir kanıtı olarak pandemi en çok sanatı ve sanatçıları vurmuştur. Ülkemizin kültür ve sanat hayatını sekteye uğratmıştır.

PANDEMİNİN 30. AYINDA VİRÜS GERİ DÖNDÜ: “MÜSTERİH” OLMAK DEĞİL ÖNLEM ALMAK ZAMANI!

Cumhuriyet Halk Partisi COVID-19 Danışma Kurulu pandeminin 30’uncu ayında virüsün yeni varyantla geri döndüğünü hatırlatarak, “Sağlık Bakanı Koca’nın ‘müsterih olunuz’ yaklaşımı ile değil, bilimsel önlem olarak halkımızı koruma zamanı” dendi.

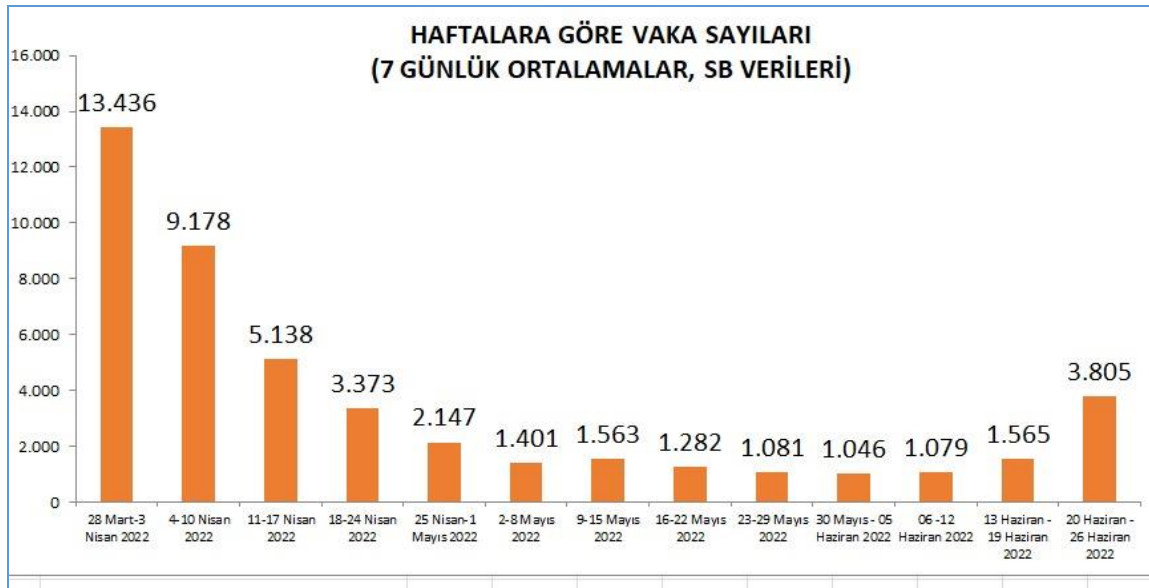
CHP COVID-19 Danışma Kurulu yaptığı yazılı açıklama ile her yeni varyantın gelişen özellikleriyle salgının seyrini de değiştirdiği vurgulandı. Açıklamada azalan test sayılarına ve değişen salgın yönetimi uygulamalarına karşın vakaların arttığı ortaya konarak, çözüm önerileri sıralandı.

Açıklamada şu başlıklara yer verildi:

“Dünya Sağlık Örgütü’nün son verilerine göre 110 ülkede COVID-19 vakaları artış gösteriyor, haftalık %18’lik bir vaka artışı açıklandı. Avrupa’da ise vaka sayılarındaki artış oranı %33.

Vakalar artıyor

Bu yeni durum ve artışla paralel olarak ülkemizde de haftalık vaka sayıları artışa geçti. Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre 20-26 Haziran haftasında, önceki haftalara göre hızlı bir artışla Nisan ayının ortalarındaki vaka sayısına geri dönüldü.

Önlemlerin kaldırılması ve aşırı serbestleşme, artan toplumsal hareketlilik, aşlamaya verilen önemin ve ilginin düşmesi, önlemsizliği adeta teşvik eden açıklamalarla başladığımız yaz kolay geçmeyecek gibi görünüyor.

Pandemi yönetimi yetersiz

Cumhuriyet Halk Partisi COVID-19 Danışma Kurulu olarak vurgulamak isteriz ki Haziran 2022 tarihi itibarıyla;

- Türkiye’de salgına ait ulusal veriler epidemiyoloji biliminin gereklerine uygun olmayacak biçimde, oldukça gecikmeli ve çok kısıtlı biçimde kamuoyuna duyurulmaktadır.
- Dünyanın pek çok ülkesinin aksine ülkemizde hızlı tanı testleri uygulamaya geçirilmemiş, sağlık çalışanlarının büyük özverisiyle sürdürülen PCR testine ise ücretsiz erişim oldukça güçleştirilmiştir.
- Ülkemizde baskın olan varyantı belirleyecek ve buna göre pandemi kontrol mücadelesini planlayacağımız genomik analiz sayısı çok düşük düzeydedir (21 Haziran 2022 tarihi itibarıyla genomik analiz yapıma oranı %0,06’dır).
- PCR test pozitifliği sonucunda izolasyona alınan hastalar ücretli idari izinli sayılmaları nedeniyle özlük hak kayıplarına uğramakta ve bu nedenle yakınması olan kişiler PCR testi yaptırmak istememektedir.
- Sağlık Bakanı’nın pandemiyi önemsizleştiren talihsiz açıklamaları nedeniyle maske, fiziksel mesafe ve hijyen gibi bireysel önleyici uygulamalar hemen tümüyle ortadan kalkmıştır.
- Hatırlatma doz aşısı oranı toplumsal koruma sağlayacak düzeyde değildir. Öte yandan Turkovac aşısının etkinliğine yönelik yapılan bilimsel çalışmanın sonucu halen açıklanmamıştır. 12 yaş altı çocuklara aşısı hakkı tanınmamıştır. Ayrıca pandeminin başından beri ülkemizde kullanılan aşuların etkililiğine yönelik hiçbir veri açıklanmamıştır.
- Molnupiravir dışındaki etkili antiviral tedavi seçeneklerinin hiçbirisi ülkemizde erişilebilir değildir.

Hükümet ve bakanlık havlu attı

Cumhuriyet Halk Partisi COVID-19 Danışma Kurulu olarak belirtmek isteriz ki; temel görevi yurttaşların sağlığını korumak olan Sağlık Bakanlığı, COVID-19 pandemisinin hem izlem hem kontrolü konusunda ağır aksak sürdürdüğü yükümlülüklerini son dönemde tümüyle terk etmiş ve adeta pandemi mücadelesinde “havlu atmıştır”.

Omikron varyantı ile enfekte olan hastalarda öksürük, halsizlik, burun tıkanıklığı veya burun akıntısı şeklinde bulgular gözlenmektedir. Tat ve koku kaybı, Delta enfeksiyonlarından daha az, boğaz ağrısı ve seste kabalaşma, delta enfeksiyonlarından daha sık görülmektedir. Hastalık bulgusu olanların MUTLAKA test yaptırması gerekmektedir. Halihazırda yakınmaları olmasına rağmen test yaptırmama gibi bir yaklaşım söz konusudur. Birçok hastanede COVID-19 poliklinikleri kapatılmıştır.

Omikronun yeni ortaya çıkan alt varyantları giderek daha bulaşıcı hale gelmektedir (BA.2 alt varyantı BA.1 alt varyantından daha bulaşıcı idi. BA.2.12.1 alt varyantı, BA.2’den daha bulaşıcı). Kapalı alanlarda ve açık havada kalabalık ortamlarda maske kullanılmaması bulaşmayı daha da arttırmaktadır.

Omikron’un BA.4 ve BA.5 alt varyantları dünyada hızla yayılmaktadır. Bu alt varyantlar, Avrupa Enfeksiyon Hastalıkları Kontrolü Merkezi (ECDC) tarafından “endişe verici varyantlar” olarak kabul edilmiştir. Bu alt varyantların en önemli özelliği daha önce hastalanan kişileri TEKRAR hastalandırabilmesidir. Yani daha önce Omikronun BA.1 alt varyantı ile enfekte olan bireylerde ortaya çıkan bağışıklık yanıtı özellikle aşısız bireylerde BA.4 ve BA.5 alt varyantı ile enfekte olmayı engellemede yetersiz kalmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü ve ABD Gıda ve İlaç İdaresi (FDA) geçtiğimiz günlerde COVID-19 aşularının içeriğine ek dozlar için Omikron varyantı antijeninin eklenmesini önermiştir. Bu öneri, sonbaharla birlikte pandemide yeni bir dalgaya hazır olmak gerektiğinin habercisi olarak ele alınmalıdır.

COVID-19 tanısı alanlar; MUTLAKA 5 gün evde dinlenmeli, kendilerini İZOLE etmelidir. Beş günün sonunda yakınmaları azalmışsa 5 gün daha MUTLAKA MASKE takarak ev dışına çıkmalı, eğer yakınmaları düzelmemişse evde dinlenmeye ve kendilerini izole etmeye devam etmelidir.

Omikron ile enfekte olmak hafif hastalığa yol açmakla birlikte, özellikle risk grubunda olanlarda ve aşısızlarda ağır hastalık ve ölüm riski halen mevcuttur.

Risk grubunda olanlarda COVID-19 hastalığının tedavisinde kullanılabilecek etkili bir ilaç olan Paxlovid halen Türkiye’de bulunmamaktadır.

Sonbaharda ve kış aylarında COVID-19 olgularının diğer viral solunum yolu enfeksiyonları ile birlikte artması kaçınılmaz görünmektedir. Okulların da açılmasıyla birlikte artacak COVID-19 olgularını azaltmanın en etkili

yollarından biri aşılımadır. Dünya’da mRNA aşılı 6 AYDAN BÜYÜK HERKESE önerilmeye başlanmıştır. 5-11 yaş grubuna bir ek doz ve 11 yaşından büyük herkese de 2 ek doz önerilmektedir.

Gerek hastalığın yaygınlığını azaltmak gerekse varyantların ortaya çıkmasını engellemek için hastalığın bulaşmasını azaltmanın gerektiği çok iyi bilinmektedir. Hastalığın bulaşmasını azaltmanın iki önemli yöntemi; kalabalık ortamların iyi havalandırılması ve maske kullanımı ile etkili aşılı ve gereken ek (hatırlatma) dozların yapılmasıdır.

Ülkemizde her ne kadar hangi yaş grubuna, hangi risk grubuna hangi aşılı ve kaç doz yapılmış olduğu açıklanmasa da sadece CoronaVac (Sinovac) aşılı olan birçok kişinin olduğu gözlenmektedir. COVID-19’dan korunmada en etkili aşılı mRNA aşılıdır ve ülkemizde bulunmaktadır. Ancak aşılı merkezlerinin sadece devlet hastanelerinde ve toplum sağlığı merkezlerinde açık halde tutulması ve hatırlatma dozlarının yapılması konusundaki uyarıların/önerilerin yeterince güçlü olmaması, aşılama oranlarının epey düşmesine yol açmıştır.

Yapılması gerekenler

- Toplu taşıma gibi belirli alanlarda maske takılması ve fizik mesafe sağlanması gibi salgın önlemleri yeniden yürürlüğe konmalı,
- Test sayısı artırılmalı, hastalık bulgusu olan herkese test yapılmalı,
- İzolasyon, karantina ve izlem uygulamaları gözden geçirilmeli ve güncellenmeli,
- Aşılama hızla yaygınlaştırılmalı,
- Çalışma yaşamında kaldırılan özlük hakları ile ilgili COVID-19 düzenlemeleri ve destekleri yeniden hayata geçirilmelidir.

Herkesi halen içerisinde bulunduğumuz “yaz dalgası” nedeniyle kapalı ortamlarda yüksek koruyucu maske kullanmaya ve solunumsal yakınması olan kişileri de hızlı test ya da PCR testi yaptırmaya davet ediyoruz.

Avrupa kaynaklı veriler ve ülkemizdeki gözlemlerimiz son haftalarda COVID-19 vakalarında büyük bir artışa işaret etmektedir. Söz konusu vaka artışları henüz vefat sayılarına yansımamıştır. Ancak bilinmelidir ki; pandemi halen öldürücüdür ve ayrıca hastalık değişen oranlarda “Uzun-COVID” tablosuna da yol açmaktadır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı’nı COVID-19 pandemisini bilime uygun biçimde izlemeye ve birey-toplum sağlığını koruyacak biçimde pandeminin ciddiyetini toplumla paylaşmaya davet ediyoruz.

Aksi halde her bir kişinin hastalanması ya da kaybının sorumluluğunun Sağlık Bakanlığı’na ve Sağlık Bakanı’na ait olacağını vurgulamayı görev sayıyoruz.”

SALGIN GÜNLERİNDE ERGENLİK

Dünya Sağlık Örgütü’nün ergen olarak tanımladığı 10-19 yaş aralığındaki bireyler, ergenliklerinin bir kısmını salgında geçirdiler **ve sınıflarına hem fiziksel hem de duygusal olarak bambaşka kişiler olarak döndüler.**

Ergenlik döneminde şahit olunan salgınlar ile ilgili çeşitli araştırmalar, geçmiş krizlerin gençlerin ruh sağlığı üzerindeki etkisini ortaya koyuyor. UNICEF’in bu konuda hazırladığı raporunda Ebola, HIV, SARS/MERS ve Zika gibi geçmiş salgın hastalıkların çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı, psikososyal refahı açısından etkilerini inceliyor. Raporda, krizlerin kaygı ve depresyon, travma, aile ve arkadaş çevresinde kayıplar, şiddete maruz kalma, yalnızlık, sosyal izolasyon ve uyku bozukluğu gibi etkilerinin olabileceği anlatılıyor.

UNICEF, COVID-19’un çocukların ve gençlerin ruh sağlığı ve iyi olma hâllerine olan etkisinin, uzun yıllar boyunca hissedebileceğine dikkat çekiyor.

Uzmanlara göre, “Ergenlik fiziksel ayrışmanın, bireyselleşme ihtiyacının ön plana çıktığı, bireyin kendini keşfettiği, yaşamla ilgili sorularının yoğun olduğu, hem beyin gelişimi hem de fiziksel ve duygusal gelişim için önemli bir dönem. Aileden ayrışma ihtiyacının, arkadaşlarla ilişkilerin arttığı bu dönemde gençler, eve kapanmak zorunda kaldılar. **Kendi alanları olan okuldan, arkadaşlarından uzakta uzun bir dönem geçirdiler. Evde kendine ait alanları olmayan ya da ailevi sorunlar yaşayan gençler için bu süreç daha da zorlu geçti.**”

Çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve farklı görüşlerden ortak akıl oluşturarak katkı yapma amacı taşıyan **Eğitim Reformu Girişimi (ERG)**, eğitim başlığında her alanda analizlerini kapsamlı şekilde kamuoyu ile paylaşıyor.

Bu çalışmalardan biri olan “Salgın Günlerinde Ergenlik” araştırması da, “Ergenliğini, belirsizliklerle, zorluklarla ve eşitsizlikle dolu COVID-19 salgınında geçiren gençler, salgının yarattığı sosyal, duygusal güçlüklerle mücadele ediyor. Salgının etkileri gençlerin iyi olma hâlini etkilemeye devam ediyor” görüşü ile geçtiğimiz haftalarda yayınlandı.

Gençlerin salgın sürecinde yaşadıklarını daha yakından anlamak, deneyimlerini ve ihtiyaçlarını görünür kılmak için gençlerle görüşen araştırmacıların raporunda şu görüşler dikkat çekiyor:

- *“Sanki bir anda komadan uyandım. Edebiyat dersindeydim. Üstelik artık 9. sınıf değil 11. sınıftım.*
- *Akran zorbalığı önceden de yaşıyordum. Uzaktan eğitimde kimse kimseyi görmezken rahattım. Derslerde aktıftım, not ortalamam yükseldi. Okula dönünce anksiyete yaşadım. Benimle dalga geçerlerse, rezil olurum diye derslerde konuşamadım.*
- *Okullar kapanınca önce bir ‘Oh!’ dedim. Okulda zorla dayattıkları derslerin yanı sıra felsefeye, mitolojiye, tarihe olan merakıma daha çok vakit ayırabildim. Okula döndükten sonra alışmak zor oldu... Okulda sanat, spor etkinliği az... Salgından önce de hep bu mantıktaydı. Sınav var. Öğrenciler de makine.*
- *Daha önce de ebeveynlerim arasında anlaşmazlıklar vardı. Bu sorunlar daha arttı. Evin içinde bu sorunlardan kaçma şansınız da yok. Konuşulmayınca çözülmüyor da. Depresifliğim arttı. Evde odamdaydım. Boğuluyordum. Uyanıyordum ‘Biri beni kurtarsın, kendi başıma yapamam’ diye düşünüyordum.*
- *Dış görünüş çoğu yaşıtımın sorunu, benim de sorunum. Güzellik algısından darbe yiyor herkes. Uzaktan eğitimde gözden uzaktık. Döndüğümüzde daha beter oldu. O zaman insanın kendi içindeki zorba da ortaya çıkıyor. Keşke zayıflasaydım, keşke saçımı kesseydim... Kendi kendine ezikleme durumu. Maske kurtarıcı. Kabuğumuz gibi oldu aslında. Suratımızı gizliyor...”*

COVID-19 salgınının ergenler üzerindeki etkilerinin detaylı bir şekilde araştırılmasına ve izlenmesine ihtiyaç olduğu uyarısında bulunan ERG, **“Her bir gencin, öğretmenin anlattıkları; çocuk ve ergenlerin ruh sağlığına yönelik politikalara, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik gençlerin gelişimini destekleyecek programlara, eğitim sistemine, eğitim sistemindeki önceliklere ve okul temelli müdahalelere dair önemli tespitlere ve ihtiyaçlara işaret ediyor”** uyarısında bulunuyor.

LGS SONUÇLARI BİZLERE EĞİTİMDEKİ EŞİTSİZLİĞİ BİR KEZ DAHA GÖSTERMİŞTİR!

2022 Merkezi sınavına otomatik olarak başvuran 1.236.308 öğrenciden 1.031.799’u sınava katılmıştır. Katılım oranı yüzde 83,46 olarak gerçekleşmiştir.

LGS sözel bölümde öğrencilere Türkçe, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ve Yabancı Dil alt testlerinde toplam 50 soru, sayısal bölümde yer alan Matematik ve Fen Bilimleri alt testlerinde toplam 40 soru sorulmaktadır. LGS 2022’de öğrencilerin doğru cevap ortalaması Türkçe’de 20 soruda 9,22, Matematik’te 20 soruda 4,74, Fen Bilimleri testinde ise 20 soruda 9,50 olarak gerçekleşmiştir.

Testlerde sıfır çekenlerin sayısı da bu noktada ayrıca dikkat çekmektedir.

Örneğin sadece matematik testinde 84.710 öğrenci, bir soruya bile doğru yanıt verememiştir. Diğer derslerde de bir soruya bile doğru yanıt veremeyen çok sayıda öğrenci vardır. Yine matematik testinde 143.523 öğrenci ise sadece bir soruya doğru yanıt verebilmiştir.

Öğrencilerin tüm derslerdeki başarılarının ortalamaları dikkate alındığında şayet, bu sınav bir karne olsaydı, öğrencilerimizin puan ortalaması 47,1, not ortalaması ise “2” olacaktı.

Sorulara doğru yanıt verme oranı 2021’e göre biraz artmış olsa da 2019’dan itibaren sürekli düştüğü net olarak görülmektedir. Bu da eğitim sisteminin her geçen gün öğrencinin başarısı üzerine nasıl olumsuz etki yaptığının göstergesidir.

Bu sonuçlar çocuklarımızın iyi eğitilmiş azınlık ve nitelikli eğitime ulaşamayan çoğunluk olarak ayrıştığını ortaya koymaktadır.

Temel sorun okullarımızdaki eğitimin niteliğidir. Tüm öğrencilerin sadece yüzde 14'ünün başarılı sayıldığı bir sistem sürdürülebilir olmaktan çıkmıştır.

LGS sonuçları bizlere eğitimdeki eşitsizliği bir kez daha göstermiştir!

Sınava giren öğrencilerin yüzde 64,07'si 300'ün altında puan almıştır, 400'ü geçen öğrenci oranı sadece yüzde 9,93'tür. İyi bir üniversitenin iyi bir bölümüne gitmek için yüzde 1-2'lik dilime girmek gerekmektedir. Bunu da liselerimizin çok azı karşılamaktadır.

20 yıldır eğitim sisteminde yapılan yanlışlar, çocukları önelemeyen, sadece gençleri ideolojik olarak şekillendirmeyi amaç edinen yanlış hedefle geldiği noktada, fırsat eşitsizliğinin de ezici etkisiyle öğrencilerin sınavlara hazırlanmasındaki farklılıklar, yoksulluk ve yoksunluk, eğitim araçlarına yeterli düzeyde erişememek, kalabalık sınıflar, müfredat hataları, yüzbinlerce ataması yapılmayan öğretmen beklerken boş geçen dersler ve okullardaki öğretmen yetersizlikleri ve sayabileceğimiz çok daha fazla neden ile öğrencilerimiz daha başarılı olabilecekken bu fırsatı onlara sunamamak aslında bir ekonomik yetersizlik değil siyasi bir tercihtir.

Eğitime ayıracağımız kaynakları yönlendirirken, bütçeyi yaparken ve planlarken eğitimin maliyetinden önce eğitime yeterli kaynak ayırmamanın maliyetini de çocuklar, gençler ve ülke kalkınması açısından da doğru hesaplamak gerekir.

Unutmayalım ki, eğitmemenin maliyeti, eğitimin maliyetinden daima yüksektir!

ÇOCUK EVLİLİKLERİ

TÜİK verilerine göre son 20 yılda Türkiye'de 730 bin kız çocuğu evlendirildi

Erken yaşta evlendirilen 730 bin çocuğun büyük bir kısmını istismar edilen çocuklar oluştururken aile onayıyla evlendirilen kız çocuklarının sayısı, erkek çocuklarının tam 21 katı.

TÜİK İstatistiklerle Çocuk 2021 Raporu

Türkiye nüfusunun %26,9'unu çocuk nüfus oluşturdu.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre; 2021 yılsonu itibarıyla, Türkiye nüfusu 84 milyon 680 bin 273 kişi iken bunun 22 milyon 738 bin 300'ünü çocuklar oluşturdu. Çocuk nüfusun %51,3'ünü erkek çocuklar, %48,7'sini kız çocuklar oluşturdu. Birleşmiş Milletler tanımına göre; 0-17 yaş grubunu içeren çocuk nüfus, 1970 yılında toplam nüfusun %48,5'ini oluştururken bu oran 1990 yılında %41,8 ve 2021 yılında %26,9 oldu.

Nüfus projeksiyonlarına göre; çocuk nüfus oranının 2025 yılında %26,6, 2030 yılında %25,6, 2040 yılında %23,3, 2060 yılında %20,4 ve 2080 yılında %19,0 olacağı öngörüldü.

ÇOCUK YOKSULLUĞU

UNICEF: 5 yaşından küçük çocukların %20'si Aşırı Yoksulluk İçinde

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), her sene "Dünya Çocuklarının Durumu" başlığıyla çocuk yoksulluğuna ilişkin rapor hazırlıyor. UNICEF çocuk yoksulluğunu; çocukların toplumda eşit bireyler olarak yaşam sürmelerini kısıtlayan, çocukların haklarını kullanmasını engelleyen, çocukların gelişimleri ve hayatta kalmaları için elzem olan maddi ve manevi kaynaktan yararlanamaması olarak tanımlıyor.

UNICEF'in Ekim 2021'de yayımladığı "Dünya Çocuklarının Durumu" raporuna göre, 2020 yılı itibarıyla dünyada 365 milyon çocuk aşırı yoksulluk içinde yaşıyor. Raporla, 5 yaşından küçük çocukların yüzde 20'sinin aşırı yoksulluk içinde yaşadığı belirtiliyor. UNICEF'in 9 Aralık 2021 tarihli Covid-19 pandemisinin çocuklar üzerindeki etkilerini değerlendirdiği raporuna göre ise son dört yılda çocuk işçi sayısı 8,4 milyon artarak dünya genelinde 160 milyona ulaşmış durumda. **Pandeminin doğrudan etkilediği yoksulluk artışı nedeniyle de bu yılın sonuna kadar 9 milyon çocuğun daha çocuk işçi olarak çalışmaya başlayacağı tahmin ediliyor.** Bunun yanı sıra 50 milyon çocuk beslenme yetersizliğinin bir sonucu olarak aşırı zayıflıktan mustarip.

Avrupa Konseyi: Türkiye'deki Çocuk Yoksulluğu Endişe Verici

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi'nden Pierre-Alain Fridez'in 2022 Mart'ında hazırladığı rapora göre, Covid-19 pandemisiyle birlikte dünyada çocuk yoksulluğu

artmaya başladı. Çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılmasının oldukça uzak olduğunun tespit edildiği raporda dikkat çeken bir başka nokta ise Türkiye'ye de atıfta bulunulması. **Fridez; Ermenistan, Romanya, Sırbistan ve Türkiye'nin çocuk yoksulluğu konusunda endişe verici ülkeler olduğunu raporunda kaydetti.**

OECD'nin son verilerine göre, çocuk yoksulluğu konusunda üye ülkelerin ortalaması yüzde 12,8 olarak açıklanırken, Türkiye'de bu oran yüzde 20'nin üzerinde bulunuyor. Bu alanda en düşük orana sahip ülkelerse Danimarka ve Finlandiya.

Derin Yoksulluk Ağı: Çocukların %57,8'i Pandemide Eğitime Devam Edemedi

Derin Yoksulluk Ağı (DYA), Eylül 2021'de "Türkiye'de Çocuk Yoksulluğu" adlı raporunu yayımladı. İstanbul'da ikamet eden, düzenli geliri olmayan, günlük ve güvencesiz işlerde çalışan 103 hane ile görüşmeler yapılarak elde edilen rapora göre, bu hanelerin yüzde 13'ünde çocukların çalıştığı görülürken, yüzde 6'sında eve sadece çocukların gelir getirdiği ortaya çıktı. Derin yoksulluk altında yaşayan çocukların ise hurdacılık, seyyar satıcılık, tekstil işçiliği ve atık kâğıt işçiliği gibi ağır koşullarda çalışıyor.

Rapora göre, görüşülen ailelerin yüzde 85'i yeterli besine ulaşamazken, yüzde 74'ü bebek maması ve bezi almakta zorlanıyor ve yüzde 21'in bebek bezi ve mamasına ulaşımı dahi söz konusu değil. Aileler 0-3 yaş çocuklarını hazır çorba, şekerli su, pirinç lapası gibi yeterli olmayan besinlerle beslemek zorunda. Covid-19 pandemisi süresince ailelerin yüzde 49'unun

temiz suya erişimi bulunmuyor. Yoksulluk koşulları altında yaşayan çocukların yarısından fazlasının (yüzde 57,8) pandemi döneminde eğitimine devam edemediği görülüyor. Okula devam edemeyen çocukların yüzde 60'ının uzaktan eğitim için gereken teknolojik cihazlara, yüzde 54'ünün ise internet erişimi bulunmuyor. Çocukların yüzde 45'ini takip eden bir yetişkin bulunmazken, yüzde 39'u uzaktan eğitime erişim konusunda yeterli bilgiye sahip değil.

Yoksulluk, Çocukların Koruma Altına Alınmasında Temel Neden

Zihinsel, ahlaki, bedensel, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuklara "Korunma İhtiyacı Olan Çocuk" deniyor. Çocukların bakım ve koruma altına alınmasında en büyük sebep olarak ise yüzde 69,5'le sosyal veya maddi yoksulluk bulunuyor. DYA'nın görüşme gerçekleştirdiği 103 haneden yüzde 38,8'inin evlerini kaybetme riski bulunurken, günlük işlerde çalışarak hayatını idame ettiren ailelerin yüzde 10'u baraka veya çadır koşullarında yaşıyor.

Yoksulluk Çocukların Sağlığını Tehdit Ediyor

Yoksulluk, çocukların sağlığı üzerinde oldukça fazla olumsuz etkiye sahip. Yoksulluk içinde büyüyen çocuklar, sağlıklı bir yaşam için gereken asgari fiziki şartları sağlayamayan barınma koşulları altında hayatlarını sürdürmek zorunda kaldıkları ve gerekli beslenme şartlarına sahip olamadıkları için yoksul olmayan çocuklara göre daha fazla sağlık sorunu yaşıyor. Kimi zaman açlık sorunuyla da karşı karşıya kalan çocuklar, sağlık sorunu yaşadıkları zaman gerekli tıbbi desteği almakta zorlanıyor. DYA'nın saha araştırmasına göre, görüşülen ailelerin %41'inin sağlık güvencesi yok. %34'ü ise sağlık güvencesi ilaçlarını karşılamadığı için gerekli ilaca ulaşamıyor. Hanelerde görüşülen kişilerin %18,6'sı sağlık hizmetleri hakkında yeterli bilgiye ulaşamadığı için, %7,2'si sağlık sistemi içinde ayrımcılığa maruz kaldığı için, %25,8'i ise sosyal güvencesi olmadığı için sağlık hizmetlerine erişemiyor.

TÜİK: Türkiye'de Her Üç Çocuktan Biri Yoksul

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 20 Nisan 2022'de "İstatistiklerle Çocuk 2021" raporunu yayımladı. Cinsiyet ve yaş grubuna göre yoksul çocuk sayısı ve oranının da yer aldığı raporda 2020 yılı itibarıyla yoksul çocuk sayısı 7 milyon 378 bin olarak belirtildi. 2020 yılı için bu oran yüzde 32,1'e karşılık geliyor.

YOKSULLUĞU GİZLEMENİN YENİ YOLU, "ÇOCUK İŞÇİLİĞİ"

Ekonomik kriz, işsizlik, yoksulluk ve gelir adaletsizliği derinleştikçe aileler ayakta kalabilmek ve yaşama tutunabilmek adına hemen her bireyini bulduğu ya da bulabildiği işlerde çalıştırmak için çabılıyor. Ailelerin içine düştükleri açmazlar ve bu çaresizlik hali çocuklarını da çalışmaya zorunlu bırakıyor. **Çalışmak zorunda kalan çocuklar, hem çalışıp hem de okumakta zorlanmaları nedeniyle örgün eğitimden uzaklaşıyor.**

Buldukları herhangi bir işte çalışmak zorunda kalan ve örgün eğitimden uzaklaşan çocuklar pek çok risklerle karşı karşıya kalıyor. **Bütün çocuklara 18 yaşın sonuna kadar eşit parasız eğitim ve insanca yaşam sağlamak zorunda olan devlet ise, sorunu çocuk işçiliğini teşvik edecek düzenlemeler yaparak çözmeyi tercih etmiş durumda.**

Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı, mesleki eğitim merkezlerini yaygınlaştırma amaçlı olarak 2021 yılı Aralık ayı sonunda yürürlüğe giren 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan değişikliklere sarılmış durumda. **Düzenleme sonrası mesleki eğitim merkezlerine kayıtlı öğrenci sayısının 1 milyona ulaşması hedefleniyor.** Bu hedefi yakalamak için, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ülke genelinde çok sayıda meslek lisesi (MTAL) bünyesinde mesleki eğitim merkezi (MESEM) açılması için 31.12.2021 tarihine kadar kayıtlar yapıldı. Bu döneme kayıt yapanların dönem kaybetmeyeceği belirtilirken, son bir kararla bu tarih 04.02.2022'ye kadar uzatıldı.

Millî Eğitim Bakanlığı verilerine göre, mesleki eğitim merkezlerine kayıtlı öğrenci sayısı, üç ayda yüzde 158'lik artışla 159 binden 410 bine yükseldi. **410 bin öğrencinin 222 bin 283'ü (yüzde 54'ü) 19 yaş ve üzeri. Yani, katılımcıların 187 bin 717'sinin (yüzde 46) 19 yaş altında olduğu anlaşılıyor. Bu veri de doğal olarak "çocuk işçi" tartışmalarını beraberinde getiriyor.**

MESEM'E kayıtlı öğrenci sayısını artırmak için ek zaman tanınması, ülke genelinde bu projenin büyük ilgi gördüğü algısı ile çocuk işçiliğini devlet eliyle teşvik etmeyi başarı gibi gösterme amacını taşıyor. **Meslek lisesi öğrencilerini halen örgün eğitimlerine devam ederken MESEM'lere kaydetmek ve eğitim dışında bırakmak eğitime erişim ve eğitimden eşit koşullarda yararlanmalarına engel olmak anlamına gelecektir.**

Eğitimi herkese eşit bir hak olarak sunmadığınızda, örneğin birileri eğitimden para kazansın diye kapı açtığınızda, birilerine de "parası olmayanları bu yolla kendi istediğim gibi kullanabilirim" yolunu açmış olursunuz.

Bu proje, okul çağındaki çocukların, sermayeye ucuz işçi hatta çocuklara ödenecek olan ücret ve iş kazası sigortası giderlerini devlet ödeyeceğinden bedava işçi yapılmaya çalışılıyor!

Bu amaca ulaşma yolunda iktidar, MESEM'e kayıtları yapılan öğrencilerin eğitime başlamaları, işletme ile işe başlama sözleşmesi imzalanması için 2 aylık bir süre tanıyor. Bu iki aylık sürede ise mesleki eğitim merkezine kayıt yaptıranlara aylık 1.275 lira, üç yılın sonunda kalfa olanlara ise yaklaşık 2.125 lira ücret ödeniyor. **Bu ücretlerin tamamı, devlet tarafından ödeniyor.** Ayrıca tüm öğrenciler, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı da sigortalıyor.

TÜİK 2019 Yılı Çocuk İşçiliği Anketi verilerine göre ise,

- Türkiye'de çocuk işçilerin yüzde 30,8'i tarım, yüzde 23,7'si sanayi, yüzde 45,5'i ise hizmet sektöründe çalışıyor.
- 720 bin olan çocuk işçilerin yüzde 70,6'sı erkek ve yüzde 29,4'ü kız çocuklarından oluşuyor.

Uygulamaya koyulan bu politikalar sonrasında çocuk işçi sayısının azalmak yerine artması kaçınılmaz olacaktır. Bilimsel ve alternatif bir eğitim metodu geliştirip gerekli alt yapı hazırlığı tamamlanmadan sırf siyasi amaçlara hizmet etmesi ve yoksulluğun gizlenerek yönetilmesi adına milyonlarca çocuğu "çocuk işçi" olarak kontrolsüz ve belirsiz bir sürecin içinde bırakmak, bir kuşağı ve geleceğimizi heba etmektir.

Düzenlemeye ilişkin eğitim bilimcilerin eleştiri ve itirazları genel olarak, uygulama aşamasında yaşanan sorunlara odaklanıyor. Bu eleştiri ve itirazlar;

- **İki ay ve sonrasında eğitim ortamındaki belirsizlik ve öğrencilerin dört gün iş yerine gidip bir gün okula gelecek olması nedeniyle okuldan ve eğitimden uzak kalmalarına yol açmasına,**
- MESEM için kaydı yaptırılan öğrenciler, okulun açık olmasına rağmen, örgün eğitimden kayıtlarının silinerek bir bilinmeze terk edilmesine,
- **Telafi edemeyeceği kopukluklar yaşamasına, okuldan soğumasına, hatta okulu terk etmesine, internet bağımlılığının artmasına,**
- Eğitim ve bilimden uzak kalmak öğrencilerin kültürel ve sosyal yönden gelişmesini sekteye uğratabacak, okula gitmemekten kaynaklı olarak sokaktaki tehlikelere, kötü alışkanlık ve kötü niyetli kişilere karşı korunmasız kalmasına yol açacağı,
- Eğitimden uzak kalan bu yaş grubu çocukların her türlü tehlike ve istismara açık hale geleceği, oysa ergenlik döneminde olan bir çocuğun eğitim sürecinde okulda olması tehlikeye ve istismara direnme,

reddetme ve problem çözme becerileri geliştirmesinin yanında çevresiyle ilişkiler kurmayı kolaylaştırmasına destek olacağı gerekçelerine dayanıyor.

İSİG Meclisi'nin 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü açıklaması, ülkemizde çocuk işçiliği sorununun boyutunu gözler önüne serir nitelikte.

Açıklamaya göre:

- **Çocuklar, Türkiye işçi sınıfının en güvencesiz, korunmasız, sömürülen ve şiddete uğrayan kesimini oluşturuyor.**
- 2003'ten bu yana mevcut iktidarın hayata geçirdiği tarım, sanayi, eğitim ve sosyal politikalar her geçen gün daha fazla çocuğun işçileşmesini beraberinde getiriyor.
- 2003 yılından beri iş cinayetlerinde en az 787 çocuk işçi hayatını kaybetti. Diğer yandan ise sanki "çocuk işçilik" yokmuş gibi bir hava verilerek bu sorun görünmez kılınmaya çalışılıyor.
- **Türkiye'de çocuk işçiliğinin gerçek boyutları ise verilerde perdeleniyor.** Çocuk işçiliğinin azaldığına dayanak gösterilen istatistiklerde sayısı 1,5 milyonu bulan çırak, stajyer ve meslek eğitimi gören öğrenci çocuk işçiliğine dahil edilmemeye çalışılıyor.
- Öte yandan çocuk işgücü anketleri, Türkiye'de mevsimsel olarak, çocuk işçiliğinin en az olduğu Ekim ile Aralık aylarında yapılıyor, bu da çocuk işçiliğinin gerçek boyutlarını gizliyor. **Bunlar göz önüne alındığında, bugün Türkiye'de en az 2 milyon (yaz aylarında 4 milyon civarı) çocuk işçi olduğu görülmekte.** Tam da bu yüzden çocuk işçilik azalmak yerine giderek daha da artıyor ve çok ağır ve tehlikeli işlere doğru kayıyor.
- Çocuk işçiliğinin diğer biçimini ise çırak ve stajyerlik oluşturuyor. **MEB ile sermayenin işbirliği çerçevesinde çocuklar organize sanayide ve fabrikalarda uzun çalışma saatlerinde çok düşük ücretlerle çalıştırılıyor.**

DİJİTAL DÜNYADA YALNIZLAŞAN ÇOCUK

Çocuk haklarının her alanında; eğitim hakkında, sağlık hakkında, yaşam hakkında, vücudun maddi ve manevi bütünlüğü hakkında, oyun hakkında, katılım hakkında, bilgiye erişim hakkında sorunlar, ihlaller devam etmektedir.

Ülkemizde de çocukların durumu hiç iç açıcı değildir. Sürekli değişen bir eğitim sistemi ile birlikte eğitim konusunda ciddi sıkıntılar yaşanırken diğer bir taraftan ise milyonlarca çocuk eğitime erişememektedir. Pandemi dönemi ile birlikte teknolojik imkanların da getirdiği fırsatlar ile çevrim içi eğitim modeline geçilen Türkiye'de yaklaşık 1,5 yıl boyunca uzaktan eğitim yapılmıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın pandemi sürecine hazır olmayan politikaları, çevrimiçi eğitim hazırlamak konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulmamış öğretmenler, dijital okur yazarlığı olmayan ebeveynler ve ekonomik imkanı olmayan aileler kavramları bir araya geldiğinde 1,5 yıllık uzaktan eğitim sürecinde; eğitime erişim konusunda ciddi ihlaller yaşandığı gibi erişilebilen eğitimin de verimli bir eğitim olmadığı söylenebilmektedir.

Çalışan çocuklar konusunda ise Türkiye'de TÜİK tarafından 720 bin olarak açıklanmıştır. Ancak TÜİK'in açıkladığı rakam içerisinde sayıları yaklaşık 1,5 milyonu bulan çırak, stajyer ve meslek eğitimi gören öğrencilerin yer olmadığını belirtmek gerekmektedir. Bu veriler birleştirildiğinde Türkiye'de en az 2 milyon çocuk işçi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Çocuk işçiliğinin yaygın olarak görüldüğü tarım sektöründe çocukların ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılmasının yanı sıra eğitime de devam edemedikleri görülmüştür. Çalışan çocukların çalışma nedenlerinde ilk sırayı %35,9 ile "hane halkı" ekonomik faaliyetine yardımcı olmak" alırken bunu, %34,4 ile "iş öğrenmek, meslek sahibi olmak" %23,2 ile "hanehalkı gelirine katkıda bulunmak" izlemiş, çocukların %6,4'ü ise "kendi ihtiyaçlarını karşılamak" amacıyla çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Dijital Dünya ve Çocuk

Dijitalleşmenin gücünden yararlanmak, en dezavantajlı çocukların dijital olanaklardan faydalanmasını sağlamak ve savunmasız çocukların zarar görmesini engellemek amacıyla UNİCEF tarafından hazırlanan raporda altı öncelik belirlenmiştir:

- 1.Tüm çocukların kaliteli internet içeriklerinden faydalanabilmesi için çocuklara uygun maliyetli internet erişimi sağlanmalıdır.
- 2.Çocuklar; çevrimiçi tüm risklerden istismar, sömürü, çocuk ticareti, siber zorbalık ve uygunsuz materyallere maruz kalmak da dâhil olmak üzere korunmalıdır.
- 3.Çocukların bilgilerinin gizliliği sağlanmalı ve çevrimiçi kimlikleri korunmalıdır.
- 4.Çocukların bilgili, katılımcı ve dijital dünyada güvende olmalarını sağlamak için dijital okuryazarlık dersi verilmelidir.
- 5.Dijital dünyada çocuklara koruma ve fayda sağlamaya yönelik etik standartlar ve uygulamalar geliştirmeleri için özel sektörün gücünden yararlanılmalıdır.
- 6.Çocuklar, dijital politikaların merkezine yerleştirilmelidir.

Rapordan Bazı Veriler

- Dünya genelinde toplam nüfusun yüzde 48'i internete bağlanırken gençlerin yüzde 71'i çevrimiçidir.
- Tahmini hesaplamalara göre 18 yaşından küçük çocuklar ve ergenler; tüm dünyadaki internet kullanıcılarının üçte birini oluşturmaktadır.
- Dünya genelinde gençlerin yüzde 29'u –yaklaşık 346 milyon birey– çevrimiçi değildir.
- Afrikalı gençler, internete en az bağlanan gruptur. Avrupa'daki gençlerin sadece yüzde 4'ünün internet erişimi yokken, Afrikalı gençlerin yaklaşık yüzde 60'ı internete erişememektedir.
- Tüm dünyada internet kullanan erkeklerin oranı, internet kullanan kadınların oranından yüzde 12 daha fazladır.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri; çocuklukta karşılaşılan geleneksel risklerin (zorbalık vb.) yanı sıra çocuk istismarının yeni türlerini ve sömürü tehlikesini de arttırmaktadır
- Kötü niyetli kişiler; anonim sosyal medya profillerini ve oyun forumlarını kullanarak, hiçbir şeyden şüphe duymayan çocuklarla kolaylıkla iletişim kurabilmektedir.
- Internet Watch Foundation (İnternet İzleme Vakfı), tüm dünyada çocuk istismarıyla ilgili URL'lerin yüzde 92'sine sadece beş ülkenin ev sahipliği yaptığını tespit etmiştir: Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Fransa ve Rusya.
- Çocukların %40'ı "İnternette okul ya da sağlıkla ilgili yeni şeyler öğrendiğini" belirtirken; %9'u "politik meseleler ve/veya içinde yaşadığım topluma fayda sağlayacak konular hakkında bilgi ediniyorum" demiştir.
- Çocukların %23'ü şiddetten, %33'ü ise istenmeyen cinsel içeriklerden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Dijital Yaşamın Tehlikeleri

Bilgi ve işlem teknolojileri, çocukluk dönemine özgü kimi geleneksel tehlikeleri daha da artırmıştır: Örneğin zorbalık bir zamanlar okul bahçesinde ortaya çıkan bir durumken şimdi kurbanlarını evlerine kadar izleyebilmektedir. Kendilerine av arayan kötü niyetli insanların erişimlerini arttırması, çocuğun cinsel istismarını konu edinen materyallerin üretimini kolaylaştırması ve canlı cinsel istismar görüntülerinin pazarının genişlemesi gibi...

Çevrimiçi ortam mağduru bir çocuk internetteki tehlikeyi kısaca şöyle özetliyor: "Yabancı biri 'soyunun' dediğinde üzerimizdekileri çıkarıyoruz."

Dijital Çocukluk

Bilgi ve iletişim teknolojileri çocukların dostluklarını oluşturma ve devam ettirme şekillerini değiştirerek, akranları ile neredeyse sürekli bir temas sağlamalarına olanak tanımıştır. Aynı zamanda çocuklara sürekli bir video akışı, sosyal medya güncellemeleri ve oldukça sürükleyici oyunlar sunarak birçok çocuğun boş zamanlarını değerlendirme şekillerini de dönüştürmüştür. Yetişkinlerin çoğu bu değişikliklerin iyi yönde olmadığından korkmakta ve ekran başında geçirilen aşırı zamanın çocukları ailelerinden ve çevrelerinden uzaklaştırarak depresyona ittiğinden, hatta çocukları obezleştirdiğinden endişe etmektedir.

Dijital Öncelikler

Hızla artan sayıda çocuğun geleceğinin dijital teknolojiden giderek daha fazla etkileneceği konusunda hiç şüphe bulunmamaktadır. Çocuklar hâlihazırda küresel olarak ağ bağlantısı olan nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İnternet erişiminin çocuk ve genç nüfus oranının en hızlı arttığı bölgelere ulaşmaya devam etmesi ile birlikte bu çocukların payı yakın gelecekte daha da artacaktır. Daha fazla dijital cihaz ve çevrimiçi platform kullanıma sunulacaktır. Nesnelerin interneti ve yapay zekâ gibi yeni teknolojiler küresel ölçekte dijital manzarayı dönüştürmeye yardımcı olurken, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) çocukların yaşamlarını hem iyi yönde hem de kötü yönde şekillendirmeye devam edecektir.

UNİCEF Dünya Çocukları Raporunda Yer Alan Öneriler

Çocukların kaliteli çevrimiçi kaynaklara erişimlerini arttırmak için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Bağlantı maliyetinin düşürülmesi.
- Halkın erişimine açık kablosuz bağlantı noktalarına yatırım yapılması
- Çocuklar için anlamlı içeriklerin çocukların kendi dillerinde oluşturulmasının teşvik edilmesi
- İnternet erişiminde eşitliğin önündeki kültürel, sosyal ve cinsiyete dayalı engellerin ortadan kaldırılması
- Hareket halindeki çocuklara dijital cihazlara ve bağlantı olanaklarına erişim imkanı sağlanması

Çocukları mevcut ve yeni ortaya çıkan çevrimiçi risklerden korumak için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Kolluk kuvvetlerinin ve çocukları koruma çabalarının desteklenmesi
- WePROTECT Küresel İttifakı stratejik çerçevesinin benimsenmesi ve uygulanması.
- Çocukların değişen kapasitelerini yansıtan koruma önlemlerinin tasarlanması.
- Çocuklara yakın iletişim kişilerin desteklenmesi

Çocukların mahremiyetini ve kimliklerini korumak için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Çocukların mahremiyetinin, kişisel bilgilerinin ve tanınırlıklarının korunması için koruma önlemlerinin uygulamaya konulması
- Çocukların mahremiyet ayarlarının varsayılan ayar olarak azami seviyede belirlenmesi
- Çocukların kişisel verilerinin ticari kazanç için suistimal edilmemesi
- Çocuklara ilişkin verilerin ve çocuk verilerinin şifrelenmesini gerektiren kurallarına uyulması.

Dijital okuryazarlığı arttırmak ve eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha iyi kullanılmasını sağlamak için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Okullarda dijital okuryazarlığın öğretilmesi
- Çocuklara güvenilirliği kanıtlanmış çevrimiçi eğitim fırsatlarına erişim imkanı sunulması
- Yaygın eğitimde BİT becerilerini öğrenme fırsatlarının geliştirilmesi
- Öğretmenlerin kendi dijital becerilerinin ve okuryazarlıklarının gelişiminin desteklenmesi
- Çevrimiçi kütüphanelerin kurulmasının desteklenmesi
- İçerik oluşturmanın ve paylaşmanın risklerinin anlaşılması.
- Çevrim içi ortamda mahremiyetin ve kişisel verilerin nasıl korunacağına öğrenilmesi. Çocuklara, kişisel bilgilerini korumak için gizlilik ayarlarını nasıl kontrol edebilecekleri öğretilmeli ve bu bilgilerin herkese açık hale gelmesi halinde kimlik hırsızlığına ve veri incelemesine maruz kalabileceklerini anlamaları sağlanmalıdır.
- Çevrimiçi hoşgörü ve empati öğretiminin güçlendirilmesi
- Çocuklar için iyi birer dijital rol model olun.

Çevrimiçi ortamda çocukları koruyan ve onlara fayda sağlayan etik iş uygulamalarını geliştirmek için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Ağların ve hizmetlerin, çocuk istismarına yol açabilecek materyalleri yaymalarının önlenmesi
- Ayrım gözetmeyen erişimin sağlanması
- İşletmeler ve teknolojiler için etik standartların geliştirilmesi
- Ebeveynlere yaşa uygun bir çevrimiçi ortam oluşturabilmek için gerekli araçların sunulması

Çocuk haklarını, görüşlerini ve refahını dijital politikanın merkezine yerleştirilmesi için aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır:

- Kendi yaşamlarını etkileyen dijital politikaların geliştirilmesinde çocuklara ve gençlere söz hakkı tanınması
- Erişimdeki eşitsizliklerin ve engellerin takip edilmesi.
- Çocuklara -ve cinsiyete- özgü sorunların ulusal politikalara ve stratejilere entegre edilmesi

Tespitler

- Dijitalleşme dünyayı değiştirmiştir. Teknoloji; hızla yaygınlaşan durdurulamaz bir güçtür.
- Çocuklar büyüdükçe dijitalleşmenin hayat deneyimlerini şekillendirme kapasitesi de artar.
- Dijital teknolojiler ve yenilikler, dezavantajlı çocuklar için daha iyi bir geleceğin kapısını aralayabilir.
- Milyonlarca çocuğun internet erişimi bulunmamakta ya da internet erişimi düzensiz veya düşük kalitededir
- Dijital teknoloji ve etkileşim; çocukların güvenliğini, mahremiyetini, sağlığını ve mutluluğunu tehdit eden riskler de oluşturabilir.
- Dijital teknolojiler; bilgi paylaşımını ve işbirliği yapmayı kolaylaştırırsa da cinsel içerikli materyaller oluşturmayı ve çocukların istismar edildiği veya sömürüldüğü diğer türdeki yasadışı içerikleri hazırlamayı, yayınlamayı ve paylaşmayı da kolaylaştırmıştır
- Teknolojik kanallar çocukların birbirleriyle iletişim kurmalarını ve deneyimlerini çevrimiçi olarak paylaşmalarını sağlasa da yeni iletişim kanalları çevrimiçi zorbalık için de kullanılabilir.
- İnternet ve dijital olanaklar; muazzam bir yaratıcılığı harekete geçirmiş, çocukların zengin bir bilgi birikimine ve eğlenceli içeriğe erişimini arttırmıştır.
- Üretilen yasama çalışmalarının ve uygulamaya geçirilen politikaların çocuk dostu olması gerekmektedir. Çocukların katılım hakkına da yer verilerek yapılacak politika ve yasama çalışmaları ile çocuklar daha eşit, daha özgür bir dünyaya kavuşabilir ve korunması gereken değil "hak ve özgürlük sahibi bir birey" olarak tanınmalarının ilk adımını atabiliriz.

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK

Çocuklar tarafından işlenen suçlar yetişkinlerin işlediğinden pek çok açıdan farklılık göstermektedir. Çocukluk dönemindeki suçluluk kavramı, klasik ceza hukukunda belirtildiği gibi "kanunların gösterdiği suç, bu suçu işleyen kişi de suçludur" şeklindeki tanımlamalarla açıklamak güçtür. Çünkü çocuk suçluluğu daha derin bir şekilde ele alındığında sadece hukuksal bir problem olmadığı aynı zamanda psiko-pedagojik ve sosyal bir olgu olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Çocukluktan ergenliğe geçiş aşamasında yeni bir gelişimsel döneme adımını atan çocuğu farklı fiziksel, bilişsel ve toplumsal değişimler karşılamaktadır. Özellikle ergenlik dönemi, gencin suç sayılabilecek uyumsuz davranışlara yönelmesinde önemli riskleri barındıran bir süreçtir. Ergen birey cinsel, toplumsal ve mesleki kimliğini oluşturacak yeni roller arayışı içerisinde. Özetle kimlik gelişiminin en üst düzeyde olduğu bu dönem, kişinin kim olduğunu ve kim olmadığını keşfetme dönemidir.

Suça sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde suç işlemiş olan çocukların; psikolojik sorunları olan, ekonomik yoksunluk çeken, toplumun norm ve kurallarına yanıt veremeyen, toplumla

bütünleşebilme olanaklarını yakalayamamış, kamu tarafından ihmal edilmiş ve sosyal dışlanma süreçlerine maruz kalmış anne ve babaların çocukları olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun tek başına suç işleyemeyeceği, ailevi, sosyal, çevresel faktörlerin ve diğer sistemlerin çocuğun suça yönelmesine neden olduğu kabul edilmektedir. Çocuğun değer görme, bağlanma, ait olma, kendini gerçekleştirme gibi duygularının, sağlıklı biopsiko-sosyal gelişiminin ve diğer temel ihtiyaçlarının karşılanamaması, çocuğun toplumsallaşma sürecine katılımında, belirlenmiş norm ve değerleri içselleştirmesinde zorlanmasına ve uyumsuzluk göstermesine sebep olabilmektedir. Bu nedenle, suç işlemiş çocuk için “suçlu çocuk” gibi etiketleyici bir tanımlama yerine “suça sürüklenen çocuk” kavramının kullanımı tercih edilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 20 Nisan 2022 tarihinde yayımlanan “İstatistiklerle Çocuk, 2021” verilerine göre Türkiye’de 22 milyon 738 bin 300 çocuk bulunmakta ve bu oran toplam nüfusun %26,9’unu oluşturmaktadır. Yine TÜİK tarafından 2 Ağustos 2021 tarihinde yayımlanan “Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri 2020” verilerine göre çocukların karıştığı olay sayısı (mağdur, suça sürüklenen, kabahat işlediği iddiası olan, bilgisine başvurulması gerekenler ve kayıp olanlar dahil) 450 bin 803 olarak gerçekleşmiştir. Verilerde suça sürüklenen, mağdur ve kabahat işlediği iddiası olan çocukların toplam sayısının 369 bin olduğu görülmektedir. Çocuk nüfusu ile karşılaştırıldığında çocukların %1,6’sı bir suça ilişkilendirilerek güvenlik birimine getirilmiştir. Oran olarak her ne kadar az görünse de bazıları bu oranlar ile başarı hikayeleri yazıyor olsa da bir çocuk bile hırsızlık yapıyorsa, bir çocuk bile uyuşturucu kullanıyorsa, insan yaralamaya veya öldürmeye yönlendiriliyorsa, hiçbir hikaye başarılı değildir.

İstatistiklerle Suça Sürüklenen Çocuklar

TÜİK; “Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2020” verilerine göre Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2020 yılında, 2019 yılına göre %11,8 oranında azalarak 450 bin 803 olduğu görülmesine karşın bu verilerin pandemi döneminde kaydedildiği ve sokağa çıkma yasağı gibi tedbirlerin suç işlenmesini azalttığı unutulmamalıdır. Söz konusu 450 bin 803 çocuğun %60,7’sinin 15-17 yaş grubunda, %20,2’sinin 12-14 yaşında, %19’unun 11 yaş ve altında olduğu ve %68,7’si erkek, %31,3’ü ise kız çocuğudur.

Yine aynı veri bültenine göre suça sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine getirilen 114 bin 38 çocuğun; %31,4’ü yaralama, %30,5’i hırsızlık, %5’i uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak, %4,4’ü tehdit, %3,4’ü ise pasaport kanununa muhalefet suçları isnat edilmiştir. Güvenlik birimine mağdur olarak gelen 170 bin 961 çocuğun; %55,3’ü yaralama, %14,5’i aile düzenine karşı suçlar, %12,2’si cinsel suçlar, %4,5’i tehdit, %3,0’i kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, %2,1’i hırsızlık suçlarından mağduriyet yaşamışlardır.

Suça sürüklenen ve mağdur çocukların; TÜİK tarafından yayımlanan “Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri”ne göre karşılaştırması yapıldığında; 2015 yılında 361 bin, 2016 yılında 379 bin, 2017 yılında 360 bin, 2018 yılında 385 bin, 2019 yılında 404 bin ve 2020 yılında 285 bin olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün düzenli olarak yayımladığı “Adli İstatistikler 2021” verileri incelendiğinde ise suça sürüklenen çocuklar açısından şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır. 2014 – 2021 yılları arasında Adalet Bakanlığı’na gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk sayıları;

- 2014’te 318 bin 915 - 2015’te 300 bin 818 - 2016’da 256 bin 159
- 2017’de 235 bin 269 - 2018’de 228 bin 616 - 2019’da 235 bin 079
- 2020’de 209 bin 689 - 2021’de 228 bin 895

Şeklinde gerçekleşmiştir.

2021 yılı için suça sürüklenen çocukların yoğunlaştığı illere bakıldığında İstanbul’un %16,5’lik oran ile açık ara birinci olduğu; İstanbul’u, %6,8’lik oranı ile İzmir ve %5,7’lik oranı ile Ankara’nın izlediği görülmektedir. 12-17 yaş nüfusuna göre çocuk nüfusunda 100 000 kişideki suça sürüklenen çocuk sayısı hesaplandığında;

- 2014’te 2.300 - 2015’de 2.251 - 2016’da 1.783 - 2017’de 1.608
- 2018’de 1.598 - 2019’da 1.750 - 2020’de 1.321 - 2021’de 1.442

Şeklinde tablo karşımıza çıkmaktadır.

Ceza Mahkemeleri	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

Ağır Ceza Mahkemesi	8,6	9,5	9,2	10,0	10,4	9,2	9,2	9,3
Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi	3,0	3,1	3,3	3,8	4,0	5,2	5,4	5,4
Çocuk Ceza Mahkemesi	44,2	43,4	45,5	46,8	43,2	45,3	46,7	44,5
Asliye Ceza Mahkemesi	41,1	44,0	42,0	39,4	42,4	40,3	38,7	40,8
Sulh Ceza Mahkemesi	3,0							

Ceza Mahkemelerine Yıl İçinde Gelen Dosyalardaki Suça Sürüklenen Çocuk Sayılarının Mahkeme Türlerine Göre Oranları, %, 2014-2021

Yıllar	Suça Sürüklenen Çocuk Sayısı	Toplam Sanık Sayısı	Yıl İçinde Gelen Dosyalardaki Suça Sürüklenen Çocuğun Toplam Sanık Sayısındaki Oranı (%)
2014	179.807	2.219.870	8,1
2015	173.297	2.140.307	8,1
2016	135.517	1.902.460	7,1
2017	120.786	2.023.902	6,0
2018	118.578	2.173.964	5,5
2019	130.983	2.299.861	5,7
2020	99.919	1.885.927	5,3
2021	110.606	2.351.257	4,7

Ceza Mahkemelerine Yıl İçinde Gelen Dosyalardaki Suça Sürüklenen Çocuk Sayısı, TÜRKİYE, 2014-2021

Yıllar	Mahkumiyet	%	Beraat	%	HAGB	%	Diğer Kararlar	%	Toplam
2014	104.124	31,2	55.164	16,5	71.379	21,4	102.701	30,8	333.368
2015	105.677	33,0	53.776	16,8	63.792	19,9	96.982	30,3	320.227
2016	87.335	34,6	44.123	17,5	45.608	18,1	75.277	29,8	252.343
2017	75.237	34,8	33.591	15,5	32.756	15,1	74.744	34,6	216.328
2018	83.840	37,0	36.458	16,1	36.097	15,9	70.074	30,9	226.469
2019	77.807	34,6	35.357	15,7	39.470	17,6	71.972	32,0	224.606
2020	52.505	32,4	24.321	15,0	29.592	18,3	55.694	34,4	162.112
2021	78.790	35,1	35.641	15,9	41.028	18,3	68.841	30,7	224.300

Ceza Mahkemelerinde Karar Türüne Göre Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Verilen Karar Sayısı, TÜRKİYE, 2014-2021

Yıllar	Hapis Cezası	Adli ve İdari Para Cezası	Hapis Cezası Ertelenen	Güvenlik Tedbiri	Diğer Mahkumiyet	Toplam

2014	26.745	49.060	7.779	2.477	18.063	104.124
2015	30.996	50.175	9.323	2.768	12.415	105.677
2016	27.057	39.594	7.470	2.122	11.092	87.335
2017	24.374	30.416	7.138	1.694	11.615	75.237
2018	28.309	33.268	7.876	1.708	12.679	83.840
2019	29.078	30.529	8.200	2.294	7.706	77.807
2020	20.236	19.365	5.926	1.521	5.457	52.505
2021	32.131	28.574	9.030	2.369	6.686	78.790

Ceza Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Verilen Mahkûmiyet Kararlarının Niteliklerine Göre Sayısı, TÜRKİYE, 2014-2021

2021 yılı içerisinde verilen kararlarda; Malvarlığına karşı suçlardan (TCK 141-169) 43.228 çocuğun, hürriyete karşı suçlardan (TCK 106-124) 13.275 çocuğun, vücut dokunulmazlığına karşı suçlardan (TCK 86-93) 5.953, kamunun sağlığına karşı suçlardan (TCK 185-196) 4.433 çocuk hakkında mahkumiyet kararı verildiği görülmektedir. Bütün suçlar dahil edildiğinde 2021 yılı içerisinde 78.790 çocuk hakkında mahkumiyet, 35.641 çocuk hakkında beraat, 41.028 çocuk hakkında HAGB kararı verildiği de istatistiklere yansımıştır.

Sonuç Vahim!

TÜİK ve Adalet Bakanlığı'nın verileri çocukların suça sürüklenmesi veya suç mağduru olmalarının önüne tam olarak geçilemediğini ortaya koymaktadır. Pandemi süreci ile birlikte uygulanan kısıtlama politikaları neticesinde azalan istatistikler yanıltıcı bir tablo ortaya çıkarsa da bir çocuğun bile suça sürüklenmesi veya mağdur olması kabul edilebilir bir durum değildir ve elbette ki çözüme muhtaçtır. Bu doğrultuda ulusal mevzuatın, uluslararası belgeler çerçevesinde şekillendirilmesi ilk adım olacaktır. Bu konuda da temel alınması gereken en önemli belgelerden birisi **Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri)'dir**. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 14 Aralık 1990 tarihinde kabul ettiği ilkelerde çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik birçok tespit yapılmıştır. Belgenin "Temel İlkeler" başlıklı bölümünün altında yer alan maddeler şu şekildedir.

1. Çocuk suçluluğunun önlenmesi suçun önlenmesinin özlü bir ögesidir. Gençler toplumda yasaya uygun ve yararlı etkinliklere kendilerini adayarak, bu tavra ve insancıl görünümlü bir yaşama uygun uğraş edinerek, suç üretmeye yönelik olmayan bir anlayış kazanabilirler.
2. Çocuk suçluluğunun önlenmesi çabalarının ürünlerini vermesi için, tüm toplumca, ergenlik çağındakilerin, kişilikleri göz önüne alınarak yetişen körpe çocukluklarından itibaren coşkularını, yaşama sevinçlerini dışa vurmaları hoş görülerek ve desteklenerek uyum içinde gelişmelerinin sağlanması gerekir.
3. İşbu yönlendirici ilkelerin yorumları sonrasında çocuğa yönelik bir yönelim kalıbının kabulü isabetli olur. Gençler; toplumda etkin bir taraf rolü üstlenmelidirler. Toplumsallaştırma ve denetim önlemlerinin basit nesnelere olarak görülmemelidirler.
4. Yönlendirici ilkeleri uygulamaya geçirmek için tüm önleme programı ulusal adalet sistemlerine, uygun olarak, küçük çocuklardan başlayarak gençlerin esenliğine yönelik olmalıdır.
5. Yeni suçluluk önleme politikalarının kabulünün zorunluluğu ve önemini teslim etmek kadar, çocuğun yetişmesine ağır olumsuz bir etkiye neden olmayacak ve başkası için bir zarar taşımayan bir davranışı suçlama ve cezalandırmadan kaçınılmasını hedefleyen önlemlerin sistemli olarak incelenmesi ve işlenmesi de gerekmektedir. Bu politikalar ve önlemler, aşağıda sıralanan öğeleri içermelidirler:
 - (a) Özellikle eğitim konusunda, gençlerin çeşitli gereksinimlerini karşılamaya dönük ve tüm gençlerin, özellikle "tehlikede bulunduğu" aşikar olan ya da "sosyal risk" durumundaki ve özel bir dikkat ve koruma gereksinimi gösterenlerin kişisel gelişimlerini güvenceye alacak bir destek kadrosu tesisini öngören hükümler;
 - (b) Suçluluğun önlenmesi için özel olarak uyarlanmış görüşler ve mevzuat metinleri, idari usuller, kurumlar, kuruluşlarla yasa ihlallerine yol açan güdüler, gereksinimleri ve suça yönelmiş azaltmayı ve bu davranışı ortaya çıkaran koşulları bertaraf etmeyi hedefleyen bir hizmetler ağı aracılığı ile somutlaştırılmış kavramlar ve yöntemler kabulü;

(c) Temel hedef olan çocuğun yararı uğruna icra edilen ve adalet ve nasafetten esinlenen resmi müdahale;

(d) Gençlerin esenliğinin, gelişmesinin, haklarının ve çıkarlarının korunması;

(e) Bir gencin davranış ya da yöneliminin genel toplum kurallarına ve değerlerine uygun olmadığı bilincinin çoğu kez olgunlaşma ve büyüme sürecinde kendini göstermeye başladığı ve bireylerin çoğunda ergenlik çağına geçişle bu olumsuzlukların kendiliğinden kaybolma eğilimi gösterdiğinin bilincine varılması;

(f) Uzmanlar arasında egemen olan görüşe göre, bir genci “yoldan çıkmış”, “topluma zararlı” ya da “topluma zarar vermeğe eğilimli” olarak nitelenmenin, çoğu kez bu sınıflandırmaya girenlerden sonuncusu nezdinde cezayı gerektiren bir davranışın sistematik olarak gelişmesinde payı olduğunun bilincine varılması.

6. Çocuk suçluluğunu önlemede yerel topluluk hizmet ve programlarının özellikle klasik tipte hiçbir hizmetin bulunmadığı yerlerde işlerlik kazanması ve toplumsal denetimin klasik çarelerine en son çare olarak başvurulması uygun olur.

Çocuk suçluluğunu önlemek için neler yapılabilir?

- Sorunun derinliğine inilebilmesi amacıyla bahsi geçen ortamlarda yaşayan çocukların tespiti amacı ile ayrıştırmış veri toplanmasının yanı sıra; çocuklar ile temasta bulunan tüm kamu kurum ve kuruluş personellerinin çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilecek, psikolojik, sosyal, toplumsal, fiziksel koşulların tespitini yapabilecekleri eğitimlerden geçirilmeleri,
- Kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte STK'lar, özel şirketler gibi hükümet dışı kuruluşlar arasında da önleme faaliyetlerinin eşgüdümlü yürütülmesinin sağlanması
- Suç işlenmesine neden olan faktörlerin azaltılmasına yönelik politikaların hızlı ve etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmesi ve bu kapsamda uygulamada yer alacak kamu kurum ve kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması
- Ebeveynlere, derin yoksulluğun etkilerini azaltabilmek amacı ile zorunlu sosyal yardımlar uygulamaya geçirilmelidir,
- Tüm çocuk ve gençlerin eğitime kazandırılması ve bu doğrultuda verilecek eğitimlerde çocuk ve gençlere; insan hakları ve temel özgürlüklere saygı öğretilmesi, yetenek ve eğilimleri doğrultusunda kendilerini gerçekleştirilmesinin sağlanması, okula ve topluma ait olma ve kimlik duygusunun kazandırılması, manevi destek sağlanması, sert disiplin önlemlerinden ve fiziksel cezalardan kaçınılması vb. başlıkların uygulanması
- Çocuk, genç ve ailelerine, hukukun olduğu kadar, haklarını, sorumluluklarını ve evrensel değerler sisteminin öğretilmesi
- Gençler için hazırlanmış olan plan ve programlara ve tıbbi bakım, akıl sağlığı, beslenme, yetiştirme, alkol ve uyuşturucu istismarının önlenmesi ve uyuşturucu kullananların tedavisi vb. konusunda hizmetler, donanım ve personel için gerekli finansmanın sağlanması
- Çocuk ve gençlerin tam zamanlı öğretiminin izlenmesi, meslek sahibi olma imkanının sunulması ve bütün bu konuların ailelerin karşılayamadığı durumlarda devlet tarafından tam finansmanın sağlanması

AÇ KAPIYI GARDİYAN BEN ÇOCUĞUM

Cezaevinde Anneleri ile Kalan Çocuklar...

Türkiye’de annesi hükümlü veya tutuklu olan 0-6 yaş grubu çocuklar; kendisine bakabilecek yakınları varsa dışarıda onların yanında kalabilmekte, dışarıda bakım veren olmadığı durumda ceza infaz kurumunda anneleriyle kalmakta, annelerinin reddetmesi durumunda ise devlet korumasındaki çocuk yuvalarına yerleştirilmektedirler. 6 yaş ve sonrasında ise çocuklar annelerinden ayrılmak zorunda kalarak, yaşamlarına Bakanlığa bağlı yuvalarda devam etmektedirler. Mevzuatta bu konu 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 65. Maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Temel düzenleme olarak kabul edilen 65. Maddenin yanı sıra 72. Maddede beslenme ile ilgili, 77. Maddesinde ise sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllü kişilerin ceza infaz kurumlarında eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katkı sağlayabileceklerine ilişkin genel düzenleme bulunmaktadır.

Ebeveyni tutuklu veya hükümlü olan çocukların, sağlıklı gelişimleri için gerekli olan fiziksel, sosyal, duygusal ihtiyaçları açısından dezavantajlı oldukları, şiddete ve istismara maruz kalma oranlarının akranlarına göre yüksek olduğu görülmektedir. Bir çocuğun annesinin yanında olsa da ceza infaz kurumu şartlarında yaşayarak, annesine ait olan cezayı ödemek zorunda bırakılması kabul edilemez. Ancak 0-6 yaş aralığında bir çocuğun, annesinden ayrılmasının ya da çocuğa dışarıda bakacak kimse olmamasının vereceği zararlar da bu durum hakkında çelişkiler ortaya çıkarmaktadır. Peki bu konuda en uygun düzenleme ne olmalıdır?

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 14 Kasım 2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu verilerine göre, 2018 yılı itibariyle ceza infaz kurumlarında 743 çocuğun annesiyle beraber kaldığı, bu çocukların 543'ünün 0-3 yaş, 200'ünün de 4-6 yaş grubunda yer aldığı, 0-3 yaş arası 543 bebekten 37'sinin ise 6 aydan daha küçük olduğu belirtilmiştir. Çocukların annelerinin 519'u hükümlü, 224'ü tutuklu durumdadır(Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2018). Ceza infaz kurumunda kalan 0-6 yaş arası çocukların sayısında 2016'dan beri artış olduğu görülmektedir(2015, 506 çocuk; 2016, 529 çocuk; Mart 2017, 594 çocuk; 4 Temmuz 2017, 668 çocuk; 24 Ekim 2017, 608 çocuk; 14 Kasım 2017, 624 çocuk).

Ceza infaz kurumlarında kalan çocuklu kadınlar konusu önemli olduğu kadar tartışmalı bir konudur. Çocuğun annesinin yanında cezaevi koşullarında yaşaması mı gelişimi açısından daha iyi? Yoksa annesinden uzakta cezaevi koşullarından uzakta yaşaması mı gelişimi açısından iyi? Cezaevi koşulları dışında annelerinden uzakta yaşayan çocukların anneleri ile yeterli iletişimi nasıl sağlanacak? Cezaevinde anne yanında kalması için uygun yaş aralığı nedir? Gibi birçok sorunun cevabı belirsizdir. Farklı ülkelerde bu konuda farklı uygulamalar yer almaktadır. Örneğin; Küba ve İrlanda sadece 1 yaşın altındaki; İsveç ve Malta 1 yaşa kadar, Etiyopya, Nijerya, Japonya, Güney Kore ve İngiltere 18 aya kadar; Finlandiya 2 yaşa kadar; Danimarka, Almanya, Belçika, Hong Kong, Bahreyn, İsviçre, Yunanistan, Portekiz ve İtalya 3 yaşa kadar; Kenya ve Kanada 4 yaşa kadar; Avusturya çocuklar hazırlık sınıfına başlayana kadar; Avustralya 5 yaşa kadar; Bangladeş, Bolivya, Pakistan, İspanya, Kamboçya, Fiji, Meksika ve Türkiye ise 6 yaşa kadar çocukların annelerinin yanında ceza infaz kurumunda kalabilmesine izin vermektedir.

Farklı ülkelerde Farklı standartlar

- İngiltere'de çocuk için en doğru seçim, düzen ve disiplinin oluşturulması, kurumdaki diğer anne ve çocukların sağlığı faktörlerine bağlı olarak çocuğun 18 aya kadar annesiyle beraber kalmasına izin verilmektedir.
- İsveç ve İsviçre, çocuğun kalış süresini belirlemek için çocuğun en yüksek yararını gözeterek, her durumu kendi içinde inceleyerek değerlendirme yapmaktadır. İsviçre'de, hamile ya da yeni doğum yapmış annelere özel koşullar altında ceza infaz kurumu cezası verilmektedir. Çocuklar, sosyal gelişimi açısından 3 yaşına kadar anneleriyle beraber cezaevlerinde kalabilmektedirler.
- İtalya'da, 10 yaşının altında çocuk sahibi olan aileler, çocuklarına ilgi gösterebilmeleri için kendi evlerinde ya da başka özel bir mülkiyette cezalarını sürdürebilmektedirler. Bu kanun aynı zamanda eşleri ölmüş ve çocuklarına bakacak başka kimsesi olmayan babalar için de geçerli olabilmektedir.
- Norveç, Avustralya gibi bazı ülkeler çocukları olan hapsedilmiş kadınlar için özel konut birimleri sağlamaktadır
- Amerika Birleşik Devletleri'nde annesi ceza infaz kurumunda olan çocukların anneleri ile bağlarının kopmamasıyla beraber ceza infaz kurumunun olumsuz yönlerinden de uzak tutulmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ceza infaz kurumu kreşi uygulamaları faaliyete geçmiştir.

Cezaevi koşullarında çocuk olmak

0-6 yaş kapsayan okul öncesi yıllar, çocuğun tüm yaşamını etkileyebilmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan duygusal istismar ilerleyen yıllarda depresyon başta olmak üzere birçok olumsuz etkiye yol açabilmektedir. Cezaevindeki anneler ve çocuklar ile ilgili yapılan bir araştırmanın sonuçları ise durumun ciddiyetini bir kez daha ortaya koymuştur. Yapılan çalışmada; katılan annelerin %21,2'sinin 1, %31,8'inin 2-4 arası, %37,9'unun 4-6 arası ve %9,1'inin 6 ve daha fazla çocuğu olduğu; araştırmaya katılan annelerin sahip olduğu çocukların babalarının, %63,6'sının evde, %36,4'ünün ise ceza infaz kurumunda olduğu görülmüştür. Ceza infaz kurumundaki annelerin çocuklarının yanlarında kalma sürelerine bakıldığında %47'sinin 0-6 ay, %25,8'inin 6 ay-1 yıl, %13,6'sının 1-2 sene, %13,6'sının 2-3 sene kaldığı görülmüştür.

Ceza infaz kurumunda kalan kadınların çocuklarında Denver Gelişimsel Tarama Testi uygulandığında; %34,8'nin anormal, %37,9'unun şüpheli ve %27,3'ünün de normal gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca, 0-5 puan arasında yapılan değerlendirmelerde; anneler 4,2 ortalama ile "Ben başka çocuklarla zaman geçirdiğimde çocuğum incir ya da kıskançlık gösterir" olgusuna katılmışlardır. Bir sonraki olgu ise 3,6 ortalama ile "Çocuğum bana kolaylıkla öfkelenebilir" ifadesi olmuştur. Bu verilerden yola çıkarak, çocuk-anne ilişkisinde çatışma düzeyinin 2,54 ortalama ile "orta düzeyde", anne-çocuk arasındaki olumlu ilişkinin ise 1,42 gibi oldukça düşük olduğu tespiti yapılmıştır.

Cezaevi koşulları ile ilgili çocuğu olan annelerin ifadelerinden bazıları şu şekildedir;

- Burada çocukların emeklemesi çok sıkıntılı, bazı koşullarda 46 kişi kalabiliyorlar. Ranzalar 3 katlı ve biz en iyi ihtimalle 2. katında kalıyoruz. 1. katta yaşlılar ve hastalar kalıyor. Koşullar o kadar kalabalık ki çocukları yerde emekletmek bile mümkün değil,
- Buradaki her şey zararlı, eskiden çocuk odası vardı, şimdi hareket alanı bulamıyoruz
- Cezaevi şartlarında normalde 12.00'de ses kesilir ama bizim koşuğa 03.00-04.00'e kadar biz uyardığımız halde susmuyorlar.
- Koşuğa çocukları istediğimiz saatte yatıramıyoruz. Kadınlar susmuyor ki! Birisi şarkı söylüyor, öbürü kavga ediyor. Sus deyince de kavga çıkıyor. Mecbur bizimle beraber yatıp bizimle beraber kalkıyorlar.
- **Çocuğunu ilaçla uyutanlar var.**
- Yerler hijyenik değil, insanlar yediklerini yere atıyorlar. Tuvalete girdikleri terliklerle yukarı çıkıyorlar. Çocuklar sıralıyor ama onları yere bırakamıyoruz.
- Bizim koşuğa bir fare var, tuvaletten çıkıyor, çok büyük, geçen gün yatağı yedi, çok korktuk. Ya bize, çocuklara bir şey yapsa.
- 4 aylık bebeğim, anne sütü fazla emmiyor, mama gerekiyor ama kantinde bebek maması kalmamış, öyle böyle idare ediyoruz.
- Koşullarda sigara içildiği için çocuklar da etkileniyor. Çocuğum hastalandı iki gün hastanede yattık. Kelepçe yasası çıksın. Evde olalım. Ayağımıza prangalar bağlasınlar yeter ki buradan çıkalım.

Bu ifadeler daha yüzlercesinin, binlercesinin bir özeti niteliğindedir. İfadelere kısa bir göz gezdirmek dahi cezaevinde çocuk bakarken karşılaşılan en büyük sorunları tespit etmeye yardımcı olabilecektir. Kalabalık koşullar çocuğun fiziksel gelişimi için yeterli ortamı sağlayamamakta ve yine gelişimi açısından oldukça önemli olan oyun hakkı da erişilemez duruma gelmektedir. Çocuk gelişiminin olmazsa olmazı sağlıklı uyku konusu da cezaevi koşulları altında oldukça zor veya imkansız hale gelmiştir. Çocuğu olan anneye yeterli imkanların sağlanmıyor oluşu ile birlikte çocuklar annelerinin yataklarında uyumak durumunda kalmakta, koşuğun gürültülü ortamı ve koşuğa bulunan kişilerin empati eksikliği çocuğun uykusunu bölebilmektedir. Cezaevi koşullarındaki hijyen konusu ise cezasını çeken herkes için olduğu kadar anneleriyle kalan çocuklar açısından da büyüyen bir sorun olmaya devam etmektedir. Kapasitenin üstünde olan koşullarda sadece bir tuvalet olması, çocuğun da o tuvaleti kullanıyor olması, temizlik ve hijyen ürünlerine erişim zorluğu, koşuğa kalan diğerlerinin sağlığını umursamayan kişilerin davranışları gibi etkenler; olumsuz koşullara karşı hassas bünyeye sahip çocukları daha ciddi etkileyebilmekte, yetişkinlerin bile bulunmaması gereken bu ortamlarda çocukların "sağlıklı olmanın" anlamını hiçbir zaman öğrenemediği durumlara yol açabilmektedir.

Pandemi dönemi ile birlikte Adalet Bakanlığı'nın aldığı önlemler çocukları da etkilemiştir. Cezaevleri ile dışarının temasını kesmeyi hedefleyen uygulamalar ile birlikte "dışarıdaki yakınlarının yanına verilmeyen çocuklar açısından; tüm günü koşullarda geçirmişler ve 0-6 yaş arasındaki çocuklar açısından da tecrit bir nevi artırılmıştır. Koronavirüs sonrası 14 Nisan 2020'de Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile infaz düzenlemesinde değişiklikler yapılmıştır. Düzenleme ile Yeni doğum yapan ve toplam 3 yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkum olan kadın hükümlülerin de yine cezaları konutlarında infaz edebilmesine ve hamile kadınların cezası 1,5 yıl ertelenebilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

Öneriler

- Annesi yanında korunamayan, ihmal edilen, sağlıklı gelişimi risk altında bulunan, olumsuz yaşam koşullarında yaşamaya çalışan çocuklar için yeni bakım modelleri sunulmalıdır. Bakım modelleri belirlenirken, hak temelli uygulama yöntemleri ve çocuğun üstün yararı elbette ki dikkate alınmalıdır.
- Çocuklar için; yeni iç dizayn, uygun donanımlar ile geliştirilmiş fiziksel şartlar; ışık, ısı, temiz hava, hijyenik ortam, uygun zemin, oyuncak ve eğitim materyalleri, bebek bezi ve beslenme ihtiyacının tam olarak ve zamanında karşılanması
- Çocuklu kişiler için özel koşulların oluşturulması veya oda sisteminin uygulanması,
- Dış dünya ile aile içi iletişimlerinin desteklenmesi için uygulamaların değiştirilmesi veya geliştirilmesi
- Ceza infaz kurumlarına; bahçeler, park, oyun alanı, açık hava spor aletleri, çocuklara uygun hazırlanacak anne ile kaliteli vakit geçirebilecekleri ortamların hazırlanması,
- Çocuk odaklı erken müdahale programlarıyla ihtiyaçların belirlenmesi ve karşılanması ile birlikte çocukların her türlü ihmal ve istismardan uzak tutulabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması
- Cezaevlerinde anne-çocuk ünitelerinin kurulması, ABD'deki sisteme benzer kreş imkanının sağlanması, 7/24 ulaşılabilecek bir çocuk doktorunun istihdam edilmesi, güvenli bağlanma açısından çocuklar ile ilgilenecek personelin sabit personellerden oluşması vb.

Öneriler elbette ki bu kadarla sınırlı değildir. Çocuklu annelerin ceza infazına ilişkin her ülke farklı uygulamaları yürürlüğe koymaktadır. Bu konuda belli bir standart olmaması her ülkenin koşulunun ve hatta her anne-çocuğun koşulunun farklı olması da alınacak tedbirlerin, uygulanacak politikaların belirlenmesini zorlaştırabilmektedir. O açıdan yukarıda sayılan önerilerin yanı sıra ulusal düzeyde çalışmaların yapılması amacıyla komisyon kurulması alınacak tedbirlerin ve politikaların Türkiye toplumuna ve koşullarına daha uygun olabilmesine katkı sağlayacaktır. Ve tabii ki bütün bu çalışmaların etkin bir şekilde uygulanabilmesi, sorun alanının kapsamının belirlenmesi için ayrıştırılmış veri analizlerinin düzenli aralıklarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

DAĞ FARE DOĞURDU!

İktidarın büyük umut bağladığı Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Salman'ın (MbS) Ankara ziyareti, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın verdiği tüm tavizlere rağmen beklentilerin uzağında kaldı. Mısır ve Ürdün ziyaretinde milyarlarca dolarlık yatırım ve finansman anlaşmaları imzalayan MbS Ankara'ya kâğıt üzerinde vaatler verdi!

Geçen yıldan bu yana özellikle ekonomik alandaki baş gösteren ağır sıkıntılar ve derinleşen krizin etkisiyle dış politikada keskin U dönüşleri yapmaya mecbur kalan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Mısır, İsrail, BAE'nin ardından Suudi Arabistan'la da 'normalleşme' adımları atarak nisan ayında Riyad'ı ziyaret etti.

✓ Bu ziyaret öncesinde Türkiye'de devam eden Kaşıkçı cinayeti davası Adalet Bakanlığı oluru ile kapatılıp, dava dosyası Suudi Arabistan yönetimine devredildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan yıllardır tüm dünyaya cinayet faili olarak teşhir ve itham ettiği Veliht Prens MbS ile kucaklaşarak Türkiye'ye davet etti. Geçen hafta Ankara'ya gelen Veliht Prens MbS ile iki saati aşan baş başa görüşmesinde yine parasal beklentiler açısından umduklarını bulamadı.

✓ Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MbS, iki saati aşan süreyle 'baş başa' görüştü. Bu görüşmenin içeriği tutanaklara alındı mı? Hangi pazarlıklar yapıldı?

Görüşmeler sonrasında iki ülke Dışişleri Bakanları tarafından açıklanan yazılı ortak bildiriye baştan sona her alanda iş birliğinin güçlendirileceği, ilişkilerde 'yeni bir dönemin başladığı' meteorolojiden, yapay zekâya kadar birlikte çalışmalar yürütüleceği duyurulmasına karşılık, ne Suudi Fonlarından öne sürüldüğü gibi 30-40 milyar dolarlık kredi ve yatırım desteği ne de Merkez Bankaları arasında swap anlaşması yer aldı. Prens Salman ile yapılan 'çok verimli' görüşmelere karşılık ortada vaatler, temenniler dışında bir şey yok.

Türkiye Cumhurbaşkanı'nın, Suudi Arabistan'ın kraldan sonra ikinci adamı konumundaki MbS'yi uçağının kapısına kadar uğurlaması 'eşit muhataplık ve mütekabiliyet' yanında, diplomatik statü-diplomasi temayülleri açısından da ülkemiz adına 'incitici ve onur kırıcı' bir tablo!

✓ Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 28 Nisan'daki Riyad ziyaretinde kendisini havaalanında karşılayan ve uğurlayan sıradan bir protokol valisi idi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, geri adım attığı yetmezmiş gibi, MbS'den gelecek birkaç milyar dolar kanlı para uğruna en büyük siyasi tavizleri verip, ülkemizi küçük düşürdü. Düne kadar **'cani-katil-fail'** dediğine, sarılıp kucaklaşarak **'Kardeşim'** diyerek 'aklama' adaletsizliğine ve unutulmayacak bir insanlık ayıbına imzasını attı!

YALNIZLAŞMA VE DIŞLANMA

'Şahsi' dış politikanın Türkiye'yi yeni sıkıntılarla karşı karşıya bırakıyor.

AB Liderler Zirvesinde Ukrayna'nın aday ülke statüsü onaylanırken, Türkiye'ye karşı Yunanistan ve Güney Kıbrıs tezleriyle Ege ve Doğu Akdeniz'e ilişkin getirilen eleştiri ve uyarılar bir kez daha yinelendi. Libya'da asker bulundurma tezkeresine karşılık Tobruk Yönetimi, ülkedeki tüm yabancı güçlerin çekilmesini istedi. Doğu Akdeniz, Ege, Yunanistan ve AB ilişkilerinde yeniden gerginlikler baş gösterirken, güney sınırımızda Suriye'de farklı süreçler yaşanıyor!

Ukrayna Devlet Başkanı Zelenskiy Ukrayna'nın yeniden AB'ye döneceğini söylerken, 30 yıllık beklentilerinin olumlu bir yola girdiğini ifade etti. Rusya ise AB liderlerinin kararını 'AB'nin iç işi' olarak nitelendirdi ve herhangi bir tepki göstermedi. Rusya, Doğu ve Güney Ukrayna'da kontrolündeki alanları genişletmeyi sürdürüyor. Kırım'ın ilhaki konusunda da geri adım söz konusu değil. Dolayısıyla Rusya'nın bakış açısını **'Ben alacağımı aldıktan sonra bölünmüş Ukrayna ile AB ne yapıyorsa yapsın'** şeklinde ifade etmek olanaklı. Zirvenin kapanış bildirgesinde; Türkiye'nin uluslararası hukuka saygı göstermesi, Doğu Akdeniz'de ve Ege'de bölgesel istikrar için gerilimi düşürmesi gerektiği belirtildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın **Kuzey Suriye'ye**, PYD-YPG-SDG kontrolündeki bölgelere yeni harekât hazırlıklarını dile getirmesi ardından ABD ve Rusya'nın sergilediği tutum birtakım değişiklikleri işaret ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın da yaklaşık bir aydan bu yana Suriye harekâtından söz etmemesi, olası harekât sürecinin beklemede ya da askıda olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

İktidarın TBMM'ye getirdiği Libya'da asker bulundurma tezkeresinin süresinin 18 ay daha uzatılması ardından, iki ayrı hükümetin bulunduğu ülkede hareketlilik başladı. Türkiye destekli Trablus yönetimi ve Başbakan Dibeybe daha önce varılan mutabakatlara karşılık görevi bırakmamakta ısrarlı. Libya Ulusal Meclisi ve Tobruk yönetimi tarafından Başbakanlığa seçilen Fethi Başağa Trablus yönetiminin görev süresinin dolduğunu yeni hükümetin iş başına gelmesini gündeme getirdiği açıklamasında Libya'daki tüm yabancı askeri güçlerin çekilmesini istediklerini duyurdu. İktidarın normalleşme süreci başlattığı Suudi Arabistan, BAE de Libya'da Türkiye'nin karşı safında ve Tobruk yönetimine destek veriyor. Libya'da yeni bir sıcak çatışma, iç savaş sürecinin başlaması Mısır, BAE, Suudi Arabistan ile normalleşme sürecini kesintiye uğratabileceği gibi Türkiye'yi daha da yalnızlaştırabilir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'şahsileştirdiği', kişisel dostluk ya da kavgalar üzerine kurguladığı dış politikadan dönüş olarak yorumlanan normalleşme girişimlerinin, şu ana kadar iktidarın umduğu sonuçları vermediğini, başta ekonomi olmak üzere beklentilerin karşılanmadığını söylemek olanaklı. Bunda da iktidarın hâlâ güven vermemesi, Dışişleri Bakanlığının devre dışı olması ve CB Erdoğan'ın sıkça yaşanan anlık karar değişiklikleri, önemli etkenlerin başında geliyor.

EKONOMİ KEYFİLİK KALDIRMAZ

İslam âleminin Büyük Mütefekkeri İbn-i Haldun, bir ülkede yönetimlerin çöküş emarelerini şöyle sıralıyor: Yöneticilerin bireysel zenginleşmeye gitmesi. Yöneticilerin aykırı seslere tahammüllü olmaması, baskı ve şiddeti yönetim biçimi olarak görmesi, ehil olmayanlara iş verilmesi... Vergilerin yükseltilmesi. Ekonomide keyfi uygulamaların artması, ekonominin bozulması. Halka haksız işler yüklenmesi. Bugün ülkemizde tüm bu emarelere, birer birer şahitlik ediyoruz. Ekonomide her gün, bilimden ve akıldan azade, keyfi kararlar alınıyor. Halkımıza, iş insanlarımıza haksız işler yükleniyor. Oysa ekonomi keyfiliği kaldırmaz. Kural ister. Güven ister. Öngörülebilirlik ister. İstikrar ister. Ama Türkiye'de bu ucube rejimle beraber, kural kalmadı. İktidar oyun içinde ikide bir de kural değiştiriyor. Öngörülebilirlik yok. Güven yok. İstikrar yok. İş yok, aş yok. Sadece hayat pahalılığı var.

Saray Ekonomi Arabasının Motorunu Şanzımanını Dağıtıyor

Erdoğan Şahsım Hükümeti, “Faiz sebep, enflasyon netice” diye bir safsatayı ispat etme peşinde, insanlarımızın aşına, işine, ekmeğine kan doğruyor. Ekonomi yönetilmiyor, savruluyor. Faiz, ekonomide önemli bir göstergedir. Ekonomiyi bir arabaya benzetirsek, faiz arabanın hararet lambasına benzer. Ekonomide risk ve belirsizlikler yüksekse, ekonominin harareti yüksekse, faiz lambası yanıp sönmeye başlar. Basiretli bir yönetici, faizler yükseldiğinde, ekonomideki riskleri azaltacak, öngörülebilirliği artıracak, harareti azaltacak tedbirleri derhal alır. Basiretsizlik ve liyakatsizlik yanında, kibirle de malul, her şeyi kendi bildiğini sanan bir otokrat ise, emirle faizi düşürebileceğini sanır. Ama yapabildiği tek şey hararet lambasını bozmaktır. Buna tepki veren ilk gösterge, döviz kurları olur. Milli para pul olmaya başlar. Bunu gören tasarruf sahipleri, birikimlerini ve satın alma güçlerini korumak için, dövize koşar. Döviz kurları da arabanın yağ göstergesine benzer. Kurun hızla artması, yağın yanarak bittiğini, aracın motor yakmak üzere olduğunu gösterir. Kibirli yönetici arabayı tamirhaneye çekmek yerine, bu seferde yağ ikaz lambasını iptal eder. Ya sağdan soldan döviz almak için bin bir takla atar, ya da zorla milletin elindeki dövize el koymaya kalkar. Ama sonunda motor, şanzıman hepsi birden dağılır. Araba hurdaya çıkar. Bugün Türkiye’de olan tam da budur.

Serbest Kambiyo Rejiminde Her Gün Bir Delik Açılıyor

Sarayın kibirlisi aldığı kararlarla ülkede döviz bırakmamıştır. Güya milli para değer yitirince, ihracat artacak, har vurup harman savurduğu döviz rezervleri geri gelecekti. Döviz bol olunca da TL yeniden değerlenecekti. Ama tam tersi oldu. Araba yağ yakmaya, rezervler hızla azalmaya devam etti. İşler beklediği gibi gitmeyen sarayın kibirlisi, şimdilerde milletin elinde kalan son dövizlere de göz dikti, bu dövizlere el koymak için her gün bir kural çıkarıyor. Rahmetli Özal zamanında geçtiğimiz serbest kambiyo rejiminde, gün geçmiyor ki bir başka delik açılmasın.

6 Ayda Arka Kapıdan 60 Milyar Dolar Satıldı

Kendilerine bırakılan oyun alanları, tek adamın emriyle, her gün biraz daha daralan iş insanları artık, “Verelim anahtar, gelsin fabrikalarımızı hükümet yönetsin” demeye başladı. Türkiye ekonomisi her geçen gün, rekabetçi piyasa ekonomisinden uzaklaşıyor. Merkez Bankası kasasındaki 128 milyar doları, arka kapıdan, gizli, saklı satıp bitiren Erdoğan Şahsım Hükümeti, bugün bunun bedelini millete ödetiyor. Erdoğan önce paramızı pul etti. Milleti pahalılığa mahkûm etti. Döviz kurunu elden kaçırdı, ondan sonra Döviz Çevrilebilir Mevduattan bozma Kur Korunmalı Mevduat getirdi. Bankaların ödeyeceği faizi dövize endeksledi, Hazine’yi de buna kefil yaptı. Mevduat sahiplerine dövizlerini sattırmaya çalıştı ama olmadı. İhracatçının döviz gelirlerine el koydu. Milletten bu şekilde topladıkları dövizleri de, yine Merkez Bankası’nın arka kapısından satıp bitirdi. Son 6 ayda, arka kapıdan satılan dövizler, 60 milyar doları buldu.

Aynı Şeyleri Yapıp Farklı Sonuç Bekliyorlar

Albert Einstein: “Aynı şeyleri tekrar tekrar yapıp, farklı sonuçlar beklemek aptallıktır” diyor. Ama şahsım hükümeti, aynı şeyleri yapmakta ısrarcı... Piyasa nizamını, kambiyo rejimini param parça ediyor, milleti döviz satmaya zorlayıp, aldıkları her dövizi de satıp, farklı bir sonuç bekliyor.

Sıra Şirketlere Zorla Döviz Sattırmaya Geldi

Şimdi de sıra “Dövizin varsa kredi kullanamazsınız ha!” diyerek, şirketlere zorla döviz sattırmaya geldi. Yaptıkları son düzenlemeye göre, şirketlerin döviz varlıklarının Türk Lirası karşılığı, 15 milyon lirayı aşarsa, bankalar bunlara yeni ticari kredi vermeyecek. 15 milyon lira, bugünkü dolar kuruyla, 900 bin dolar bile değil. Saray, şirketlerin tasarruf hesaplarında 900 bin dolar tutmasına bile, göz dikecek noktaya gelmiş. Bu, tüm ticari hayata yönelik açık bir tehdit. Göz korkutma. Böyle giderse çok yakında; “Eller yukarı! Ya canınızı, ya dövizinizi” diyecekler.

Bankalara Şirket Polisliği Görevi Vermişler

Bankalardan kredi kullanan firmalar, bu düzenleme kapsamına girsin, girmesin, her ay hazırlatacağı bağımsız denetim raporlarını bankalara ibraz etmek zorunda... Bu, şirketlerin sırtına yeni bir maliyet yüklemek demek. Bu arada bankalara da şirket polisliği görevi vermişler. Bankalar şirketleri izleyecek. Bu düzenlemeye uymayanları, BDDK’ya şikâyet edecek. Ya soruyorum hakikaten siz üretimi, ihracatı böyle mi arttırmayı düşünüyorsunuz? Döviz rezervlerini böyle mi güçlendirmeyi düşünüyorsunuz? Büyüme böyle mi sağlayabileceğinizi zannediyorsunuz?

Damat Galiba Haklıymış: At İzi, İt İzine Karıştı

Yani insan hakikaten şunu söylüyor, Damat galiba haklıymış: “At izi it izine karıştı.” Hem milletin serbestçe döviz tutmasına kısıt getirip, kambiyo rejimiyle oynayacaksınız, hem de bunu kitabına uydurmak, gizlemek için işi BDDK’ya, bir kredi düzenlemesiymiş gibi yaptıracaksınız. Ne zamandan beri kambiyo rejimiyle ilgili bir kararları BDDK alıyor? BDDK bu kararları alamaz. Bu iş, Hazine ve Maliye Bakanlığının işi... Bu yapılan yetki aşımıdır. Hazinesinin işini Hazine, BDDK’nın işini BDDK yapmalıdır. Bunları yapanları kriz döneminde Hazine Müsteşarlığı yapmış biri olarak uyarıyorum: Devlet kurumlarına yaptırdığınız, bu yetki aşımını, bu saçma sapan kararları gören vatandaşlar panikleyebilirler, tehlikeli işlere kalkışırılar. Durduk yere, bir de bankacılık krizini tetiklerseniz, bunun hesabını veremezsiniz. BDDK da bunun altından kalkamaz.

Eğip Bükmeye Gerek Yok: Serbest Kambiyo Rejimi Artık Kalmadı

Görevi bankacılıkta istikrarı sağlamak ama istikrarsızlığı arttıracak işler yapıyor. Hiç eğip, bükmeye gerek yok. Türkiye’de serbest kambiyo rejimi artık kalmamıştır. Tüm bu saçmalıkları yapan Saray, Meclis’ten daha yeni, İstanbul Finans Merkezi yasasını geçirdi. Ya bu ne perhiz bu ne lahana turşusu. Kim kumanda ekonomisiyle yönetilen bir ülkeye gelip, onun Finans Merkezine yatırım yapar?

El Koydukları Dövizler De Bitince Ne Yapacaklar

Bugün firmalara zorla sattırdıkları dövizler nedeniyle, belki kur bir parça düşüyor. Ama el koydukları bu dövizler de bitince, ne yapacaklar? Şirketler acil döviz ihtiyacını nasıl giderecek? Bunun sonucunda döviz tezgâh altına inerse, yurt dışına kaçarsa ne olacak? “Ben dayanabildiğim kadar dayanayım, benden sonra tufan” diyerek, bu işi götürebileceklerini mi zannediyorlar? Döviz akışı aniden biterse, ticari hayat ülkede birden durursa, ticaret ve üretim zincirleri dağılırsa, pahalılık daha da azarsa, milletimiz bu yükün altından nasıl kalkacak?

Giderayak Ekonomiye Durdurmayın

Sarayı bir kez daha uyarıyoruz. Aklınızı başınıza alın. Giderayak ekonomiye durdurmayın. Zulmünüzü katmerli hale getirmeyin. Sonra en başta bunun altında sandıkta siz kalırsınız.

6 Ay Önce, 6 Ay Sonra...

İşi ehline vermemek, zulmün en büyüğüdür. Bundan tam 6 ay önce, 27 Aralık 2021’de, Nebati Bakan çıktı, “Bir uyuyun, altı ay sonra uyanın, Türkiye’de çok farklı noktalara gideceğiz” dedi. Nebati Bakanın 6 aylık uykusu, bu ülkeye çok şeye mal oldu. 6 ay önce, 11 lira 69 kuruş olan benzin; bugün 27 lira 38 kuruş. 11 lira 54 kuruş olan mazot; bugün 30 lira 10 kuruş. 6 ay önce, dolar kuru 11 lira 52 kuruştü. Bugün 16 lira 54 kuruş. Avro kuru 13 lira 23 kuruştü. Şimdi, 17 lira 50 kuruş. 6 ay önce; 12 kiloluk mutfak tüpü 218 liraydı. Bugün, 335 lira. 6 ay önce; 200 lira ile aldığınız mal ve hizmeti, bugün alayım deseniz, cebinizde 271 lira olması gerek. 6 ay önce; tüketici enflasyonu yüzde 36 idi. Şimdi yüzde 74. Üretici enflasyonu yüzde 80’di. Şimdi yüzde 132. Bunlar da TÜİK’in ağır makyajlı rakamlarıyla. 6 ay önce, enflasyonu ve krizi inkâr edip, milleti “şükürsüzlükle” suçluyorlardı. Şimdi kendileri “şükürsüzlüğe” düştü. “Enflasyon sebep, ek bütçe netice” diyerek, 2022 bütçesi kadar bir bütçeyi daha getirdiler. 2022 bütçesinin ömrü 6 ay bile sürmedi. 6 ay önce, “Bütçeden faiz lobilerine 240 milyar lira vereceğiz” diyorlardı. Şimdi onun üstüne bir 90 milyar daha koydular. 6 ay önce, Nebati Bakan “Kur Korumalı Mevduattan, Hazine’nin sırtına tek kuruş binmeyecek” diyordu. Bugün vazgeçtikleri vergilerle birlikte Hazine’nin sırtına 31 milyar liralık yük bindirdiler. Bir de getirdikleri ek bütçeyle, KKM için 40 milyar liralık ilave ek ödenek istediler. 6 ay önce, milletimiz çıkma meyve sebze ne demek bilmiyordu. Şimdi çıkma sebze, meyveyi öğrendik, tüm Türkiye öğrendi. 6 ay önce, piyasada boş baklava, boş tost, boş dürüm yoktu. Şimdi milletimiz boş baklavayı, boş tost, boş dürümü öğrendi. 6 ay önce, “15 Temmuz’un finansörü” dedikleri Birleşik Arap Emirlikleri’yle, “Kaşıkçının katili” dedikleri Suudi Arabistanlı Velihaht Prensle küstüler. Şimdi üç beş kuruşluk SWAP hatırına, hepsiyle barıştılar. Ülkemizin itibarını da bu arada üç paralık ettiler. 6 ay boyunca, Saray ve şürekâsı keyifle mişıl mişıl uyudular. Ama millette uyuyacak hal bırakmadılar.

Önce Ekmek Bozuldu, Sonra Her Şey...

Ünlü bir yazarımızın dediği gibi önce ekmekler bozuldu. Sonra her şey... Bu ucube rejimin hayata geçmesinden bu yana, ekmek fiyatı ikiye katlandı. Her gün bir başka şehrimizden, ekmeğe zam haberleri geliyor. Malatya’da ekmeğe zam. Kocaeli’nde ekmek ve simide 1 Temmuz’dan itibaren zam. Afyon’da ekmeğe zam. Elazığ’da ekmeğe ve ulaşım zam. Kayseri’de ekmeğe yüzde 40 zam. Rize’de ekmeğe zam. Konya’da ucuz ekmek kuyruğu...

Milleti Böldü, Açlık Ve Sefalette Birleştirdi

Sarayın beceriksizlikleri İzmir'i nasıl vuruyorsa, Rize'yi de öyle vuruyor. Edirne'yi nasıl vuruyorsa, Konya'yı da, Kars'ı da öyle vuruyor. Tencereler, Çankırı'da da boş; İstanbul'da da, Ankara'da da boş... Bu Hükümet milletimizi bölüp parçalarken, yokluk, açlık ve sefalette birleştirdi. Hayat pahalılığı, yokluk öyle bir noktadaki, bu ülkenin vatandaşları artık, faturasını, kirasını ödemek için evindeki eşyaları satar oldu. Minibüs şoförü, akşama kadar topladığı parayı, akaryakıt istasyonuna bırakıp çıkıyor. Her gün bismillah deyip kontak çevirdiğinde, akşam evine ekmek götürebilecek miyim diye kara kara bunu düşünüyor. Pazarıcı mazot masrafına yetişemediği için, satacağı yeşilliği ancak at arabasıyla pazara getirebiliyor ama atına vereceği arpanın bile 7,5 lira olduğunu da söylemeyi unutmuyor. "Bu halimize hem ağlarız, hem güleriz" diye dert yanıyor.

Bir Avuç Mudiye Milyarlar Var, Emekliye Para Yok

Önümüz Kurban Bayramı... Besi yeminin fiyatı, son bir yılda yüzde 128 artmış. Kurbanlık fiyatları uçmuş gitmiş. Pek çok mutfak, eti ancak bayramdan bayrama görüyordu. Bu yıl, kurban kesmek hiç ama hiç kolay olmayacak. Küçükbaşta 3-4 bin lira, büyükbaşta 60 bin liralara varan fiyatlar konuşuluyor. Ekmek alamayan insanlar, kurbanı nasıl alacak? Küçükbaş üreticileri de dertli, artan fiyatlar nedeniyle kışlık yem alamıyor. Sürüye koç salamıyor. Besici iş bırakma noktasına gelmiş. Emekli bırakın kurbanı, kuşa dönen ikramiyesiyle, "Torunuma bayram harçlığı acaba verebilecek miyim?" diye kara kara düşünüyor. Siz Kur Korumalı Mevduat için; bir avuç mudiye milyarlarca lirayı bulacaksınız ama emekliye hak ettiği bayram ikramiyesini "Para yok" diyerek vermeyeceksiniz.

Bayramda Memlekete Gitmek Mesele, Çaya Şeker Koymak Mesele

Kurban demek, bir yandan da sevdiklerimizle bir araya gelmek demek. Memlekete gidip anamızın, babamızın elini öpmek bir hayır dua almak demek... Ama bu bayramda bu da çok zor olacak. Bu Hükümet elinde, sevdiklerimizle bir araya gelmek bile mümkün değil. İstanbul'dan, Gaziantep'e otobüs bileti ortalama 500 lira. Dört kişilik bir ailenin sadece memleketine gidiş-geliş yol masrafı 4 bin lira. Kurban kesme de, bunun yemesi var, içmesi var, misafiri var. Misafire ikram edilecek tatlısı var. Hazır almayı geçtik, evde tatlı yaparsanız şeker fiyatları uçup gitmiş. Mart ayındaki fahiş zamdan sonra, bir de şimdi şekerde yüzde 67'ye varan zam geliyor. Çayın yanına bir şeker koymak, misafire bir tatlı yapmak bile, artık mesele oluyor.

Vereceğim Dedikleri Zaten Memurun Hakkı

Nebati Bakan, Teyyo Pehlivan tefrikaları anlatıyor. Çalışma Bakanı da ondan aşağı kalmıyor memur maaşlarında yapılacak zamma, sanki kendileri bir şey vermiş gibi zam üzerinden ahkâm kesiyor. Sayın Bakan, memurla sözleşme imzalamışsın. Enflasyon farkının üzerine, yılın ikinci yarısında yüzde 7 zam vereceğim demişsin, bunu taahhüt etmişsin. Bu zaten memurun hakkı... Yılın ilk 5 ayında TÜİK'in ağır makyajına rağmen, yüzde 35'in üzerinde enflasyon var. Bunun müsebbibi kim? Hükümet. Şimdi millete verdikleri zararı yarım yamalak telafi edecekler. Bununla hava atmaya kalkıyorlar. Bunların tek bildiği bir şey var o da yere düşseler bile, bir avuç toprak almadan yerden kalkmıyorlar.

Lafı Çevirmeyin, Enflasyonun Üzerine Ne Vereceksiniz Onu Söyleyin

Lafı eveleyip gevelemeyin, memura, emekliye, taahhüdünüzün üzerinde ne kadar zam vereceksiniz? Varsa bunu söyleyin. Asgari ücret ne olacak? Eseriniz enflasyon canavarı, asgari ücreti yedi bitirdi. Asgari ücret açlık sınırının altına düştü. Ülkede çalışanların yarısından fazlası, asgari ücret seviyesinde para kazanıyor. Milyonlarca asgari ücretliyi, enflasyona ezdirmemek için ne yapacaksınız? Temmuz'da asgari ücret ne olacak?

Gelir Vergisi Dilimleri Yeniden Düzenlenmeli

Buradan bir de çağrı ve uyarıda bulunalım. Gelir Vergisi dilimleri de, enflasyonla beraber güncelliğini yitirdi. Adaletsiz hale geldi. Memurlara enflasyon telafisi için verilen zamdan fazlası, vergiye gidecek. Çok acil bir güncelleme yapılması gerekiyor. Aksi takdirde memurun sağ cebine koyduğunuz hakkını, "Öde bakalım gelirin vergisini" diyerek sol cebinden misliyle alacaksınız. Bu şekilde yapılacak bir maaş artışı, memuru kandırmaktan başka bir şey değil. Tekrar uyarıyoruz. Gelir Vergisi dilimleri, çalışanların alım gücü dikkate alınarak, yeniden düzenlenmelidir.

Ekonomide Yeni Bir Hikayeye İhtiyaç Var, Bunu CHP Ve Ortakları Yapabilir

Adaleti korumak, hakkı korumaktır. Hakkı korumak, halkı korumaktır. Ama bu hükümetinin ne hakkı, ne de halkı koruyacak hali kalmamıştır. Metal yorgunluğuyla malul, kifayetsiz kadrolar ülkemizin ne ekonomik, ne de siyasi haklarını koruyabilecek durumdadır. Kovid-19 krizinden ve ardından Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra, ülkemiz için önemli ekonomik ve siyasi fırsatlar ortaya çıkmıştır. İşte dün Almanya'da devam eden G-7

zirvesinde, küresel tedarik zincirlerinin yeniden yapılanması ele alınmıştır. Ülkemiz eşsiz coğrafi konumu, genç nüfusu, dinamik iş dünyasıyla olağanüstü avantajlara sahiptir. Ama adaletin olmadığı, öngörülebilirliğin olmadığı, bugün yapılanın yarın bozulduğu, rekabetçi piyasa düzeninin işlemediği, güvenin sağlanamadığı bir ekonomiye, hiç kimse gelip yatırım yapmaz. Yapmıyor da zaten. Yabancı sermaye ülkemizden hızla çıkıyor. Türkiye'nin ekonomide mutlaka yeni bir hikâyeye ihtiyacı var. Bu hikâyenin de küresel gündemi yakalaması, küresel fırsatları değerlendirmesi, yeşil mutabakatı, dijital dönüşümü ve elbette "Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini" dikkate alması gerekiyor. Ama mevcut hükümetin böyle bir hikâyeyi yazacak, ne takati ne de kifayeti var. Cumhuriyet Halk Partisi ve demokrasi aşığı ortakları, liyakatli kadrolarıyla, yazdıkları yepyeni bir hikâyeyi, milletimizin takdiriyle en kısa zamanda uygulamaya sandık geldikten sonra başlayacaktır.

İki Aday Değil, İki Anlayış Yarışacak

Bir süredir şu gerçeğin altını çiziyoruz. Önümüzdeki seçim Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli seçimi olacak. Bu seçimde aslında iki aday değil, iki anlayış yarışacak. Bir tarafta otoriter, baskıcı bir yönetim anlayışı... Diğer tarafta demokratik, özgürlükçü bir yönetim anlayışı... Bir tarafta ucube bir tek adam rejimi... Diğer tarafta çoğulcu demokratik bir yönetim... Bir tarafta millete yukarıdan bakan, kibirli bir zihniyet... Diğer tarafta milleti kucaklayan, mütevazı bir anlayış... Bir tarafta sözlerini tutmayanlar, millete taahhütlerini yerine getirmeyenler... Diğer tarafta da sözünün eri olan, millete doğruları söyleyenler.

Çağrımız Size, Katılın Bize

Bizim çağrımız milletimize: "Ülkemizde hak, hukuk, adalet olsun" diyorsanız, bize katılın. "Sofralarımızda Halil İbrahim bereketi olsun" diyorsanız, bize katılın. "Hiçbir çocuk yatağa aç girmesin" diyorsanız, bize katılın. "Bu ülke dünyada ilk 10 ekonomi arasına girsin" diyorsanız, bize katılın. "Paramız pul olmasın, paramızın itibarı olsun" diyorsanız, bize katılın. "Gençlerimizin işi, gücü, umudu olsun, ev, araba sahibi olsun, ülkesinden kaçıp, gitmesin" diyorsanız, bize katılın. "Çiftçi tarlasını ekip, biçsin, kazansın" diyorsanız, bize katılın. "Esnaf faturalar altında ezilmesin, rahat bir nefes alsın" diyorsanız, bize katılın. "İş insanları rahat rahat üretsın, yatırım yapsın" diyorsanız, bize katılın. "Herkes önünü görebilsin, ülkede güven olsun" diyorsanız, bize katılın. "Hak eden, hak ettiğini alsın. Siyasi kayırmacılık son bulsun" diyorsanız, bize katılın. "Haramilerin saltanatını yıkacağız" diyorsanız, bize katılın. "Tüyü bitmedik yetimin hakkı yenmesin" diyorsanız, bize katılın. "Bayramlar, bayram tadında olsun. Dedeler, nineler torunlarına rahat rahat harçlık versin" diyorsanız, bize katılın. "Suriyeliler davul ve zurnayla evlerine dönsün" diyorsanız, bize katılın. "Şanla şerefle kurulmuş bu devletin vatandaşlığı, dolarla, avroyla satılmasın" diyorsanız, bize katılın. "Bu ülkenin taşı, toprağı, deresi, denizi talan edilmesin" diyorsanız, bize katılın. Bize katılın. Bu ülkenin aydınlık geleceğini birlikte inşa edelim. Kul hakkı yiyenlerden de hesabını soralım. Çağrımız size, katılın bize...